

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Zpráva za rok 2019 o rovnosti žen a mužů

Úřad vlády ČR

září 2020

Seznam zkratk:

Akční plán – Akční plán pro rovnost žen a mužů na léta 2019 – 2020
CPA – centra porodní asistence
CSW – Komise pro postavení žen OSN (Commission on the Status of Women)
ČSÚ – Český statistický úřad
EU – Evropská unie
EIGE – Evropský institut pro rovnost žen a mužů
FI PRES – finské předsednictví Rady EU
GEC – Komise pro genderovou rovnost Rady Evropy (Gender Equality Commission)
HLG GM – Skupina na vysoké úrovni pro gender mainstreaming
KVOP – Kancelář Veřejné ochránkyně práv
MD – Ministerstvo dopravy
MF – Ministerstvo financí
MK – Ministerstvo kultury
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj
MO – Ministerstvo obrany
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp – Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – Ministerstvo vnitra
MZd – Ministerstvo zdravotnictví
MZe – Ministerstvo zemědělství
MZV – Ministerstvo zahraničních věcí
NNO – nestátní neziskové organizace
Odbor – Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR
ODIHR – Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (Office for Democratic Institutions and Human Rights)
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP Z – Operační program Zaměstnanost
OSN – Organizace spojených národů
PČR – Parlament ČR
Projekt Implementace – projekt Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020 a související aktivity
PSP ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
Rada – Rada vlády pro rovnost žen a mužů
Rada EPSCO – Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele
RB OSN – Rada bezpečnosti Organizace spojených národů
RO PRES – rumunské předsednictví Rady EU
TA ČR – Technologická agentura České republiky
ÚV ČR – Úřad vlády ČR
Vládní strategie – Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020
VOP – Veřejná ochránkyně práv
Zpráva – Zpráva za rok 2019 o rovnosti žen a mužů

Obsah

1. Úvod	4
2. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů v České republice	5
2.1. Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR	5
2.2. Rada vlády pro rovnost žen a mužů	7
2.3. Dotační program v oblasti rovnosti žen a mužů	8
2.4. Rezortní koordinátorky a koordinátoři rovnosti žen a mužů	8
2.5. Uplatňování Metodiky hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR (dále jako „Metodika“)	9
2.6. Veřejná ochránkyně práv	9
2.7. Kraje a obce	10
2.8. Poslanecká sněmovna a Senát PČR	10
3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích	11
3.1. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice	11
3.2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve veřejné sféře a dalších institucích veřejného zájmu	14
3.3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností	15
4. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání	16
4.1. Míra nezaměstnanosti žen a mužů a ekonomická participace	17
4.2. Gender pay gap	18
4.3. Projekty zaměřené na rovnost žen a mužů	20
4.4. Strategie a digitalizace	21
4.5. Rovnost žen a mužů a práce na úrovni EU	22
5. Sladování pracovního a osobního života	23
5.1. Podpora rodičů	23
5.2. Předškolní péče a vzdělávání	24
5.3. Muži a péče	25
5.4. Flexibilní formy práce	26
5.5. Sladění pracovního a osobního života ve strategických a koncepčních dokumentech	26
5.6. Podpora sladování pracovního a soukromého života na úrovni EU	27
5.7. Gender Equality Index	27
5.8. Sladění služebního a osobního života	28
6. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti	28
6.1. Rovnost žen a mužů na základních a středních školách mezi studujícími	29
6.2. Rovnost žen a mužů na základních a středních školách mezi vyučujícími	30
6.3. Rovnost žen a mužů ve vysokém školství	30
6.4. Rovnost žen a mužů ve vědě	32
7. Důstojnost a integrita žen a mužů	33
7.1. Statistiky a výzkumy v oblasti domácího násilí a genderově podmíněného násilí	34
7.2. Příprava přístupu ČR k mezinárodním úmluvám v oblasti násilí na ženách	36
7.3. Činnost rezortů v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí	37
7.4. Obchodování s lidmi	38
7.5. Péče v souvislosti s porodem	39
8. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích	42
8.1. Organizace spojených národů	42
8.2. Rada Evropy	43
8.3. Evropská unie	43
8.4. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě	45
8.5. Naplňování Akčního plánu České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020	45
8.6. Rovnost žen a mužů v zahraniční rozvojové spolupráci, humanitární pomoci a transformační spolupráci	46
8.7. Aktivita dalších subjektů v oblasti rovnosti žen a mužů a vnějších vztahů	47
9. Všední život a životní styl	47
9.1. Společenská diskuse o rovnosti žen a mužů	47
9.2. Kampaně na podporu rovnosti žen a mužů	49
9.3. Kultura	50
9.4. Doprava	51
9.5. Životní prostředí	51
10. Závěr	52

1. Úvod

Zpráva za rok 2019 o rovnosti žen a mužů je periodickou souhrnnou zprávou podávající informace o vývoji v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jako „Zpráva“). Navazuje na **Vládní strategii pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020** (dále jako „Vládní strategie“) přijatou v listopadu 2014. Zpráva je členěna do následujících kapitol, které odpovídají hlavním oblastem Vládní strategie:

- Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
- Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích
- Rovnost žen a mužů na trhu práce
- Sladění pracovního, soukromého a rodinného života
- Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti
- Důstojnost a integrita žen a mužů
- Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích
- Všední život a životní styl

Cílem Zprávy je podat **ucelený přehled o vývoji v této oblasti**, a to za pomoci statistických údajů o postavení žen a mužů v české společnosti. Zpráva tak má přispět k identifikaci přetrvávajících genderových nerovností v jednotlivých oblastech společenského života.

Přílohou Zprávy je **Zpráva za rok 2019 o naplňování Vládní strategie**, která obsahuje vyhodnocení plnění Vládní strategie a Akčního plánu pro rovnost žen a mužů na léta 2019 - 2020 (dále jako „Akční plán“). Pokud není uvedeno jinak, pracuje Zpráva o rovnosti žen a mužů s údaji k 31. 12. 2019.

Součástí mechanismu hodnocení naplňování Vládní strategie je i monitoring plnění akčních plánů na ni navazujících. Jedná se o **Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí** na léta 2019 – 2022 a **Akční plán České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325** (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020 (který je v gesci MZV). Souhrnné zprávy o plnění těchto akčních plánů a o vývoji v dotčených oblastech byly vládě ČR předloženy samostatně v průběhu roku 2019.¹

V evropském i mezinárodním srovnání úrovně rovnosti žen a mužů i v roce 2019 Česká republika výrazně zaostávala za průměrem EU. V indexu Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (dále jako „EIGE“) **Gender Equality Index** (index rovnosti žen a mužů) skončila Česká republika na 21. místě z 28 zemí. Tento index se v roce 2019 zaměřil převážně na téma sladování pracovního a osobního života. Nejhuře si Česká republika vede v oblasti rozhodování a moci, zejména pak v oblasti hospodářské moci žen, kde je na posledním místě ze všech zemí EU.²

V indexu OECD s názvem Social Institutions and Gender Index měřícím nerovnosti žen a mužů v různých oblastech života dosáhla ČR hodnoty 19,8 (čím vyšší hodnota, tím vyšší nerovnost), což je třetí nejhorší hodnota ze zemí EU (po Řecku a Maďarsku). Vysoké genderové nerovnosti podle indexu v Česku přetrvávají zejména v oblasti ekonomické rovnosti a účasti žen na rozhodování. Nejnižších nerovností dosahují Švýcarsko (8,1), Dánsko (10,4), Švédsko (10,5) a Francie (11,1).³

¹ Zpráva za rok 2019 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022 byla předložena pro informaci na jednání vlády dne 13. července 2020. Blíže viz <<https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-07-13>>.

Zpráva k Akčnímu plánu České republiky k implementaci rezoluce Rady Bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020 za rok 2019 byla předložena pro informaci na jednání vlády dne 22. června 2020. Blíže viz <<https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-06-22>>.

² Blíže viz <<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/CZ>>.

³ Blíže viz <<https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SIGI2019>>.

Ve zprávě Světového ekonomického fóra s názvem *Globální genderové rozdíly* za rok 2020 se Česká republika umístila na 78. místě z celkem 153 zkoumaných zemí. Oproti roku 2018 si tak polepšila o 4 příčky. Přesto úroveň nerovností žen a mužů u nás dle tohoto indexu zůstává relativně vysoká, v rámci EU skončila ČR na 23. místě (hůře skončily Řecko, Malta, Kypr a Maďarsko). Na předních příčkách žebříčku se stejně jako v minulých letech umístily Island, Norsko, Finsko a Švédsko.⁴

2. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů v České republice

V květnu 2019 byla vládou jmenována nová zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Koordinací lidských práv včetně agendy rovnosti žen a mužů tak byla s účinností od 6. května 2019 pověřena Helena Válková, poslankyně PSP ČR a předsedkyně Petičního výboru. Ta se také stala místopředsedkyní Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Funkci předsedy Rady vlády pro rovnost žen a mužů nadále vykonával předseda vlády Andrej Babiš, do jehož působnosti na vládní úrovni patřila celá agenda lidských práv.

Faktický výkon agendy zajišťoval po celý rok 2019 Odbor rovnosti žen a mužů, který byl organizačně zařazen v Sekci pro lidská práva Úřadu vlády ČR. Nadále platí, že agenda rovnosti žen a mužů a činnost Odboru rovnosti žen a mužů je převážně hrazena z prostředků Evropského sociálního fondu a je závislá na projektech.

Kromě přípravy nové strategie rovnosti na léta 2021-2030 se Odbor v roce 2019 tematicky nejvíce věnoval násilí na ženách a vyrovnanému zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích. Nadále informoval veřejnost o prospěšnosti a skutečném smyslu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí.

Odbor rovněž v součinnosti s Ministerstvem pro místní rozvoj řešil uplatňování rovnosti žen a mužů v novém programovém období ESI fondů, a to jak na horizontální úrovni, tak na úrovni zapracování tohoto hlediska do návrhu konkrétních operačních programů. Existence vnitrostátního strategického rámce politiky pro rovnost žen a mužů je jednou ze základních tematických podmínek pro možnost čerpání financí z ESI fondů v období 2021-2027. Obnášet bude především vytvoření výše zmiňované strategie a následné monitorování jejího naplňování.

2.1. Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR

Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR (dále jako „Odbor“) kromě výkonu a koordinace agendy rovnosti žen a mužů plní i funkci sekretariátu Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jako „Rada“) a jejích čtyř výborů a tří pracovních skupin. Personální zabezpečení chodu Odboru v roce 2019 zásadním způsobem záviselo na realizaci projektu *Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020 a související aktivity* (dále jako „Projekt Implementace“). Celkový počet systemizovaných míst ke konci roku 2019 činil 11 (z toho 1 místo na 0,5 úvazku). Z prostředků státního rozpočtu byly hrazeny pouze dvě služební místa. Opakovala se tak situace předchozích let, kdy bez realizace projektů nebylo možné zajistit běžnou agendu Odboru, včetně odborného, organizačního a administrativního zajištění fungování Rady, jejích výborů a pracovních skupin.

V květnu 2019 byla jmenována nová zmocněnkyně vlády pro lidská práva Helena Válková, která byla pověřena koordinací lidských práv včetně agendy rovnosti žen a mužů. Helena Válková se také stala místopředsedkyní Rady. Funkci předsedy Rady nadále vykonával předseda vlády Andrej Babiš, do jehož působnosti na vládní úrovni patřila agenda lidských práv.

⁴ Blíže viz < http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf>, <<https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>>.

V roce 2019 pokračovala realizace Projektu Implementace. Jeho cílem je účinnější prosazování gender mainstreamingu ve státní správě a zlepšování institucionálního zabezpečení rovnosti žen a mužů na úrovni vlády. Projekt rovněž rozvíjí spolupráci s relevantními aktéry na mezinárodním poli (Evropskou unií, OSN, OECD a dalšími mezinárodními organizacemi).

V rámci realizace Projektu Implementace Odbor v roce 2019 uspořádal dvě mezinárodní konference a jeden mezinárodní workshop. Konference *Proč to tak trvá? aneb účast žen na politickém rozhodování*, která se uskutečnila dne 11. června 2019, se zaměřila na nízké zastoupení žen v politice. Konference byla uspořádána k příležitosti 100. výročí zakotvení volebního práva žen v Československu.⁵⁶

Druhá mezinárodní konference byla zaměřená na téma násilí na ženách a domácího násilí ve světle změn po ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Konference s názvem *Evropské zkušenosti s Istanbulskou úmluvou* se konala dne 7. října 2019 pod záštitou zmocněnkyně vlády pro lidská práva Heleny Válkové a místopředsdkyně Senátu Miluše Horské.⁷ Týden před konferencí proběhla v Brně tematicky spojená beseda nazvaná *Násilí na ženách a domácí násilí: Co nám může přinést Istanbulská úmluva*. Toto besedu pořádal Odbor ve spolupráci s Centrem pro lidská práva a demokratizaci. Předmětem diskuze byla jak opatření, která Česká republika v oblasti násilí na ženách a domácího násilí přijímá, tak také možnosti, které by přinesla ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí.⁸

Na mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava Odbor spolupořádal dne 25. října 2019 panelovou diskuzi k feminizmu.⁹ Panelistky diskutovaly o vývoji postavení žen ve společnosti a strukturálních problémech, kterým ženy čelí. Mluvily o osobních zkušenostech se sexismem a cestách, které mohou vést k emancipaci.

Dne 31. října 2019 uspořádal Odbor ve spolupráci s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Úřad pro demokratické instituce a lidská práva) seminář k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politických stranách a hnutích v České republice *Více žen v politice. Jak na to?*¹⁰

Dne 12. listopadu 2019 se uskutečnil mezinárodní workshop *Register-Based Gender Statistics*. Cílem workshopu bylo sdílení konkrétní praxe ve využívání dat z platových registrů, otevření nových otázek a identifikování výzev pro využívání těchto dat.¹¹

Odbor dále spolupracoval na organizaci konference *Bezpečnost ve veřejném prostoru z hlediska rovnosti žen a mužů*, která se konala 20. listopadu 2019. Tuto konferenci pořádalo Ministerstvo vnitra a Institut pro veřejnou správu.¹²

Odbor dále spolupracoval na organizaci konference *Jak na rovnost žen a mužů*, která se konala 26. listopadu 2019 v Brně. Tuto konferenci spolupořádal s Otevřenou společností a Kanceláří veřejného ochránce práv. Odbor na této konferenci zorganizoval workshop, na kterém se diskutovala konkrétní opatření, která mohou města a obce přijímat pro zvyšování rovnosti žen a mužů. O své zkušenosti se podělily zástupkyně Vídně, Štýrského Hradce, Lince, Třebíče a Buštěhradu.

Odbor pokračoval v realizaci mediální osvětové kampaně s názvem *To je rovnost!*. V rámci kampaně byl nadále provozován Facebookový účet,¹³ YouTube kanál,¹⁴ internetové stránky

⁵ Blíže viz < <http://www.tojedorovnost.cz/cs/v-ceske-politice-je-malo-zen-bez-zavedeni-kvot-se-to-nezlepsí> >.

⁶ Více o konferenci v kapitole 3.1.

⁷ Více o konferenci v kapitole 7.2.

⁸ Blíže viz < <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/ratifikace-istanbulske-umluv-y-jako-potvrzeni-lidskopravnych-standardu> >.

⁹ Blíže viz < <https://www.ji-hlava.cz/inspiracni-forum/stredni-evropa-a-sproste-slovo-feminismus> >.

¹⁰ Více o semináři v kapitole 3.1.

¹¹ Blíže viz < <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/probeh-l-mezinarodni-workshop-zabyvajici-se-vyuzitelnosti-platovych-registru-pro-genderovou-statistiku-178728/> >.

¹² Blíže viz < <https://www.institutpraha.cz/o-nas/novinky/vyhlase-ni-souteze-urad-na-cestech-k-rovnosti-2020> >.

www.tojrovnost.cz. Během roku 2019 byla také témata spjatá s kampaní prezentována na různých akcích a workshopech – např. na mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava, na setkání Českého svazu žen, iniciativy Ženská (s)práva či na Diplomatičké akademii MZV.

V rámci osvětových a mediálních aktivit Odbor v roce 2019 uspořádal celkem tři tiskové konference. První proběhla v květnu k Akčnímu plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí. Druhá tisková konference, která proběhla v červenci, se týkala Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Třetí tisková konference proběhla v říjnu u příležitosti zveřejnění Indexu rovnosti žen a mužů.

Dalším výstupem Odboru v roce 2019 byla Příručka pro úřady Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě.¹⁵ Na tvorbě příručky spolupracovala i Kancelář Veřejného ochránce práv. Cílem příručky je napomoci úřadům předcházet výskytu sexuálního obtěžování na pracovišti a zároveň umět citlivě a účinně řešit případy sexuálního obtěžování, pokud se objeví. Příručka obsahuje nejen vymezení sexuálního obtěžování a jeho příklady, ale zejména návod, jak sexuálnímu obtěžování předcházet a jak ho řešit.

Po celý rok 2019 se Odbor v součinnosti s osmi přípravnými expertními skupinami věnoval přípravě nové vládní strategie pro rovnost žen a mužů na léta 2021-2030 (dále jako „Strategie 2021+“). V přípravných skupinách byla kromě státní správy výrazně zastoupena i akademická obec a občanský a neziskový sektor. Příprava Strategie 2021+ tak vycházela nejen z dosavadní zkušenosti státní správy s implementací stávající strategie, ale také z expertízy akademické obce a praktických zkušeností nestátních neziskových organizací. Nedílnou součástí přípravy Strategie 2021+ byla i reflexe příkladů dobré praxe ze zahraničí a doporučení mezinárodních organizací, jakými je například Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Evropská síť Equinet sdružující národní orgány a centra rovného zacházení či EIGE.

Vedle výše popsaných aktivit Odbor po celý rok plnil povinnosti vyplývající z jeho funkce sekretariátu Rady vlády pro rovnost žen a mužů, jejích výborů a pracovních skupin. V rámci realizace Projektu Implementace byla uskutečněna čtyři pracovní setkání s rezortními koordinátorkami a koordinátory rovnosti žen a mužů (dále jako „rezortní koordinátorky a koordinátoři“).

2.2. Rada vlády pro rovnost žen a mužů

Jednání Rady se v roce 2019 uskutečnila v termínech 28. ledna,¹⁶ 19. června¹⁷ a 31. října.¹⁸ Čtvrté plánované jednání Rady bylo odloženo na únor 2020. V průběhu roku 2019 došlo k dílčí obměně několika členů a členek. Nově má svého zástupce v Radě také Ministerstvo kultury.

Na lednovém zasedání se Rada zabývala ratifikací Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, kterou podpořila hostka zasedání Taťána Gregor Brzobohatá. Rada k tomuto bodu přijala usnesení, ve kterém uložila sekretariátu Rady několik úkolů směřujících k podpoře ratifikace úmluvy. Radě byl představen návrh nového Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2020, který vláda následně schválila 6. května 2019. Rada byla také informována o zkušenostech s realizací genderových auditů, které proběhly na jednotlivých rezortech.

¹³ Blíže viz <<https://www.facebook.com/tojrovnost/?fref=ts>>.

¹⁴ Blíže viz <<https://www.youtube.com/channel/UCCKBfuYs63lqqdo1ca3CLaq>>.

¹⁵ Blíže viz <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/prevence-sexualniho-obtezovani-ve-statni-sprave--vydani-prirucky-pro-urady-177166/>>.

¹⁶ Blíže viz <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/prvni-letosni-jednani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-probehne-28-1-2019--171399/>>.

¹⁷ Blíže viz <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/druhe-letosni-jednani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-probehne-19-6-2019-174468/>>.

¹⁸ Blíže viz <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/rodinna-politika-a-financovani-z-evropskych-fondu-byly-hlavnimi-tematy-tretiho-letosniho-jednani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-177438/>>.

Členky a členové Rady doporučili Úřadu vlády, aby zajistil na rok 2019 alokaci pro dotační program *Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů* (dále jako „Dotační program podpora rovnosti žen a mužů“) ve výši 7 mil. Kč.

Červnové zasedání Rady již řídila zmocněnkyně vlády pro lidská práva Helena Válková. Rada se na tomto zasedání věnovala tématu platové transparentnosti, ke kterému přijala i usnesení. V usnesení Rada doporučila Ministerstvu práce a sociálních věcí, aby novelizovalo zákoník práce tak, aby zaměstnavatelé měli povinnost informovat o rozdílu v průměrných mzdách žen a mužů. Rada se dále věnovala problému financování sociálních služeb a přípravě příštího období fondů EU. Rada se znovu vyjádřila k financování Dotačního programu podpora rovnosti žen a mužů.

Na říjnovém zasedání Rady bylo opět diskutováno nové programové období a plánovaná opatření na podporu rovnosti žen a mužů v programu OPZ+. Rada doporučila MPSV vyčlenit dostatečnou finanční alokaci pro všechny typy aktivit podporovaných v rámci specifického cíle 2.1.4. Rada v tomto ohledu vyjádřila obavy, aby veškeré prostředky nebo jejich převážná část nebyla určena pro financování a udržování dětských skupin. Druhým významným tématem říjnového zasedání Rady byla otázka podpory rodin, která by měla být v souladu s existujícími strategickými dokumenty, tedy Konceptí rodinné politiky či Vládní strategií. Opatření, která jsou založená na rozšiřování jednorázové přímé podpory, považuje Rada za nevhodná a kontraproduktivní.

2.3. Dotační program v oblasti rovnosti žen a mužů

Specifickým dotačním programem pro naplňování Vládní strategie je program Úřadu vlády ČR *Dotační program podpora rovnosti žen a mužů*, který je administrován Odborem. Program je určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací, které jsou významným aktérem rozvoje v oblasti rovnosti žen a mužů a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Vládní strategie.

Předpokládaná alokace dotačního programu na rok 2019 činila 7 mil. Kč. Při projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2019 byl rozpočet dotačního programu schválen ve výši 2 mil. Kč.¹⁹ Vedení Úřadu vlády ČR částku alokovanou na dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2019 umožnilo navýšit celkově na 4 mil. Kč. Byť si o podporu na rok 2019 si zažádalo celkem 29 organizací na 30 projektů (1 organizace požádala o podporu 2 projektů), dotace tak mohla být přidělena pouze 7 z nich. Převis požadované podpory nad alokací dotačního programu činil 12,4 mil. Kč.²⁰

2.4. Rezortní koordinátorky a koordinátoři rovnosti žen a mužů

Rolí rezortních koordinátorů a koordinátorek (tzv. *gender focal points*) je zejména dohlížet na uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů (principu tzv. genderového mainstreamingu) v rámci činnosti daného rezortu. Přestože by na každém rezortu měla být ideálně zřízena minimálně jedna takováto pozice na plný pracovní úvazek,²¹ reálný stav tomu dlouhodobě neodpovídá. Rok 2019 v tomto ohledu nebyl výjimkou. Pozice buď nebyla zřízena na plný úvazek, anebo v případě, že rezort tuto pozici zřízenou měl, byla zpravidla úzce propojena či zaměřována s personální agendou (případně byla zaměřena na oblast nediskriminace v širším pojetí). V důsledku toho se daná osoba nemohla plně věnovat efektivnímu

¹⁹ Důvody, pro které J. Hrnčíř opětovně požadoval snížení alokace, neodpovídají závěrům zpráv o vyhodnocení dotačních programů financovaných z rozpočtu Úřadu vlády ČR. Blíže viz Zpráva za rok 2018 o rovnosti žen a mužů.

²⁰ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Konecne-vysledky-za-rok-2019.pdf>.

²¹ V předchozích letech bylo vyhrazeno minimálně (v součtu) jednoho plného úvazku na pozici koordinátorky/koordinátora povinností, avšak usnesením vlády ze dne 31. května 2017 č. 414 byla tato povinnost zmírněna na „plný nebo částečný pracovní/služební úvazek pro osobu/y zabezpečující agendu rovnosti žen a mužů směrem dovnitř i vně úřadu“.

prosazování rovnosti žen a mužů. Tento nedostatek se projevoval zejména v nedostatečném uplatňování genderového mainstreamingu ve věcných politikách jednotlivých rezortů.

V otázce personálních kapacit opětovně sehrály důležitou roli projekty z OP Zaměstnanost (dále jako OP Z) zaměřené na implementaci Vládní strategie. Rezorty, které tyto projekty realizovaly, mohly z prostředků OP Z navýšit personální kapacity rezortních koordinátorek a koordinátorů, což zefektivnilo prosazování rovnosti žen a mužů v činnostech příslušného rezortu.

Odbor v roce 2019 pokračoval nejen v poskytování metodické pomoci rezortním koordinátorkám a koordinátorům, ale i ve vzájemné (oboustranné) spolupráci. Obsah čtyř pracovních setkání Odboru s rezortními koordinátorkami a koordinátory se zaměřoval především na tato témata: návrhy opatření Akčního plánu pro rovnost žen a mužů na léta 2019 - 2020; mezinárodní agenda rovnosti žen a mužů (Zpráva o plnění Pekingské akční platformy); sexuální obtěžování ve státní správě a jeho prevence; způsob měření Gender Pay Gap na rezortech a genderové statistiky založené na registrech; zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a politice. Rezortním koordinátorkám a koordinátorům bylo taktéž umožněno pravidelné hostování na jednáních Rady a Výboru pro institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů. Někteří a některé z nich se do činnosti výborů Rady zapojovali i jako jejich řádné členky či členové.

2.5. Uplatňování Metodiky hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR (dále jako „Metodika“)

Odbor v roce 2019 ve spolupráci s externí expertkou zorganizoval celkem dvě školení k Metodice hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR (dále jako „Metodika“) (červenec a prosinec 2019), na kterých bylo proškolen celkem 46 osob. Cílem školení je prohloubit kompetence státních zaměstnankyň a státních zaměstnanců provádět hodnocení dopadů materiálů předkládaných vládě na rovnost žen a mužů.

V roce 2020 bude realizována další analýza uplatňování Metodiky, která bude následně předložena vládě pro informaci. Část analyzovaného vzorku se bude týkat i roku 2019. Analýza bude u materiálů předkládaných vládě hodnotit, zda se týkají fyzických osob, zda mají předpokládaný dopad ve vztahu k rovnosti žen a mužů, zda a jakým způsobem mají provedeno zhodnocení dopadů na rovnost žen a mužů (dále jako „GIA“ podle anglického *gender impact assessment*), a zda při procesu GIA byla použita Metodika.

2.6. Veřejná ochránkyně práv

Veřejná ochránkyně práv (dále jen „VOP“) se roce 2019 věnovala individuálním podnětům s námitkou diskriminace z důvodu pohlaví (celkem jich v roce 2019 obdržela 53 a vyřídila 50), které se nejčastěji týkaly ukončování pracovních poměrů a odměňování. Dále se věnovala tématům sexuálního obtěžování na pracovišti a sladování pracovního a osobního života.²²

V roce 2019 uplynulo desetileté výročí antidiskriminačního práva. Z daného důvodu většina akcí VOP se vztahovala právě k tomuto tématu. Proběhla setkání s neziskovými organizacemi i se zástupci a zástupkyněmi správních úřadů, jež v rámci své činnosti kontrolují dodržování zákazu diskriminace. Veřejná ochránkyně práv také vydala sborník stanovisek ochránce Diskriminace.²³

VOP v roce 2015 doporučila změnu občanského soudního řádu v takovém smyslu, aby docházelo k přechodu důkazního břemena ve všech případech diskriminace stejně. V roce

²² Blíže viz <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Vyrocní-zprava-2019.pdf>.

²³ Blíže viz <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Diskriminace.pdf>.

2019 skupina poslanců takový návrh předložila do Poslanecké sněmovny ČR. V době psaní této zprávy je návrh stále zařazen v 1. čtení.²⁴

V oblasti sexuálního obtěžování pověřené zaměstnankyně Kanceláře Veřejného ochránce práv (dále jen „KVOP“) ve spolupráci s aliancí Byznys pro společnost konzultovaly se zástupkyněmi a zástupci firem možnosti prevence a řešení obtěžování na pracovišti. V návaznosti na představení příručky Úřadu vlády ČR a KVOP o prevenci a řešení případů sexuálního obtěžování ve služebních úřadech se pověřený zaměstnanec a zaměstnankyně KVOP spolu s Odborem a Sekcí pro státní službu Ministerstva vnitra setkali se státními tajemníky/tajemnicemi ministerstev a diskutovali spolu o prevenci sexuálního obtěžování.

Dalším významným tématem, kterému se VOP v roce 2019 věnovala, bylo téma nerovného odměňování. Podle VOP by mohla ke snížení rozdílu odměňování žen a mužů přispět legislativní opatření, která by prosazovala větší platovou transparentci. VOP proto Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR doporučila, aby novelizovala některé zákony, na jejichž základě by byla do právního řádu zavedena opatření směřující k vyšší transparentnosti v odměňování.²⁵

Zaměstnanci a zaměstnankyně KVOP se i v roce 2019 podíleli na činnosti pracovní skupiny v rámci systémového projektu Ministerstva práce a sociálních věcí 22 % K ROVNOSTI.

KVOP také podpořila konferenci Otevřené společnosti Genderová politika na úrovni měst, které poskytla prostory a kde zástupce VOP přednesl úvodní slovo.

2.7. Kraje a obce

V roce 2019 se uskutečnila soutěž „Úřad na cestě k rovnosti“, kterou pořádá Ministerstvo vnitra a Institut pro veřejnou správu Praha ve spolupráci s Úřadem vlády ČR.²⁶ Jednalo se už o 13. ročník soutěže, dříve pod názvem Úřad půl na půl. Do soutěže se zapojilo 54 obcí, měst a krajů (oproti loňským 20 zúčastněným úřadům šlo tedy o výrazný nárůst). Soutěž podporuje už od roku 2007 zavádění politiky rovnosti žen a mužů a principu gender mainstreamingu do práce úřadů veřejné správy. V soutěži se umístily následující úřady:

- Obce I. typu: Kamýk nad Vltavou, Hlavičky, Košetice;
- Obce II. typu: Starý Plzenec, Úvaly, Jílové u Prahy;
- Obce III. typu: Litoměřice, Městská část Praha 22, Statutární město Most;
- Kraje: Kraj Vysočina, Středočeský kraj, Olomoucký kraj.

Vyhlášení vítězů soutěže bylo spojeno s konferencí Bezpečnost ve veřejném prostoru z hlediska rovnosti žen a mužů. Z konference je dostupný Sborník.²⁷ Bezpečnost ve veřejném prostoru je tématem pro další navazující ročník.²⁸

Organizace Otevřená společnost v rámci projektu Jak vyrovnat šance žen a mužů v ČR uspořádala mezinárodní konferenci. Dále v rámci uvedeného projektu vytváří systém uplatňování gender mainstreamingu v Třebíči a Buštěhradu.²⁹

2.8. Poslanecká sněmovna a Senát PČR

Stálá komise pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny Poslanecké sněmovny PČR (dále jako „Stálá komise“) se v roce 2019 poprvé sešla v únoru. V uplynulém roce jednala celkem šestkrát. Vedle těchto jednání se členky a členové Stálé komise zúčastnili kulatého stolu Holocaust na českých Romech za druhé světové války a připomínka mezinárodního týdne obětí holocaustu, výjezdního zasedání v Brně na téma sociální

²⁴ Blíže viz <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=424&CT1=0>>.

²⁵ Blíže viz str. 15-16 <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=424&CT1=0>>.

²⁶ Blíže viz <<https://www.mvcr.cz/clanek/rovne-prilezitosti-soutez-urad-na-cestech-k-rovnosti.aspx>>.

²⁷ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Sbornik-MVCR-2019-z-konference-Bezpecnost-ve-verejnem-prostoru-z-hlediska-rovnosti-zen-a-muzu_.pdf>.

²⁸ Blíže viz <<https://www.mvcr.cz/clanek/urad-na-cestech-k-rovnosti.aspx>>.

²⁹ Blíže viz <<https://www.otevrenaspolecnost.cz/genderova-rovnost>>.

začleňování a Fóra rodinné politiky. Stálá komise v listopadu 2019 dále zaštitila seminář na téma *Rodinné porodní pokoje v porodnicích*. Ve vztahu k agendě rovnosti žen a mužů se Stálá komise zabývala zejména tématem odškodnění osob, které byly protiprávně sterilizovány na území ČR mezi 1. 7. 1966 až 31. 3. 2012, plánem prarodinných opatření MPSV a rodičovským příspěvkem.³⁰

3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích

V roce 2019 se konaly volby do Evropského parlamentu, ve kterých bylo zvoleno 33 % žen. Tato politická úroveň se tak stala jedinou, v rámci které je v současné době zastoupení žen vyšší než 30 %. Druhé nejvyšší zastoupení žen je na úrovni komunální (28 %). Naopak Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (22,5 %) a zejména Senát Parlamentu ČR (16 %) se dlouhodobě vyznačují nízkým zastoupením žen.

Ženy zůstávají i nadále podprezentovány na úrovni státní správy, avšak na nižších pozicích jejich podíl postupně roste. K určitému zlepšení došlo oproti roku 2018 na pozici státních tajemníků a tajemnic, kde bylo ke konci roku 2019 zastoupení žen 20%. Další oblastí, kde jsou ženy zastoupeny v nedostatečné míře, jsou statutární orgány obchodních společností s majetkovou účastí státu i soukromých firem.

Přes výše uvedené však nebylo v roce 2019 přijato žádné účinné opatření k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, z čehož vyplývá, že do konce roku 2020 se nepodaří dosáhnout 40% zastoupení žen v rozhodovacích pozicích stanoveného ve Vládní strategii. Podle ukazatelů dosavadního vývoje bude tohoto zastoupení například v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR bez účinných opatření dosaženo nejdříve v roce 2061.

Odbor se tématu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice věnoval organizací mezinárodní konference ke stoletému výročí volebního práva žen a semináře ve spolupráci s Organizací pro spolupráci a bezpečnost v Evropě. Z obou akcí vyplynulo, že bez přijetí závazných opatření se situace příliš nezmění.

3.1. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice

Rok 2019 byl významným v souvislosti s lidskými právy českých žen, jelikož uplynulo sto let od zavedení volebního práva žen v Československu. Odbor v červnu roku 2019 zorganizoval k této příležitosti mezinárodní konferenci *Proč to tak trvá? aneb účast žen na politickém rozhodování*, které se zúčastnili nejen zahraniční odborníci/odbornice, ale i řada českých politiků a političek.³¹ Přestože Československo patřilo k prvním zemím, ve kterých bylo uzákoněno všeobecné volební právo, zůstávají ženy i dnes v politice zastoupeny v nedostatečné míře. Záštitu konferenci poskytla poslankyně Jana Pastuchová. Závěry z konference vyšly v podobě závěrečného reportu.³² Konferenci předcházel workshop s názvem *Není čas ztrácet čas! aneb zapojování mladých do politiky*.

V rámci mezinárodního srovnání postavení žen v politice Česká republika v současnosti zaujímá 84. místo ve světovém žebříčku *Women in national parliaments*. Česká republika má 22,5% zastoupení političek v Poslanecké sněmovně a 16% zastoupení v Senátu.³³

V současnosti není žádná žena na pozici předsedkyně či aspoň jedné z pěti místopředsedkyň v Poslanecké sněmovně. Z celkem 18 výborů poslanecké sněmovny předsedají ženy šesti z nich. Ze 12 stálých komisí poslanecké sněmovny nepředsedají ženy ani jedné z nich.

³⁰ Blíže viz <<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=6012>>.

³¹ Blíže viz <<http://www.tojrovnost.cz/cs/v-ceske-politice-je-malo-zen-bez-zavedeni-kvot-se-to-nezlepsí>>.

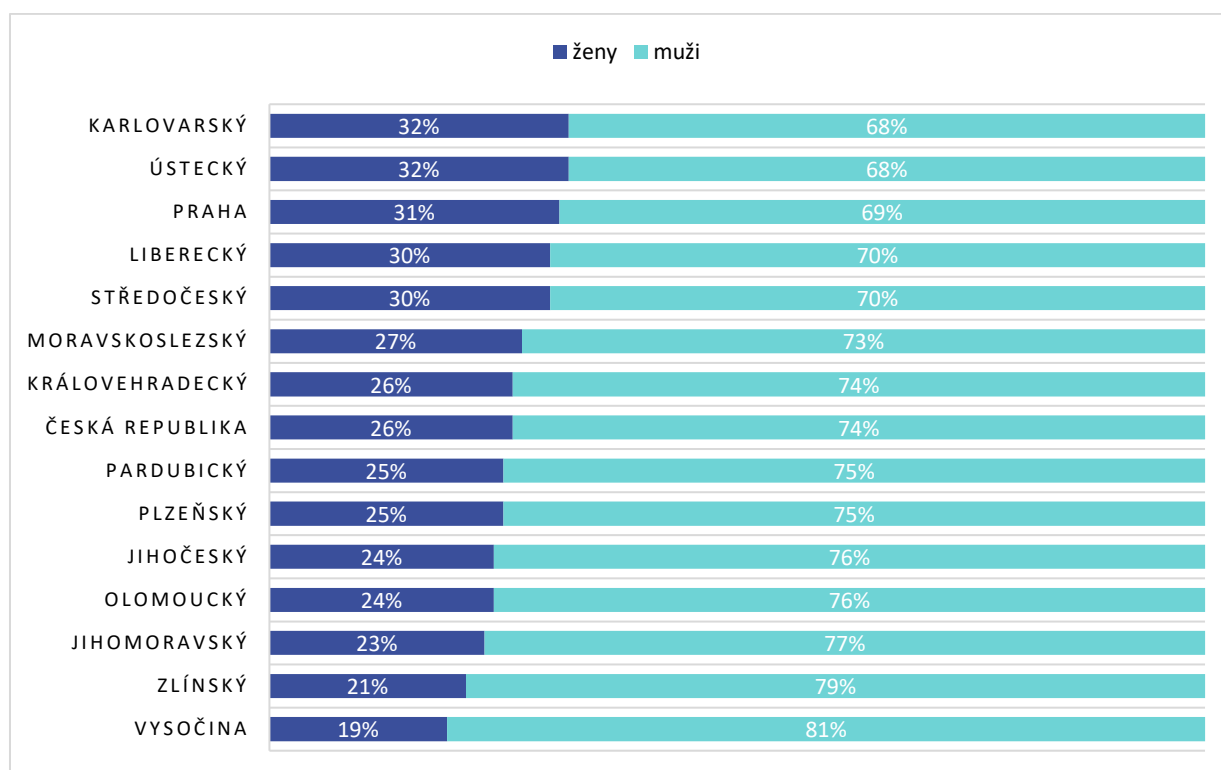
³² Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/REPORT-KONFERENCE_FINAL.pdf>.

³³ Blíže viz <<http://archive.ipu.org/wmn-e/classif.htm>>.

Senát se dlouhodobě vyznačuje nejnižším podílem žen. Pouze jedna pozice z celkem pěti místopředsedů ustaveného senátu je v současnosti obsazena ženou. Z celkem devíti výborů senátu nepředsedají ženy ani jednomu z nich. Ze šesti stálých komisí senátu předsedá žena pouze jedné z nich.

Komunální úroveň je v České republice zároveň jedinou úrovní politického rozhodování, kde dochází ke kontinuálnímu, byť velmi pozvolnému, růstu zastoupení žen. Zastoupení žen na pozicích starostek bylo na konci loňského roku 25,6 %. Starostek je nyní 1 619 (z celkového počtu 6 312 obcí, měst a městských částí). Nejvíce žen starostek je v Karlovarském a Ústeckém kraji (32 %), naopak nejméně v kraji Vysočina (19 %). Poměrně velký podíl starostů a starostek je bez politické příslušnosti a v rámci parlamentních politických stran má největší podíl žen starostek hnutí ANO, nejméně Piráti.

Graf č. 1: Starostky a starostové v jednotlivých krajích

Zdroj dat: ÚV ČR.

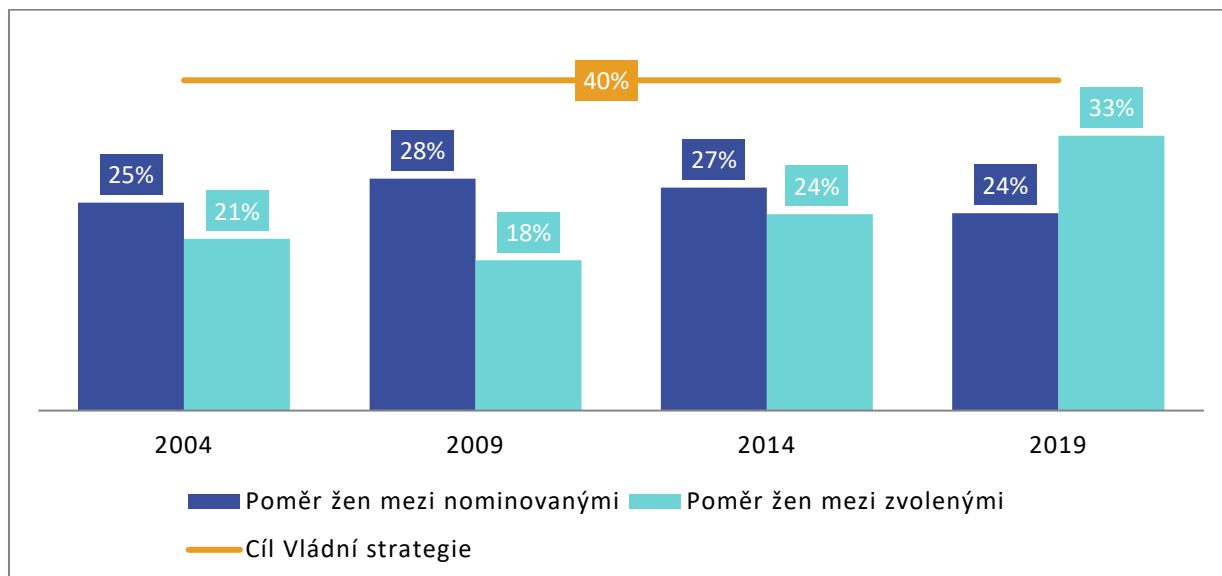
V květnu 2019 se konaly volby do Evropského parlamentu, ve kterých bylo z celkových 23,9 % nominovaných žen zvoleno 33 % europoslankyň a podíl žen na této úrovni tak nově činí přesně jednu třetinu. Na pozici lídryně nominovalo z celkem 39 subjektů pouze 5 z nich. V první pěti kandidovalo celkem 22 % žen.³⁴ Ženám také dopomohly preferenční hlasy, díky kterým bylo zvoleno o jednu europoslankyni více (celkem sedm). Nejvíce europoslankyň bylo zvoleno za hnutí ANO (50 %).³⁵

³⁴ K zastoupení žen na kandidátních listinách blíže viz

https://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/analiza_kandidatni_listiny_ep_2019.pdf

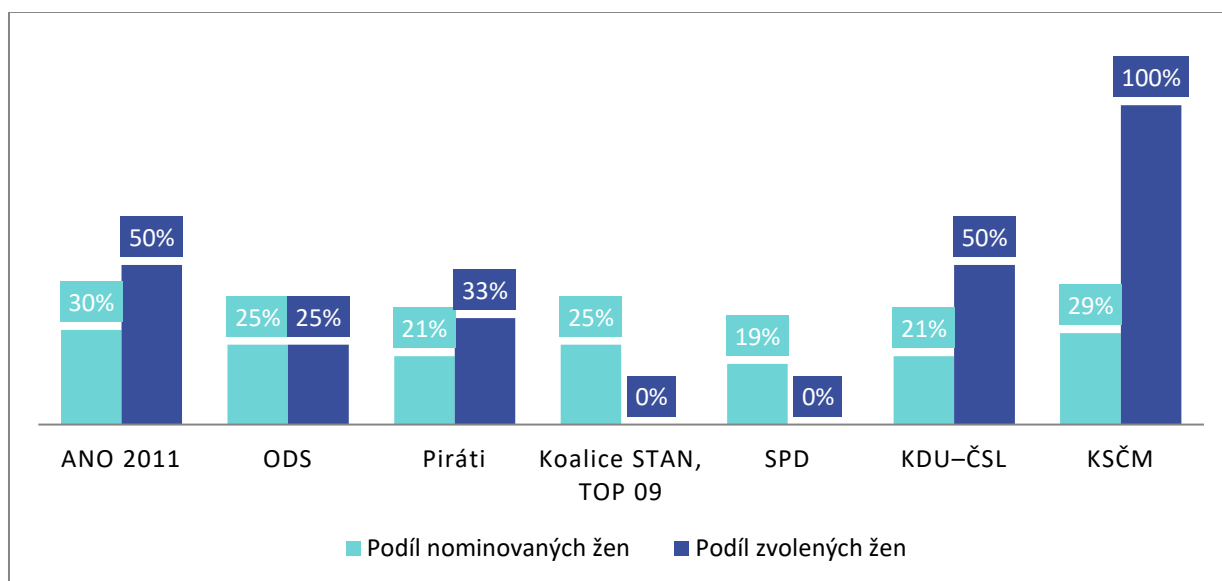
³⁵ Blíže viz <https://padesatprocent.cz/cz/zastoupeni-ceskych-europoslankyn-vyrazne-vzrostlo>

Graf č. 2: Poměr žen mezi nominovanými a zvolenými osobami do Evropského parlamentu

Zdroj dat: ČSÚ, Fórum 50 %.

Graf č. 3: Nominované a zvolené ženy do Evropského parlamentu podle stran v roce 2019

Zdroj dat: ČSÚ, Fórum 50 %.

V říjnu 2019 uspořádal Odbor ve spolupráci s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Úřad pro demokratické instituce a lidská práva) seminář k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politických stranách a hnutích v České republice. Ze semináře vyplynulo, že klíčovou roli pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice hraje přijetí vhodných opatření na úrovni politických stran nebo zákona. Semináře se zúčastnili zástupci/zástupkyně celkem sedmi politických stran a hnutí.³⁶

Otázce nízkého zastoupení žen v politice se dlouhodobě věnuje nezisková organizace Fórum 50 %. Mimo své analytické činnosti v roce 2019 zrealizovala také několik osvětových

³⁶ Blíže viz <http://www.tojnorodnost.cz/cs/zavedeni-kvot-je-zpusob-jak-dostat-vic-zen-do-politiky>

akcí a vyhlásila 4. ročník soutěže Nadějná politička 2019, jejímž cílem je upozornit na politickou práci žen na místní a regionální úrovni.³⁷

3.2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve veřejné sféře a dalších institucích veřejného zájmu

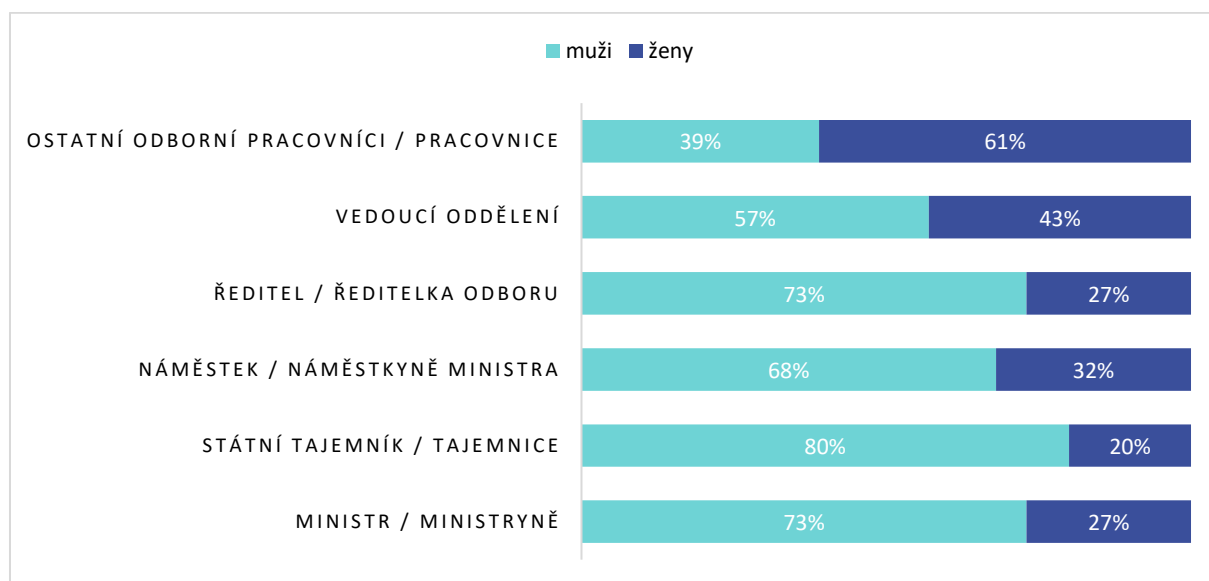
Ženy zůstávají podrepresentovány i na úrovni státní správy. Zároveň však platí, že na nižších pozicích jejich podíl postupně roste.

Ke konci roku 2019 zasedaly ve vládě ČR čtyři ženy (stejně jako ve vládě předchozí). Ženy vedly Ministerstvo financí (Alena Schillerová), Ministerstvo práce a sociálních věcí (Jana Maláčová), Ministerstvo spravedlnosti (Marie Benešová) a Ministerstvo pro místní rozvoj (Klára Dostálová). Zastoupení žen ve vládě ČR tak ke konci loňského roku činilo 27 %, stejně jako v roce předchozím.

Na pozici státních tajemníků a tajemnic bylo k 31. prosinci 2019 zastoupení žen 20 % (tři ženy). Ve srovnání s rokem 2018, kdy pozici státní tajemnice zastávala pouze jedna žena (a zastoupení žen tedy bylo 6%) se jedná o poměrně výrazný posun.

Ženy byly na pozici náměstkyně ke konci roku 2019 zastoupeny v téměř 32 % (celkem bylo 63 náměstků a 30 náměstekyň). Oproti roku 2018 se jedná o nárůst 6 p.b. Zatímco na pozici ředitele/ředitelky odboru byly ženy v loňském roce zastoupeny pouze v 27 % (162 žen z celkového počtu 601), na pozici vedoucí oddělení bylo jejich zastoupení 43% (759 žen a 1014 mužů).

Graf č. 4: Zastoupení žen a mužů ve státní správě (ministerstva a ÚV ČR)

Zdroj dat: ÚV ČR (k 31. 12. 2019).

V oblasti justice nadále platí, že v ČR mírně převažuje počet soudkyň nad počty soudců. Přesto jsou ženy na vyšších stupních soudní soustavy zastoupeny nepoměrně méně. Z celkového počtu 15 soudců a soudkyň Ústavního soudu jsou pouze dvě soudkyně (13% zastoupení žen). Ve vedení Nejvyššího soudu není zastoupena žádná žena a mezi soudci a soudkyněmi Nejvyššího soudu tvoří ženy necelých 17 %. V rámci Nejvyššího správního soudu jsou ženy na pozici soudkyň zastoupeny ve 30 %. Na pozici předsedy Nejvyššího správního soudu je muž, pozici místopředsedkyně zastává žena.

³⁷ Blíže viz <https://padesatprocent.cz/cz/>

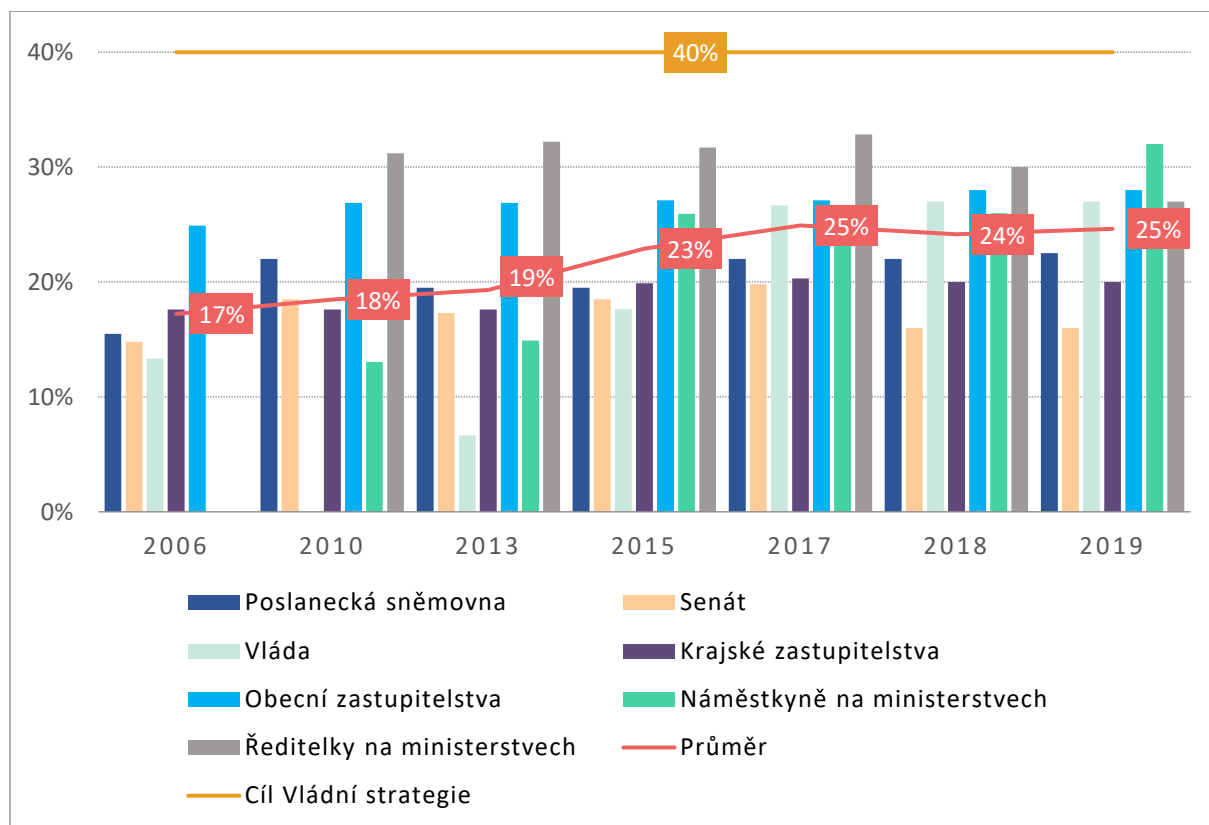
V rámci zahraničně politických pozic jsou ženy dlouhodobě nedostatečně zastoupeny na pozicích velvyslankyň. Celkově bylo v minulém roce na pozici velvyslankyně zastoupeno 16,47 % žen (bez generálních konzulátů a stálých misí) a na pozici velvyslankyně při členských státech EU bylo v roce 2019 zastoupeno 21,42 % žen (bez generálních konzulátů a stálých misí).³⁸

V souvislosti s veřejnoprávními médii bylo zastoupení žen ve vedení k srpnu roku 2019 celkově 10%, v radách veřejnoprávních médií je pak zastoupení žen 17%.³⁹

Českomoravská konfederace odborových svazů (dále jako „ČMKOS“) je největší odborová konfederace v ČR, která sdružuje 30 odborových svazů. Ve vedení ČMKOS jsou ženy zastoupeny ve 33 %.

Dne 20. listopadu 2019 proběhla konference s názvem „Bezpečnost ve veřejném prostoru z hlediska rovnosti žen a mužů“ spojená se slavnostním vyhlášením vítězných úřadů soutěže Úřad na cestě k rovnosti 2019.⁴⁰

Graf č. 5: Zastoupení žen ve vybraných rozhodovacích pozicích ve vztahu k cíli Vládní strategie

Zdroj dat: ČSÚ, ÚV ČR.

3.3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností

Zastoupení žen ve vedení obchodních společností s majetkovou účastí státu je v zásadě velmi podobné zastoupení žen ve vedení největších českých (soukromých) společností. Ženy jsou na úrovni dozorčích rad a představenstev zastoupeny v méně než 20 %.

Evropský výbor pro sociální práva, který je kontrolním orgánem dodržování Evropské sociální charty, vydal na konci roku 2019 rozhodnutí proti České republice. V tomto

³⁸ Na základě dat poskytnutých Ministerstvem zahraničních věcí Úřadu vlády ČR.

³⁹ Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/7-verejny-zivot-a-rozhodovani-kxtvrhtm6o>

⁴⁰ Více o soutěži v kapitole 2.7.

rozhodnutí konstatuje, že Česká republika svým nízkým zastoupením žen ve vedení soukromých společností a nepřijetím dostatečných opatření porušila Dodatkový protokol z roku 1988 k Evropské sociální chartě.⁴¹

Na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami došlo k novelizaci zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.⁴² Tato novela zavedla povinnost některých emitentů⁴³ uvádět ve svých výročních zprávách popis politiky rozmanitosti mimo jiné i s ohledem na pohlaví. Rada na zasedání v roce 2018 vyzvala MF, aby provedlo rozbor naplňování této nové povinnosti. V návaznosti na tuto výzvu, rozpracoval v roce 2019 Odbor přehled plnění této povinnosti. Z 27 společností 4 společnosti uvedly, že politiku rozmanitosti uplatňují, 17 společností uvedlo, že politiku rozmanitosti neuplatňuje a u šesti společností nebyly informace dohledány. Z vyhodnocení mimo jiné vyplynulo, že někteří emitenti v případě neuplatňování politiky rozmanitosti ve svých výročních zprávách neuvádějí ze zákona povinné zdůvodnění. Většina společností jako důvod neuplatňování politiky rozmanitosti uvádí dodržování zásad nediskriminace a rovného zacházení. V případě, že ve své výroční zprávě deklarují uplatňování politiky rozmanitosti, neuvádějí často povinné informace týkající se cílů, způsobů či výsledků této politiky. V návaznosti na zjištěné skutečnosti, se dané problematice bude Odbor věnovat i v následujícím roce.

Otázce nízkého zastoupení žen ve vedení obchodních společností se v ČR věnuje řada iniciativ, které byly aktivní i v uplynulém roce. K nejvýznamnějším z nich patří platforma Byznys pro společnost.⁴⁴ Ta v roce 2019 zorganizovala 16. ročník soutěže Top odpovědná firma, která mapuje české prostředí udržitelného a odpovědného podnikání. Letos se do ocenění přihlásilo 76 firem s více než stovkou strategií a projektů zaměřených mj. na podporu rovnosti žen a mužů. Jednou z hodnocených kategorií byl i otevřený přístup k ženám. Byznys pro společnost dále jako národní partner koordinuje Evropskou Chartu diverzity a naplňování jejích principů. V České republice se k Chartě diverzity dosud připojilo 77 signatářů. Byznys pro společnost také v roce 2019 spoluzaložil iniciativu „Women in Leadership Platform“, jejímž cílem je komplexní podpora zaměstnavatelů a zaměstnavatelek v přístupu k ženám a mužům v práci od podpory rodičů, přes tzv. sendvičovou generaci, vyšší zastoupení žen ve vedení i rovné odměňování.

V roce 2019 nadále fungovala tzv. genderová mapa nevládní organizace Otevřené společnosti⁴⁵ zobrazující aktuální zastoupení žen v dozorčích radách a představenstvech společností ve veřejném vlastnictví.⁴⁶

4. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání

V uplynulém roce pokračoval trend mírného snižování rozdílů v odměňování žen a mužů. Rozdíl v průměrné mzdě žen a mužů činil v roce 2019 18,8 % v neprospěch žen, rozdíl v mediánu mezd byl 14,7 %.

S účinností od 1. ledna 2019 došlo ke zvýšení základní sazby minimální mzdy o 1 150 Kč na 13 350 Kč za měsíc. Zároveň vláda přijala v roce 2019 nové nařízení vlády, které zvyšuje základní sazbu minimální mzdy s účinností od 1. ledna 2020 na 14 600 Kč.

⁴¹ Více o rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci University Women of Europe proti České republice v kapitole 4.2.

⁴² A to přijetím zákona č. 204/2017 Sb.

⁴³ Emitenti, kteří nejsou malou ani střední účetní jednotkou podle zákona o účetnictví.

⁴⁴ Blíže viz <<https://byznysprospolecnost.cz/>>.

⁴⁵ Blíže viz <<http://www.otevrenaspolecnost.cz/>>.

⁴⁶ Blíže viz <<http://www.genderovamapa.cz/>>.

V rámci projektu MPSV 22 % K ROVNOSTI byl publikován výzkum veřejného mínění Rovné odměňování žen a mužů ve zkušenostech a názorech české veřejnosti.

Nerovným odměňováním se zabýval Evropský výbor pro sociální práva. Ten ve svém rozhodnutí konstatoval, že Česká republika porušuje Evropskou sociální chartu a Dodatkový protokol roku 1988 k Evropské sociální chartě, neboť nezajišťuje dostatečně transparentní odměňování žen a mužů a přijatá opatření nevedla k dostatečně měřitelnému pokroku při snižování nerovnosti v odměňování žen a mužů. Nedostatečnou transparenci kritizovala také Veřejná ochránkyně práv.

V roce 2019 pokračoval projekt Sociologického ústavu AV ČR zaměřený na OSVČ jako překerní formu práce. V uvedeném roce docházelo především k šíření výstupů výzkumu, který v rámci projektu vznikl.

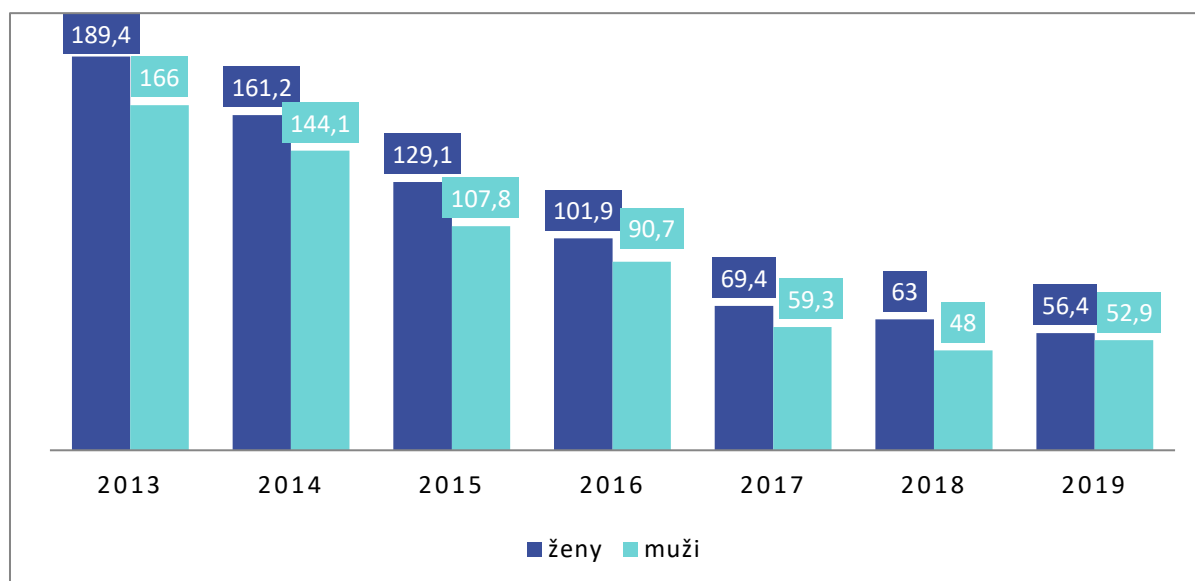
EIGE v roce 2019 zveřejnil tzv. Gender equality index, ve kterém hodnotí různé aspekty společenského života z hlediska rovnosti žen a mužů. Česká republika obdržela v oblasti genderové rovnosti na trhu práce 67.0 bodů (průměr EU-28 je 72.0). Vede si dobře ve vztahu k úrovni zaměstnanosti, problém však představuje výrazně segregovaný trh práce. Rozdíl v zastoupení žen a mužů v IT/STEM oborech je nejvyšší v EU.

4.1. Míra nezaměstnanosti žen a mužů a ekonomická participace

V evropském srovnání Česká republika, stejně jako v předchozích letech, vynikala i v roce 2019 nízkou mírou nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti byla ve 4. čtvrtletí 2019 2,1 %. V roce 2018 byla míra nezaměstnanosti mužů nižší (1,8 %) než míra nezaměstnanosti žen (2,8 %). Oproti předchozímu roku míra nezaměstnanosti stagnovala. Česká republika tak nadále měla nejnižší míru nezaměstnanosti žen i mužů v rámci celé EU (průměr EU činí 7,1 % pro ženy a 6,6 % pro muže).

Celkový počet nezaměstnaných se meziročně snížil o 1,8 tis. a dosáhl 109,3 tis. osob. Snížil se počet nezaměstnaných žen (o 6,7 tis. na 56,4 tis.), ale počet nezaměstnaných mužů vzrostl (o 4,9 tis. na 52,9 tis.).

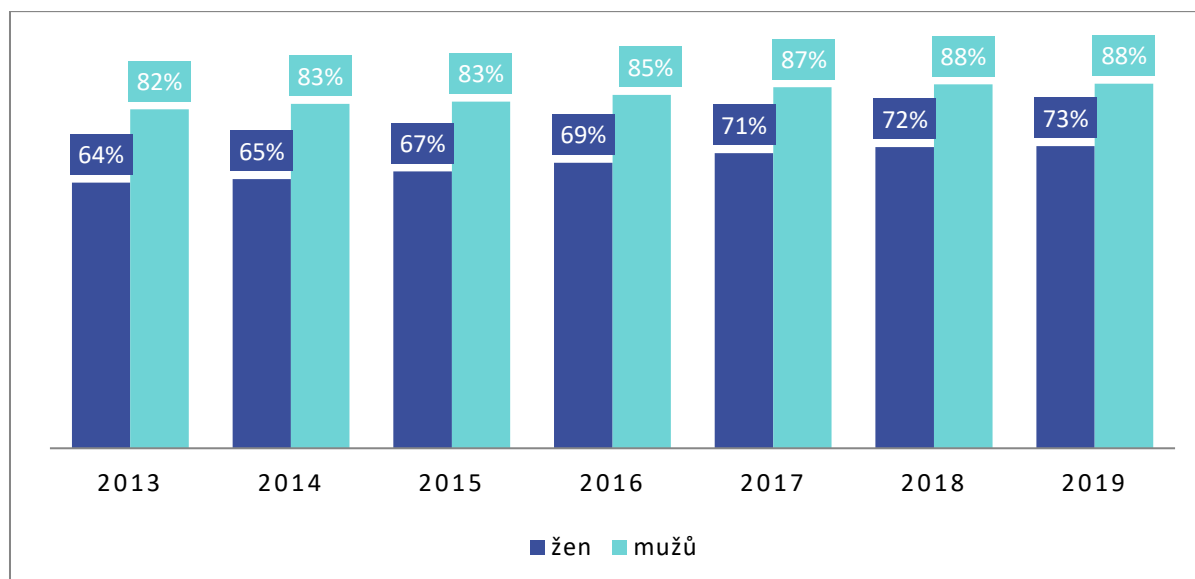
Graf č. 6: Vývoj počtu nezaměstnaných (v tis. osob)

Zdroj dat: ČSÚ.

Míra zaměstnanosti (podíl počtu pracujících osob ve skupině 15-64letých) se snížila v porovnání s předchozím rokem na 75,3 %. Míra zaměstnanosti mužů zůstala na 88 %, míra zaměstnanosti žen stoupla na 73 %.⁴⁷ Vývoj míry zaměstnanosti žen a mužů ukazuje graf níže. Nejvíce žen bylo v roce 2019 zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (20,9 % z počtu zaměstnaných žen v jediném zaměstnání) a dále ve velkoobchodě a maloobchodě, opravách a údržbě motorových vozidel (13,7 %) a ve zdravotní a sociální péči (13,5 %). Muži byli v roce 2019 nejčastěji zaměstnáni také ve zpracovatelském průmyslu (32,7 % z počtu zaměstnaných mužů v jediném zaměstnání), následovalo stavebnictví (11,8 %) a doprava a skladování (9 %).

Graf č. 7: Vývoj míry zaměstnanosti žen a mužů (20-64 let)

Zdroj dat: ČSÚ.

V roce 2018 se trend růstu žen-podnikatelek obrátil. Z 277,8 tis. podnikatelek v roce 2017 klesl na 270,3 tis. podnikatelek v roce 2018. Podnikající ženy tak tvořily z celkového počtu podnikajících osob méně jak třetinu (podnikajících mužů bylo 600,9 tis.). Ženy nejčastěji podnikaly v profesních, vědeckých a technických činnostech (51,9 tis.), muži nejčastěji ve stavebnictví (152,8 tis.).

S účinností od 1. ledna 2019 došlo ke zvýšení základní sazby minimální mzdy o 1 150 Kč na 13 350 Kč za měsíc, resp. o 6,60 Kč na 79,80 Kč za hodinu. Vláda dále přijala na svém jednání dne 9. prosince 2019 nařízení vlády č. 347/2019 Sb., kterým došlo ke změně nařízení vlády č. 567/2006 Sb. („o minimální mzdě“). S účinností od 1. ledna 2020 se tak zvyšuje základní sazba minimální mzdy o 1 250 Kč na 14 600 Kč za měsíc, resp. o 7,50 Kč na 87,30 Kč za hodinu.

4.2. Gender pay gap

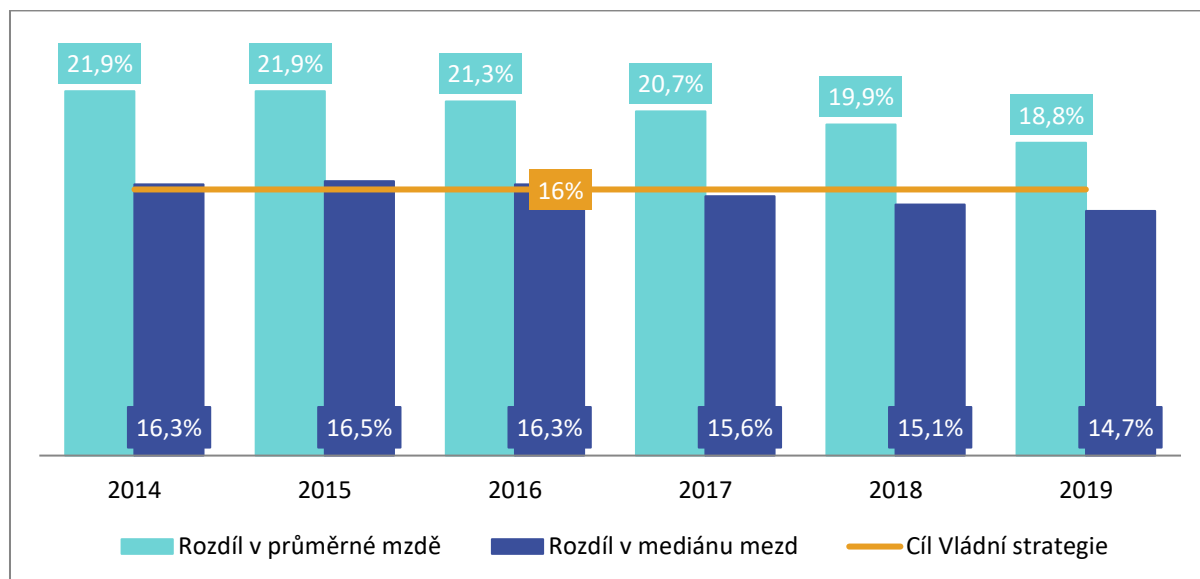
V roce 2019 činil rozdíl v průměrné mzdě žen a mužů 18,8 % v neprospěch žen,⁴⁸ rozdíl v mediánu mezd pak byl 14,71 %.⁴⁹ Průměrná mzda mužů činila 39 699 Kč, ženy průměrně vydělávaly 32 237 Kč.⁵⁰

⁴⁷ Blíže viz <<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocní-prumery-2019>>

⁴⁸ Rozdíl průměrné mzdy mužů a žen (vztahený k průměrné mzdě mužů).

⁴⁹ Rozdíl mediánu mzdy mužů a žen (vztahený k mediánu mzdy mužů).

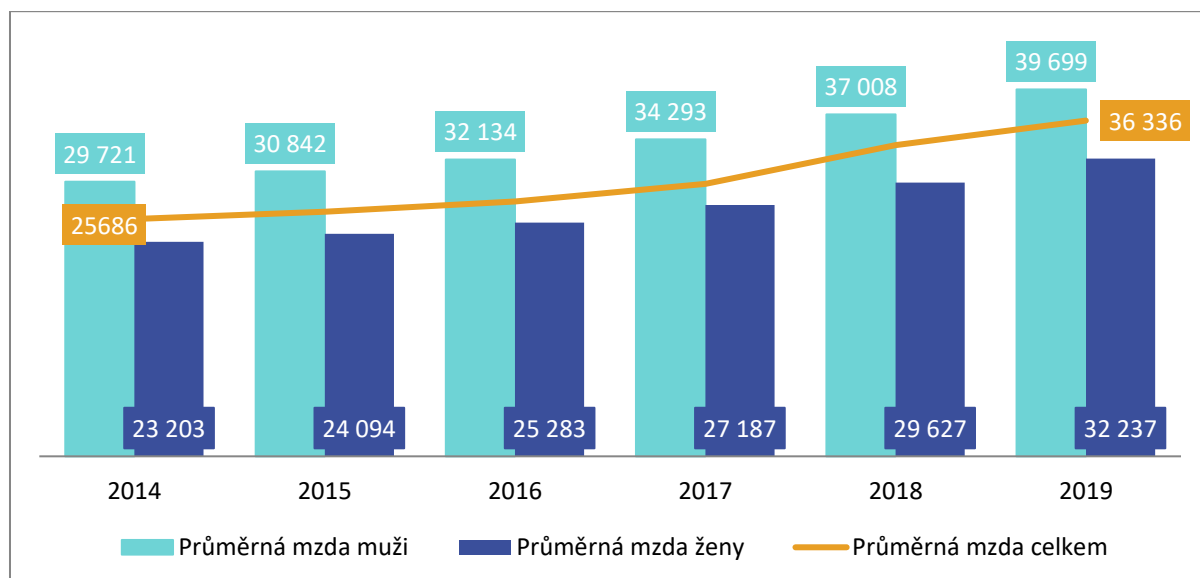
Graf č. 8: Vývoj rozdílu v průměrných mzdách a jejich mediánu

Zdroj dat: ČSÚ.

V posledním čtvrtletí roku 2019 činil medián mezd celkově 31 202 Kč, u mužů pak 33 814 Kč, medián mezd žen 28 481.⁵¹ Oproti loňskému roku došlo k navýšení (celkový medián posledního čtvrtletí 2018 představoval 29 283 Kč) medián mezd mužů činil 31 952 Kč (+1 862 Kč) a medián mezd žen činil 26 525 (+1 956 Kč). Mzdy žen tedy rostly rychleji než mzdy mužů.

Graf č. 9: Vývoj průměrné mzdy mužů a žen

Zdroj dat: ČSÚ.

⁵⁰ Blíže viz <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MZD09&f=TABULKA&z=T&katalog=30852&str=v265&c=v3~8_RP2019>.

⁵¹ Blíže viz <<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>>

V minulém roce v rámci projektu MPSV s názvem 22 % K ROVNOSTI vyšla publikace *Rovné odměňování žen a mužů ve zkušenostech a názorech české veřejnosti*.⁵² Studie uvádí, že 88 % dotazovaných požaduje, aby každý zaměstnavatel uváděl při inzerci pracovního místa platové či mzdové rozmezí. Dále přes 75 % dotazovaných požaduje, aby firmy a organizace zveřejňovaly anonymizované informace o mzdovém či platovém rozmezí pro jednotlivé pracovní pozice a to jak pro své zaměstnance a zaměstnankyně, tak mimo firmu. Pouze 53 % dotazovaných uvedlo, že v organizaci či firmě, v níž pracují, existují jasná a všem pracujícím známá pravidla pro zvyšování mzdy či platu. Studie také potvrdila, že ženy mají častěji než muži problém zaplatit větší výdaje (například neočekávaný výdaj ve výši 10 000 Kč, dostatečné vytápění nebo týdenní dovolenou). Tyto výdaje představují problém pro celou polovinu důchodkyň a většinu samoživitelek.

Nerovné odměňování úzce souvisí s nedostatečnou platovou transparentností. Ta byla v roce 2019 předmětem kritiky ze strany Evropského výboru pro sociální práva, který monitoruje plnění Evropské sociální charty. Na konci roku 2019 tento výbor rozhodl, že Česká republika porušuje své mezinárodní závazky a Evropskou sociální chartu tím, že nezajišťuje dostatečnou transparentnost v odměňování. Podle výboru v České republice přetrvává propast v odměňování žen a mužů. K účinnému uplatňování zásady stejné odměny za práci stejné hodnoty je totiž naprosto nezbytná transparentnost v odměňování, jež ale nyní v tuzemsku chybí. Mělo by být v zásadě možné si vyžádat a v rámci soudního řízení získat informace o odměňování spolupracovníků pro účely srovnání v konkrétním případě. Nadto si výbor povšiml, že rozdíl v odměňování žen a mužů (tzv. gender pay gap) v České republice dlouhodobě neklesá: zatímco v roce 2010 tvořil tento rozdíl 21,6 %, v roce 2017 klesl o jen o půl procentního bodu, tedy na 21,1 %.⁵³

Jedním z nástrojů pro snižování rozdílů v průměrných mzdách žen a mužů jsou osvětové aktivity. K těm nejvýznamnějším patří pravidelná mezinárodní akce Den rovnosti platů (Equal pay day). V roce 2019 proběhl v ČR již desátý ročník této akce.⁵⁴ Kromě toho projekt 22 % k ROVNOSTI uspořádal 7. března 2019 konferenci Péče, práce, peníze, v rámci níž se k tématu rovného odměňování žen a mužů vyjadřovali zástupci odborů a zaměstnavatelských svazů nejen z České republiky, ale rovněž ze Slovinska, Norska a Finska. Jasnou podporu prosazování zásad rovného odměňování žen a mužů vyjádřila na konferenci též ministryně Jana Maláčová.

4.3. Projekty zaměřené na rovnost žen a mužů

V roce 2019 pokračovalo několik projektů zaměřených na podporu rovnosti žen a mužů na trhu práce.

V rámci projektu 22 % K ROVNOSTI vyšel výše zmíněný výzkum veřejného mínění *Rovné odměňování žen a mužů ve zkušenostech a názorech české veřejnosti* se zaměřil na několik okruhů. Kromě znevýhodnění na trhu práce a nerovného odměňování se zaměřil také na bariéry pracovního uplatnění žen a mužů na trhu práce, názory na problém levné práce a na výši mezd, rozdíly ve mzdách a platech mezi profesemi, životní úroveň a osobní zkušenosti s gender pay gapem.⁵⁵ Přestože podle studie česká veřejnost reflektuje nerovné postavení na trhu práce, z výzkumu vyplývá, že přetrvává názor týkající se dělení rolí v péči o dítě, kdy je jako primární pečovatelka vnímána matka. Téměř 70 % dotázaných souhlasilo s tezí, že otec by se měl co nejvíce podílet na péči o děti, nicméně hlavní úlohu v péči hraje matka.

Téměř polovina populace vnímá, že v oboru, kde pracují či pracovali, mají muži v porovnání se ženami větší šance na povýšení do vedoucích pozic, nebo na lepší mzdu či plat za stejnou práci. Jako nejčastější důvod znevýhodnění, ať už co se týče kariérního postupu, nebo výše odměňování uváděli dotázaní a dotázané hledisko genderu. Výzkum také potvrdil, že

⁵² Blíže viz <<https://www.rovnaodmena.cz/www/img/uploads/8053ad73.pdf>>.

⁵³ Blíže viz <<https://www.justice.cz/web/msp/archiv-tiskovych-zprav?clanek=pomaly-pokrok-v-oblasti-rovnosti-zen-a-muzu-predstavuje-poruseni-evropske-socialni-charty>>.

⁵⁴ Blíže viz <<https://www.equalpayday.cz/ohlednuti-2019/>>.

⁵⁵ Blíže viz <<https://www.rovnaodmena.cz/www/img/uploads/8053ad73.pdf>>

„nerovné odměňování mužů a žen se podílí na udržování tradičního modelu péče dětí“. Podobně tomu bylo také v případě zabezpečení běžného chodu domácnosti, který je dle respondentů a respondentek výlučně, nebo převážně na ženách. Celkově lze konstatovat, že ženy častěji reflektují své znevýhodnění na trhu práce. Nerovné postavení žen reflektovali také muži s vyšším vzděláním.

V roce 2019 pokračoval projekt Sociologického ústavu AV ČR OSVČ jako *prekérní forma práce*. V průběhu roku byly prezentovány výstupy projektu a související doporučení, týkající se podnikání žen. V souvislosti s podporou žen podnikatelek z Evropského sociálního fondu vznikl dokument, obsahující návrh opatření pro výzvy ESF pro příští programové období.⁵⁶ Výstupy výzkumu zaměřeného na OSVČ jako prekérní formu práce byly dále, spolu s výše uvedenými doporučeními, prezentovány v rámci odborného semináře pro experty a expertky, kteří se věnují problematice podnikání žen.⁵⁷

V souvislosti s podnikáním žen publikoval časopis Gender a výzkum článek *Podnikání matek malých dětí jako prekérní typ zaměstnání? Srovnání zkušeností podnikatelek s malými dětmi původem z ČR a z Ukrajiny*.⁵⁸

4.4. Strategie a digitalizace

V roce 2019 vzniklo několik strategických dokumentů. V průběhu roku 2019 byly zahájeny práce na Strategii rovnosti žen a mužů 2021 – 2030. Mezi další, již existující strategie pak patří například Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030, Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030 a Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019 – 2025, která mimo jiné reflektuje dopady nerovného odměňování na výši důchodů, tzv. gender pension gap.

Problematika rovnosti žen a mužů na trhu práce je alespoň okrajově zohledněna ve všech těchto dokumentech. Obdobně je tomu u Národní strategie umělé inteligence v České republice. Tato strategie mimo jiné koncepčně řeší otázky týkající se dopadů umělé inteligence na trh práce a sociální systém. Pamatuje také na hledisko rovnosti žen a mužů. Navržené nástroje reflektují segregaci trhu práce, potřebu flexibilních forem práce a sladování profesního a osobního života. Tématu genderových dopadů digitalizace byl v roce 2019 věnován prostor také v odborných debatách. Tématu budoucnosti práce a práce 4.0 s ohledem na posilování žen na trhu práce se věnovala konference Byznysu pro společnost *Ženy v době 4.0*.⁵⁹ Debaty související s postavením žen na trhu práce v souvislosti s digitalizací se převážně věnují flexibilizaci práce a lepším podmínkám pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života. Naopak možné negativní dopady digitalizace a flexibilizace práce reflektovala analýza *Méně práce více volného času? K čemu matky a otcové využívají flexibilní formy práce*, kterou zveřejnila nadace Friedrich-Ebert Stiftung.⁶⁰ Lze konstatovat, že vzhledem k probíhající pandemii COVID-19 se některé flexibilizační procesy urychlily a bude nezbytné důkladněji prozkoumat jejich genderový rozměr. Na tento aspekt pandemie mimo jiné upozornil sociologický ústav AV ČR.⁶¹

Kromě flexibilních forem práce se v roce 2019 diskutovaly také nové formy práce, např. tzv. platformová. Byl realizován mezinárodní průzkum rozšířenosti tzv. platformové práce/sdílené ekonomiky v některých evropských zemích, včetně ČR.⁶² Z výzkumu vyplynulo, že

⁵⁶ Blíže viz <

http://osvc.soc.cas.cz/sites/osvc.soc.cas.cz/files/navrh_opatreni_pro_vyzvy_zamerene_na_podnikani_zen.pdf

⁵⁷ Blíže viz < <http://osvc.soc.cas.cz/aktuality/workshop-k-podpore-podnikani-zen#.XsaJoigUmHI> >

⁵⁸ Blíže viz < <https://www.genderonline.cz/cs/issue/48-rocnik-20-cislo-2-2019-feminist-re-interpretations-of-islam-feministicke-reinterpretace-islamu/582> >

⁵⁹ Blíže viz < <https://byznysprospolecnost.cz/technologie-meni-postaveni-zen-na-trhu-prace/> >

⁶⁰ Blíže viz < <http://www.fesprag.cz/news-list/e/mene-prace-vice-volneho-casu-k-cemu-matky-a-otcove-vyuzivaji-flexibilni-formy-prace/> >

⁶¹ Blíže viz < <https://www.soc.cas.cz/aktualita/dopady-opatreni-proti-pandemii-na-zeny-muze-na-trhu-prace> >

⁶² Blíže viz < <https://www.feps-europe.eu/attachments/publications/platformisation%20of%20work%20report%20-%20highlights.pdf> >

platformová práce je v ČR rozšířenější než v jiných evropských zemích.⁶³ Autoři a autorky mimo jiné upozornily na genderový rozměr této problematiky – obecně v ČR tyto formy práce vykonává či vykonávalo více mužů (47,3 %) než žen (40,9 %), zároveň je ale vyšší podíl žen, pro které platformová práce představuje jediný zdroj příjmů. V tomto kontextu je žádoucí nadále realizovat výzkumy, které budou hlouběji zkoumat specifika rovnosti žen a mužů v tzv. nových formách práce a vlivu digitalizace na rovnost, či prohlubování nerovností žen a mužů.

4.5. Rovnost žen a mužů a práce na úrovni EU

EIGE v roce 2019 vydal tzv. Gender equality index, který pokrývá různé oblasti života z hlediska rovnosti žen a mužů. Co se týče oblasti práce, ČR si od roku 2005 polepšila o 1,7 bodu, přičemž v roce 2019 byla ohodnocena 67.0 body.⁶⁴ Pro srovnání, průměr EU činil 72.0. ČR si vedla dobře ve srovnání s ostatními zeměmi v oblasti zaměstnanosti. U žen činila 72 %, u mužů 80 %⁶⁵ (pro srovnání průměr EU činil 67 % u žen a 79 % u mužů). Naopak nejhůře ze všech EU států si ČR vedla z hlediska segregace trhu práce. Podíl žen pracujících ve feminizovaných oborech (školství, zdravotnictví a sociální práce) činil 25 %, zatímco podíl mužů v těchto oborech činil 5 %. Naopak v tzv. STEM⁶⁶ oborech je minimální podíl žen. Pracuje v nich pouze 9 % žen oproti 43 % mužům. Jak konstatuje doprovodný text Gender equality indexu, ČR vykazuje nejvyšší rozdíl z celé EU v sektorovém zastoupení žen právě ve STEM oborech. V souvislosti s prosazováním žen do IT oborů vznikla v loňském roce Deklarace na podporu žen v IT (dále jako „Deklarace“).⁶⁷ Členské státy se v Deklaraci zavazují k zavedení podpůrných opatření, mezi něž patří např. tvorba národní strategie zaměřená na podporu účasti žen v IT oborech, pořádání tzv. Girls days, podpora firem v boji proti diskriminaci, podpora vyrovnaného zastoupení žen ve vedení firem a organizací působících v digitální oblasti a sběr a monitoring dat týkající se zastoupení žen v těchto oborech. Obecně prospěšná společnost Gender Studies pořádá tzv. Girls days již několik let, v roce 2019 se konal 7. ročník.⁶⁸

Na úrovni EU byl dále v roce 2019 realizován průzkum veřejného mínění Eurobarometr zaměřený na diskriminaci. Co se týče diskriminace související se vstupem na trh práce, respondenti a respondentky nejčastěji předpokládali překážky související s věkem (49 bodů), barvou pleti (46 bodů, specificky v souvislosti s Romy a Romkami) či postižením (48 bodů). Naopak gender v odpovědích nedominoval (27 bodů). Tomuto výsledku odpovídá také hodnocení diskriminace žen a mužů na trhu práce. Celkově 69 % respondentů a respondentek odpovědělo, že diskriminace na základě pohlaví je v ČR vzácná. Průměrně takto v EU uvažovalo 59 % respondentů a respondentek. Je vhodné podotknout, že předmětný průzkum se diskriminací na základě genderu věnoval spíše okrajově. Rovněž zaměření na trh práce bylo spíše okrajové (mezi zkoumaná témata patřila práva LGBT osob a bezpečnost ve veřejném prostoru). Ve srovnání s jinými marginalizovanými skupinami, na které se výzkum zaměřoval, tak mohla kategorie genderu působit jako zanedbatelná. Průzkum dále zkoumal názory týkající se zastoupení různých menšin ve významných politických pozicích. Přestože si podle srovnání ČR polepšila o 24 p. b., stále se v celoevropském srovnání umístila na posledním místě (40 % uvedlo, že by s tím zcela souhlasilo, 35 % by pak zcela nesouhlasilo). Obdobně, 40 % Čechů a Češek se domnívalo, že by jejich spoluobčané nesouhlasili s tím, aby měli jejich děti romské spolužáky a spolužačky. Přestože průzkum nereflektoval hledisko vícečetného znevýhodnění, představil zajímavá data, se kterými je třeba nadále pracovat v souvislosti s tvorbou koncepčních a strategických dokumentů.

⁶³ Blíže viz <http://www.fesprag.cz/fileadmin/public/pdf-publikace/2019_Sondy_09.pdf>

⁶⁴ Blíže viz <<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/domain/work/CZ>>

⁶⁵ Jedná se o data Eurostatu ve věkové kategorii 20-64 let.

⁶⁶ STEM obory jsou přírodní vědy (Science), technologie (Technology), technika (Engineering) a matematika (Mathematics).

⁶⁷ Blíže viz <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-countries-commit-boost-participation-women-digital>> a <<http://www.digiczech.eu/cms/wp-content/uploads/2019/04/DeclarationWomeninDigital.pdf>>

⁶⁸ Blíže viz <<https://genderstudies.cz/tiskove-zpravy/tz.shtml?x=2522313>>

5. Sladování pracovního a osobního života

V roce 2019 byla schválena novela zákona o státní sociální podpoře, kterou s účinností od ledna 2020 došlo k navýšení rodičovského příspěvku z dosavadních 220 000 Kč na 300 000 Kč. Navýšení se týkalo také těch rodin, které již rodičovský příspěvek čerpají.

Nadále byly z OP Zaměstnanost podporovány dětské skupiny a mikrojesle – celkový počet míst v dětských skupinách dosáhl k datu 13. 8. 2020 14 650. Byla předložena novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče v dětské skupině a schválena novela zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, která upravuje tzv. sdílené pracovní místo. Jedná se o období tzv. doplňkového místa ve státní službě, kdy je možné na jednu pozici zaměstnat více osob na zkrácené úvazky.

EIGE vydal v roce 2019 Gender equality index, který se tematicky zaměřil na sladování pracovního a osobního života v zemích EU. Ze zprávy pro ČR vyplynulo, že Česká republika spolu se Slovenskem vykazuje nejnižší dostupnost předškolní péče o děti mladší tří let věku. Také infrastruktura zařízení péče o děti a předškolní vzdělávání nad tři roky je pod průměrem EU.

V kontextu sladování osobního života s výkonem státní služby rovněž došlo k významnému posunu, neboť byl vydán nový služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 3/2019 k vytváření podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem státní služby. Ministerstvo vnitra vydalo pravidelnou Výroční zprávu o vytváření podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem státní služby služebními úřady za rok 2018.

5.1. Podpora rodičů

Od 1. 1. 2020 došlo ke zvýšení rodičovského příspěvku na 300 000 Kč (450 000 Kč pro vícero dětí). K navýšení rodičovského příspěvku došlo také u rodin, které k 1. 1. 2020 aktivně čerpaly rodičovský příspěvek na dítě mladší čtyři roky. V souvislosti s úpravou rodičovského příspěvku došlo k navýšení měsíčního limitu pro umístění dětí do dvou let v předškolní péči na 92 hodin měsíčně.

V oblasti podpory matek samoživitelek byl v roce 2019 předložen návrh zákona o zálohovaném výživném na nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů. Podmínkou pro získání zálohovaného výživného by mělo být jednak neplacené výživné po dobu dvou měsíců a dále exekuce či soudní vymáhání povinného živitele. Maximální částka zálohovaného výživného by měla být 3 000 Kč, přičemž její vyplácení bylo stanoveno na maximálně 2 roky. Zálohované výživné je rovněž součástí programového prohlášení vlády ČR. V návaznosti na návrh zákona o zálohovaném výživném byla předložena novela občanského zákoníku.⁶⁹

V souvislosti se samoživitelstvím byl v roce 2019 realizován průzkum Byznysu pro společnost, k němuž vznikla doprovodná brožura Samoživitelé v práci.⁷⁰ Brožura upozorňuje na ekonomické dopady samoživitelství a na předsudky, se kterými se sólo rodiče, v drtivé většině ženy, potýkají. Studie rovněž upozornila, že jeden ze čtyř rodičů se po mateřské či

⁶⁹ Dne 15. června 2020 byl vládou schválen návrh zákona o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě. Návrh nyní umožňuje získat dávku náhradního výživného. Podmínkou je, aby v posledních 4 měsících před podáním žádosti probíhalo exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí. Oprávněná osoba však nemá nárok na náhradní výživné, pokud byly soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce zastaveny pro nemajetnost povinné osoby. Výše náhradního výživného může dosáhnout nejvýše částky 3 000 Kč. Proběhlo dosud první čtení zákona a nyní mají návrh projednat výbory PSP ČR.

⁷⁰ Blíže viz <https://byznysprospolecnost.cz/wp-content/uploads/2019/11/samozivitele_brozura.pdf>.

rodičovské dovolené vrací na nižší pozici. Šedesát jedna procent dotázaných navíc reflektovalo nedostatečnou nabídku flexibilních pracovních míst.

Podpora vícečetných rodin byla předmětem několika diskuzí i studií. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí vydal v rámci projektu Komplexní výzkum o situaci rodin a seniorů publikaci *Rodina se třemi a více dětmi*.⁷¹ Dle ní jsou rodiny se třemi a více dětmi nejčastějšími příjemci sociální dávek ve srovnání s rodinami s méně dětmi, zejména dávek příjmově testovaných. Míra ekonomické aktivity žen se s počtem dětí snižuje, v neúplných rodinách výrazně. Jen polovina zaměstnaných rodičů deklaruje, že rodinné a pracovní povinnosti zvládá bez problémů. Rodinná politika by se v oblastech podpory vícedětných rodin měla zaměřit na několik oblastí: finanční podporu, sladování rodinných a pracovních rolí a symbolická ocenění stabilních vícedětných rodin. V oblasti sladování byl zmíněn nedostatek služeb péče o nejmenší děti. Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky, které dosud nebyla vládou schválena, doporučuje podpořit nájemní bydlení, flexibilní formy práce a služby péče o předškolní děti.

5.2. Předškolní péče a vzdělávání

Oblast péče o děti a předškolního vzdělávání byla i v roce 2019 výrazným tématem. Byla předložena novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče v dětské skupině. Předmětná novela stanovila tři cíle: 1) legislativně ukotvit typ péče o děti „mikrojesle“, 2) flexibilizace provozu dětských skupin, zvyšování kvality a odstranění legislativních nedostatků stávajícího zákona, a 3) přejmenování instituce „dětských skupin“ na „jesle“. Novela si dále klade za cíl zavedení stabilního financování jeslí a mikrojeslí ze státního rozpočtu.

Dne 20. 7. 2020 přijala vláda ČR k předmětnému návrhu novely zákona usnesení č. 751, ve kterém schválila návrh novely zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, s úpravami podle písemně předloženého návrhu ministryně práce a sociálních věcí. Usnesení dále uložilo ministryni vypracovat konečné znění vládního návrhu zákona a do 31. prosince 2020 vytvořit povolání „Chůva pro děti v jeslích“ v rámci Národní soustavy povolání. Novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče v dětské skupině tak zavede nové požadavky na kompetence pečujícího personálu, v podobě povinného zdravotnického vzdělání. Další významnou úpravu představuje snížení horní věkové hranice dítěte ze 6 let na 3 roky. Dětské skupiny tak již nebudou alternativou k mateřským školám, jejichž nedostatek byl v minulosti velkým problémem.

MPSV aktuálně eviduje celkem 1109 dětských skupin, jejichž kapacita čítá k datu 13. 8. 2020 14 650 míst.⁷² V souvislosti s péčí o děti vznikla na počátku roku 2020 analýza, která se zaměřuje na dostupnost zařízení péče v předškolním věku (dále jako „Analýza“). Analýza odhaduje, že k roku 2018 bylo třeba přibližně 71 000 míst pro děti mladší tří let, přičemž mateřské školy zajišťují přibližně 35 000 míst, 11 000 míst zajišťují dětské skupiny, necelé 4 000 pak živnosti a mikrojesle. Jak uvádí studie, v České republice je zajištěno místo pro přibližně 50 000 dětí, přičemž stále schází přibližně 20 000. Mateřské školy tak zajišťují 64 % potřebných míst. Dětské skupiny pak poskytují přibližně 16 % potřebných míst.

V roce 2019 bylo realizováno několik výzev OP Zaměstnanost, zaměřených na podporu dětských skupin a mikrojeslí. Konkrétně se jednalo o podporu vzniku a provozu dětských skupin pro podniky v Praze a podniky i veřejnost mimo Prahu (výzvy 133, 111) s celkovou alokací 847 439 403 Kč, dále o podporu dětských skupin registrovaných v evidenci poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině, rovněž v Praze a mimo Prahu (výzvy 113, 112) s celkovou alokací 680 000 000 Kč a Podpora dětských skupin pro podniky i veřejnost v Praze a mimo Prahu (výzvy 103, 101) s celkovou alokací 2 550 000 000 Kč. Na

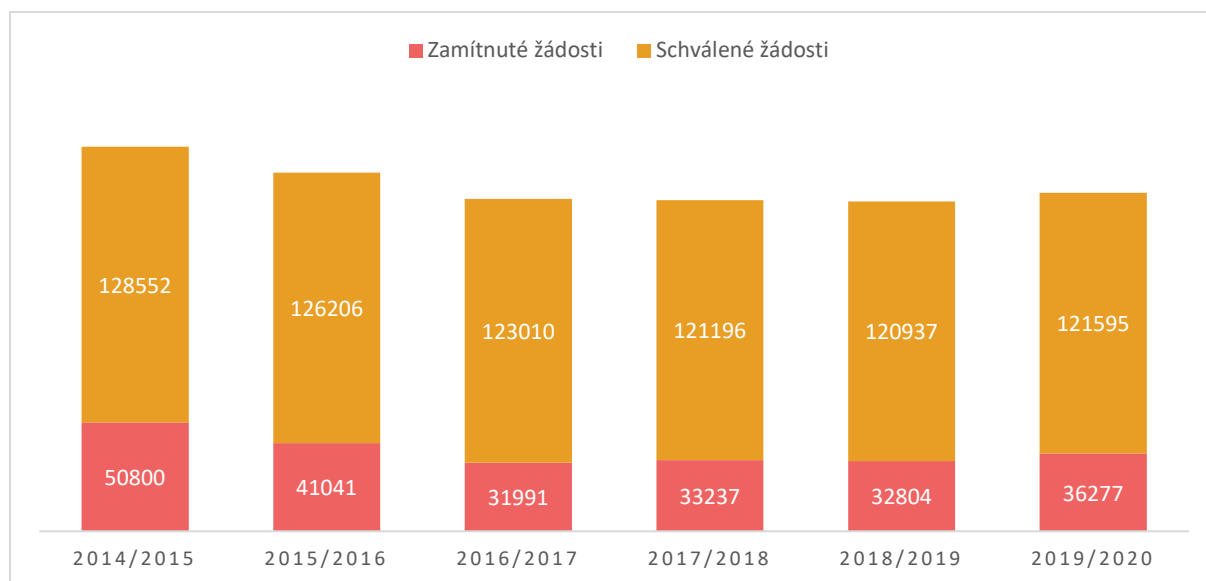
⁷¹ Blíže viz <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_460.pdf>.

⁷² Blíže viz <<http://evidence.mpsv.cz/eEDS/index.php>>.

podporu mikrojeslí byly vypsaný výzvy 069 a 070 - podpora péče o nejmenší děti v mikrojeslích v ČR v Praze a mimo Prahu bylo alokováno celkem 274 000 000 Kč.

Podle statistické ročenky evidovaly mateřské školy v roce 2019 celkem 121 595 žádostí o přijetí. Z tohoto počtu 115 077 dětí do MŠ nastoupilo. Zároveň ročenka již každoročně zveřejnila údaj, který se týká počtu žádostí, jimž v daném roce nebylo vyhověno. Celkem se jednalo o 36 277 odmítnutých žádostí. Tento údaj však nevypovídá o počtu dětí, které se v roce 2019 neumístily v mateřských školách, neboť je možné dítě přihlásit do více než jednoho zařízení.

Graf č. 10: Žádosti o přijetí do MŠ

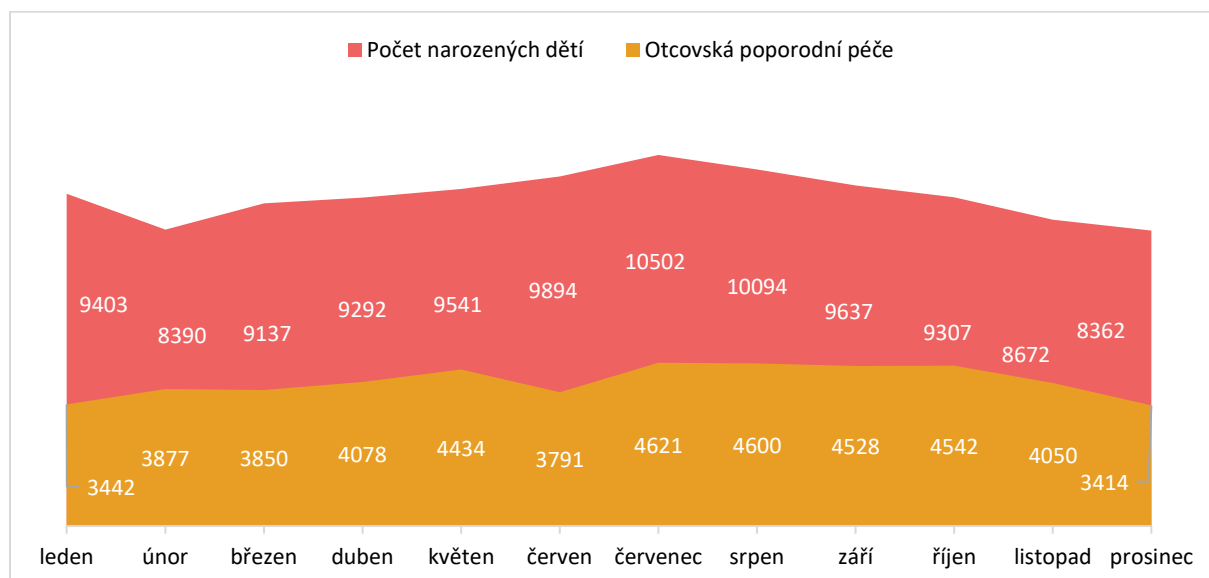
Zdroj dat: MŠMT.

5.3. Muži a péče

V roce 2019 pokračoval trend čerpání dávky otcovské poporodní péče v obdobném rozsahu jako v roce 2018. Z dosavadních údajů ČSSZ lze u této dávky nemocenského pojištění konstatovat, že měsíční počet případů poskytnutých dávek otcům činí z hlediska dlouhodobého průměru cca 4,2 tis. Vývoj tohoto počtu zachycuje graf níže.

Z porovnání uvedeného ukazatele vůči statistice počtu živě narozených dětí (podle ČSÚ) vyplývá, že doposud čerpalo tuto dávku cca 43 % otců.

Graf č. 11: Otcovská poporodní péče a počet narozených dětí v roce 2019

Zdroj dat: ČSSZ, ČSÚ.

5.4. Flexibilní formy práce

V oblasti flexibilních forem práce a zkrácených úvazků došlo k významnému legislativnímu posunu. Byla schválena novela zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, která upravuje tzv. sdílené pracovní místo. Jedná se o obdobu tzv. doplňkového místa ve státní službě, kdy je možné na jednu pozici zaměstnat více osob na zkrácené úvazky. Zákon by měl nabýt účinnosti v roce 2021.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí v roce 2019 vypracoval přehledovou studii, která se týká flexibilních forem práce a konkrétně sdíleného pracovního místa ve zkušenosti jiných evropských států.⁷³ Využívání sdíleného pracovního místa je v ČR nízké. Tuto formu zatím vyzkoušelo 14 % zaměstnanců a zaměstnankyň. Ženy a rodiny s vyšším počtem dětí by o sdílené místo měly větší zájem. Šetření ukazuje rezervovaný postoj zaměstnavatelů a zaměstnavatelek vůči této flexibilní formě práce. Spíše využívají spojení několika částečných úvazků, které považují za atraktivnější. Studie uvádí, že sdílené pracovní místo „nutně nevyžaduje zásadní legislativní úpravy. V rámci současné právní úpravy může zaměstnavatel využít částečných pracovních úvazků k zaměstnání více osob na jedno pracovní místo. Úpravu si ale vyžadují ustanovení ohledně zavedení povinností vzájemné zastupitelnosti pracovníků a pracovníc a rozdělení pracovní doby a náplně práce samotnými zaměstnanci a zaměstnankyněmi, kterou bylo nutné včlenit do zákoníku práce“.⁷⁴

5.5. Sladění pracovního a osobního života ve strategických a koncepčních dokumentech

Z předběžných verzí strategických dokumentů, které vznikly (případně začaly vznikat) v roce 2019, lze konstatovat, že hledisko rovnosti žen a mužů na trhu práce, respektive sladování pracovního a osobního života je významným tématem, které bylo v relevantních dokumentech reflektováno.

Odbor rovnosti žen a mužů připravoval v roce 2019 Strategii pro rovnost žen a mužů na léta 2021 – 2030. Přípravy pokračují i v roce 2020, téma sladování pracovního a osobního života bylo zařazeno pod kapitolu nazvanou Trh práce.

⁷³ Dále viz <<https://bit.ly/2XplhXJ>>.

⁷⁴ Tamtéž, str. 40.

Oblast sladování pracovního a soukromého života reflektuje projednávaná Aktualizovaná koncepce rodinné politiky 2019 – 2025, která si klade za cíl mimo jiné státní podporu flexibilních forem práce a dostupnou péči o děti, specificky o děti mladší tří let.⁷⁵ Finální verze dokumentu zatím nebyla schválena.

Strategický rámec Česká republika 2030 reflektuje téma sladování pracovního a osobního života v kapitole 1.2 práce. Konkrétně v bodě 127 se zavazuje, že bude podporovat nástroje podporující tzv. work-life balance, například podporou flexibilních úvazků a navyšováním kapacit předškolní péče.⁷⁶

Otázka péče o dítě či jinak závislou osobu je zahrnuta do Strategického rámce politiky zaměstnanosti do roku 2030. Lze očekávat, že výše zmíněné dokumenty budou schváleny v roce 2020. Další relevantní strategické dokumenty jsou zveřejněny na stránkách MPSV.⁷⁷

5.6. Podpora sladování pracovního a soukromého života na úrovni EU

V červnu 2019 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1158 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU (dále jen „Směrnice“). Směrnice ukládá zavedení minimálně 10 dnů otcovské poporodní péče, pět dní pečovatelské dovolené ročně, dva měsíce nepřenositelné rodičovské dovolené na druhého rodiče a možnost zaměstnanců a zaměstnankyň žádat o flexibilní formy práce, včetně práce z domova. Transpozice Směrnice je v gesci MPSV, přičemž státy musí daná ustanovení promítnout do vnitrostátního práva v termínu do 2. srpna 2022.⁷⁸

5.7. Gender Equality Index

EIGE vydal v roce 2019 tzv. Gender equality index, který se tematicky zaměřil na sladování pracovního a osobního života v zemích EU.⁷⁹ Mezi hodnocené oblasti patřily politiky související s nastavením rodičovské a mateřské dovolené, neformální péče o osoby starší a závislé, formální a neformální péče o děti a možnosti využití flexibilních či zkrácených úvazků. Mimo tyto „tradiční“ oblasti zpráva informuje také o možnostech neformálního vzdělávání a možných genderových dopadech dojíždění či infrastruktury veřejné dopravy.

Česká republika si vede v dostupnosti rodičovského příspěvku oproti jiným členským státům dobře. To je vzhledem k nenárokovému nastavení rodičovského příspěvku málo překvapivé. Naopak Česká republika spolu se Slovenskem vykazuje nejnižší dostupnost předškolní péče o děti mladší tří let věku. Také infrastruktura zařízení péče o děti a předškolní vzdělávání nad tři roky je pod průměrem EU. Z dat rovněž vyplývá, že do péče se častěji zapojují ženy. Dle prezentovaných výsledků, které vycházejí z šetření „European Quality of Life Survey (EQLS), 2016“ byl podíl pečujících mužů ve věkovém rozmezí 50 – 64 let nepatrně vyšší u mužů, než u žen.⁸⁰ V souvislosti s interpretovanými daty je vhodné podotknout, že vycházejí z šetření, která mohou vykazovat nepřesnosti, co se týče reprezentativnosti vzorků (např. EU-SILC). Velkým přínosem tematicky zaměřeného gender equality indexu je nicméně komplexní pojetí problematiky sladování pracovního a osobního života a nastavení tematických oblastí. V rámci hodnocení rovnosti žen a mužů v České republice by bylo vhodné tyto tematické oblasti rovněž monitorovat. Relevantní a srovnatelná data v České republice chybějí např. v oblasti neformální péče o starší či závislé příbuzné. Chybí také data o dětech, které nebyly přijaty do mateřských škol. Zajímavé by bylo také zařazení dat týkajících se času dojíždění do práce a celoživotního vzdělávání.

⁷⁵ Dále viz < <https://socialnipolitika.eu/wp-content/uploads/2019/09/Aktualizovaná-Koncepce-rodinné-politiky-2019.pdf> >

⁷⁶ Dále viz < https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/jednani_rady/Strategicky_ramec_Ceska_republika_2030.pdf >

⁷⁷ Dále viz < <https://www.databaze-strategie.cz/czx/strategicke-mapy-ministerstva/strategicka-mapa-mps-v> >

⁷⁸ Dále viz < <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/work-life-balance/> >

⁷⁹ Dále viz < <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-work-life-balance> >

⁸⁰ Dále viz < <https://www.eurofound.europa.eu/surveys/european-quality-of-life-surveys/european-quality-of-life-survey-2016> >

5.8. Sladění služebního a osobního života

V oblasti sladování osobního života s výkonem státní služby došlo k významnému posunu vzhledem k vydání služebního předpisu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 3/2019 k vytváření podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem státní služby (dále jako „Služební předpis“). Služební předpis upravuje podmínky využívání nástrojů sladování služebního a osobního života, konkrétně pružnou, či kratší služební dobu, výkon služby z jiného místa, neplacené služební volno a mateřské školy/dětské skupiny. Služební předpis navazuje a důsledněji rozpracovává nařízení vlády č. 144/2015 Sb., o výkonu státní služby z jiného místa a pravidlech pro vytvoření předpokladů sladění rodinného a osobního života s výkonem státní služby.

MVČR vydalo pravidelnou, v pořadí čtvrtou *Výroční zprávu o vytváření podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem státní služby služebními úřady za rok 2018* (dále jako „Výroční zpráva o sladování“). Dle Výroční zprávy o sladování bylo v roce 2018 ve služebním poměru dle zákona o státní službě celkem 64 068 zaměstnanců, přičemž 48 532 z tohoto počtu tvořily ženy a 15 536 muži. Nejrozšířenějším nástrojem sladování služebního a osobního života zůstává pružné rozvržení pracovní doby, které uplatňuje 203 služebních úřadů. Kratší služební dobu využívalo 2373 žen a 302 mužů. Dle Výroční zprávy o sladování bylo zřízeno 68 doplňkových (sdílených) míst, nicméně 196 služebních úřadů bylo v roce 2018 bez doplňkového místa. Výkon služby z jiného místa (tzv. home office) v roce 2018 umožňovalo 87 služebních úřadů, přičemž celkově jej využívalo 805 žen a 269 mužů. Z důvodu čerpání MD/RD bylo mimo výkon služby zařazeno 5532 státních zaměstnanců či zaměstnankyň, z čehož bylo 20 mužů. Dětské skupiny byly zřízeny na 11 služebních úřadech, osm služebních úřadů pak provozovalo vlastní mateřskou školu, případně zajišťovalo vzdělávání prostřednictvím jiného subjektu. Na Ministerstvu pro místní rozvoj pokračoval projekt Strategie rovných příležitostí.

Úřad vlády byl od roku 2014 žalován svou bývalou státní zaměstnankyní za diskriminaci z důvodu pohlaví. Úřad vlády odvolal vedoucí oddělení rovnosti žen a mužů před odchodem na mateřskou dovolenou. Ta se obrátila nejdříve na VOP a následně na soud. Soudní řízení probíhalo až do roku 2019, kdy odvolací soud přikázal věc jinému senátu z důvodu opakovaného pochybení soudu prvního stupně. Úřad vlády se za diskriminaci z důvodu pohlaví musel žalobkyni omluvit a uhradit poměrnou část nákladů řízení.⁸¹

6. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti

V oblasti vzdělávání, výzkumu a rovnosti žen a mužů v roce 2019 došlo k dílčím zlepšením, zavedení zvláštních opatření a uskutečnění projektů na podporu rovnosti žen a mužů. I přesto vertikální a horizontální segregace v dané oblasti nadále existuje.

Jedním z nejpodstatnějších problémů v oblasti vzdělávání je genderově stereotypní výběr oborů studia a následné kariéry. Na středoškolské úrovni v oboru zdravotnictví představují dívky 80 % z celkového počtu studujících, oproti tomu v oborech elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika reprezentují pouze 3 % studujících. MŠMT tento problém ve svých činnostech reflektuje například vytvářením metodických materiálů.

Přetrvává problém vertikální segregace pracovníků a pracovníc ve školství. Ženy zastávají nižší pozice, a proto mají i nižší průměrný plat. Zároveň ženy vykonávají vyšší podíl práce na základě smluv na dobu určitou.

V České republice je vysoké zastoupení absolventek vysokých škol. Toto zastoupení klesá s růstem úrovně vzdělání. Doktorský titul získá v ČR méně žen, než jaký je

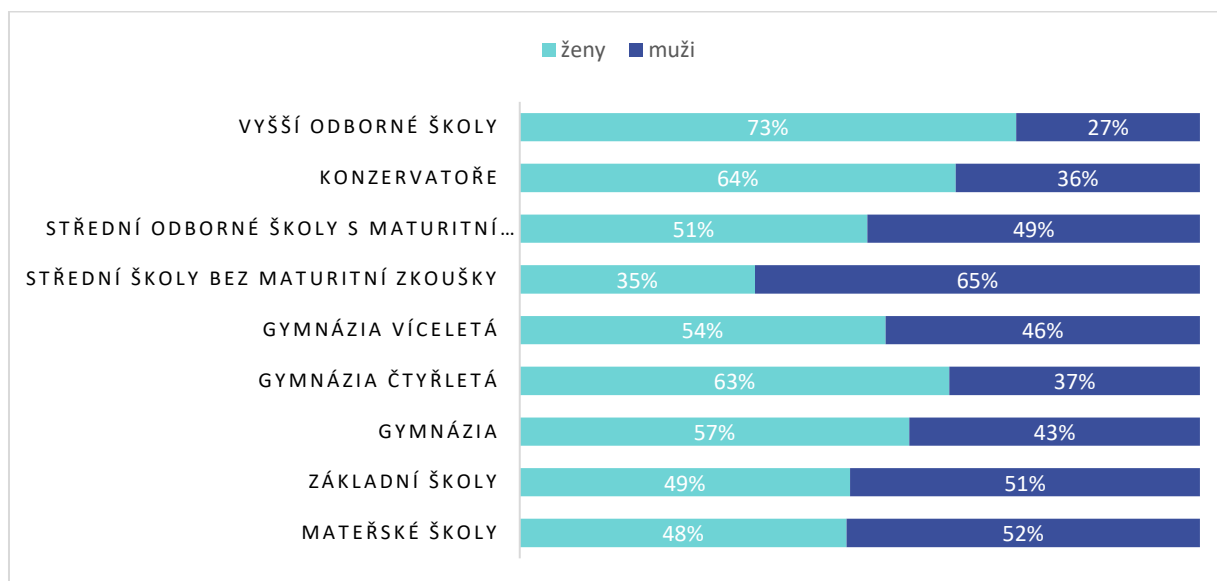
⁸¹ Blíže viz <<https://archiv.ihned.cz/c1-66644050-urad-vlady-sesadil-urednici-kvuli-tehotenstvi-byla-to-diskriminace-rekl-soud>>.

průměr v rámci Evropské unie. Vyšší podíl absolventek vysokých škol se také neodráží v jejich zastoupení v oblasti vědy a výzkumu. V rámci EU tak ČR vykazuje jedny z nejhorších výsledků v podílu žen ve vědě. Ženy zastávají jen 14,1 % řídících pozic ve vědě.

6.1. Rovnost žen a mužů na základních a středních školách mezi studujícími

Horizontální segregace stále představuje v českém školství značný problém. Žáci a žákyně jsou již od útlého věku vedeni k rozdílným volbám oborů škol a následně i odlišnému kariérnímu směřování. Zastoupení dívek a chlapců v mateřských a základních školách je pochopitelně vyrovnané. Na všech typech středních škol, s výjimkou středních škol bez maturitní zkoušky, ovšem převažují početně dívky nad chlapci.

Graf č. 12: Dívky a chlapci ve vzdělávacím systému v roce 2019

Zdroj dat: ČSÚ.

Mezi jednotlivými obory škol ukončenými bez maturitní zkoušky stále vidíme značné odlišnosti. Dívky volí tzv. „tradičně ženské obory“, kterými jsou například zdravotnictví a pedagogika, oproti tomu chlapci volí „tradičně mužské obory“, za které můžeme považovat strojírenství či elektrotechniku. Při porovnání podílů dívek a chlapců nově přijatých a absolventů však vidíme mírné navýšení počtu chlapců v „tradičně ženských oborech“ a i navýšení dívek v „tradičně mužských oborech“. Z šetření PISA 2018⁸² vyplynulo, že ze studujících, kteří vykazovali nejvyšší hodnoty v testovaných oblastech matematika a věda, předpokládá kariéru ve STEM oborech 8 % dívek a 14 % chlapců, kdežto ve sféře zdravotnictví 11 % chlapců a 28 % dívek.

MŠMT si je rozdílných voleb oborů ze strany dívek a chlapců vědomo a tyto rozdíly ve své činnosti reflektuje. V roce 2019 ve spolupráci s Gender Studies, o.p.s. realizovalo dotisk metodické příručky nazvané Volba povolání bez předsudků,⁸³ která má napomáhat při kariérní výchově na školách.

Podle posledních výsledků šetření PISA Česká republika vykazuje celkově nadprůměrné výsledky ve zkoumaných oblastech čtení, matematika a věda.⁸⁴ V oblasti čtení byl rozdíl ve výkonu dívek oproti chlapcům znatelný, představoval 33 bodů. V dalších dvou oblastech

⁸² Blíže viz https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-ii_b5fd1b8f-en, s.171

⁸³ Blíže viz

<https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/volba_povolani_bez_pedsudku_1.pdf>

⁸⁴ Blíže viz <http://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_CZE.pdf>.

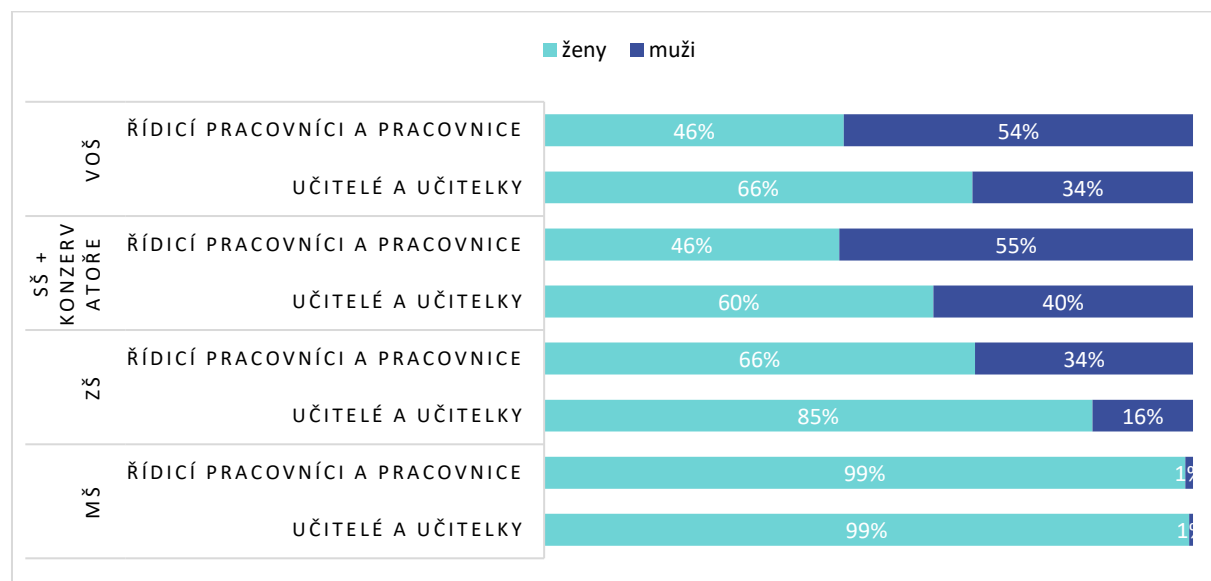
je tento rozdíl marginální ve prospěch chlapců.⁸⁵ Jednou z příčin těchto výsledků je velký rozdíl v zájmech dívek a chlapců. Z šetření vyplynulo, že dívky v České republice si v průměru užívají čtení více než dívky v zemích OECD, naopak chlapci v dané otázce značně zaostávají v porovnání s chlapci v zemích OECD.⁸⁶

K tématu horizontální segregace lze zmínit i tzv. dream gap. Jedná se o poměrně nový pojem, který zahrnuje všechny překážky, které dívkám brání v uskutečňování snů.⁸⁷ Tento koncept se snaží upozornit na hluboce zakořeněný předsudek, že ženy jsou méně schopné a cenné než muži, který brání mladým dívkám naplno rozvinout svůj potenciál. Dívky totiž kolem pátého roku věku vnímají genderový stereotyp, že jsou dívky hloupější a začínají se samy vyčleňovat z her, které jsou určeny pro „chytřejší“ děti. Tím ovlivňují i budoucí volbu své kariéry.

6.2. Rovnost žen a mužů na základních a středních školách mezi vyučujícími

Problém genderové nerovnosti v oblasti zastoupení mužů a žen mezi vyučujícími a řídicími pracovníky ve školství reflektuje již Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020.⁸⁸ Kromě středních škol a konzervatoří vidíme na všech typech škol značnou převahu žen na pozicích vyučujících. Na pracovním zařazení je však patrná vertikální segregace vzhledem k vyššímu zastoupení mužů v řídicích pozicích. Nejvyšší rozdíl je na úrovni vyšších odborných škol, kde 66 % vyučujících jsou ženy, avšak pouze 46,2 % z nich zastávají řídicí pozice.

Graf č. 13: Řídicí a vyučující pozice ve školství

Zdroj dat: ČSÚ.

Z průběžné evaluace implementace OP VVV společnosti Deloitte vyplynulo, že stále neexistuje dostatečné povědomí o genderové problematice, avšak některé podpořené projekty napomáhají k vzdělávání pedagogů v genderové oblasti.⁸⁹

6.3. Rovnost žen a mužů ve vysokém školství

Genderová segregace v rámci českého školství je patrná i na vysokých školách. Celkový podíl zastoupení studentek oproti studentům v roce 2018 činil 56 %. S růstem úrovně

⁸⁵ Blíže viz <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b5fd1b8f-en.pdf?expires=1582720218&id=id&accname=guest&checksum=3E0297F63A7BCE099AA1C3260C316B78>>.

⁸⁶ Tamtéž, s. 160

⁸⁷ Blíže viz <<https://www.marieclaire.cz/co-je-dream-gap-project>>.

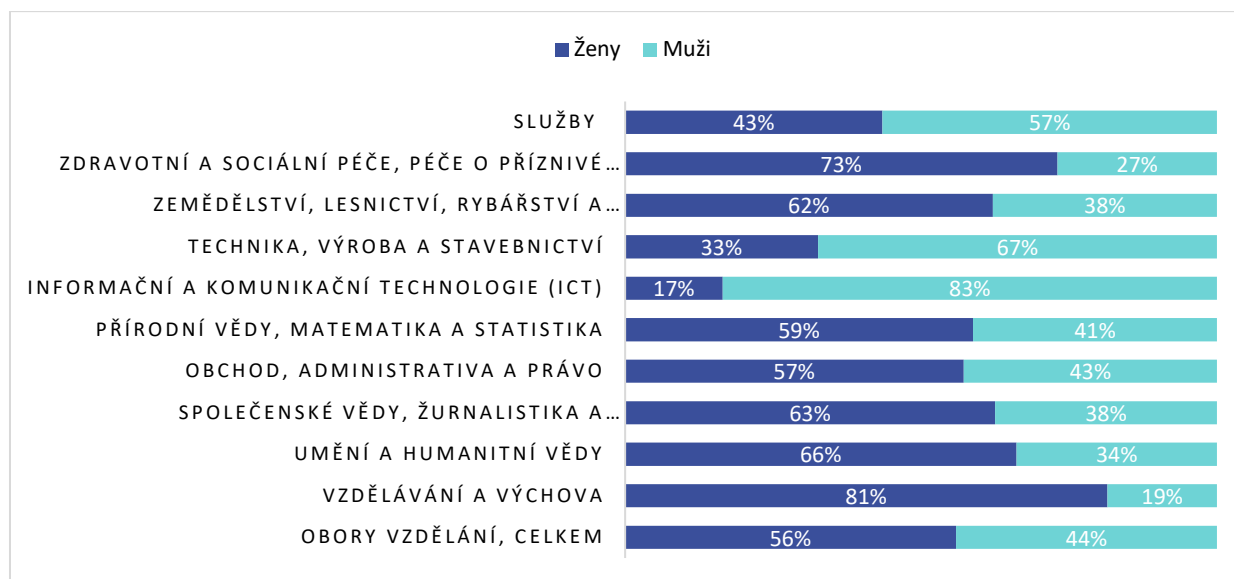
⁸⁸ Blíže viz <<http://www.vzdelavani2020.cz>>

⁸⁹ Blíže viz <<https://opvvv.msmt.cz/download/file3724.pdf>>

vzdělání se však tento poměr obrací v neprospěch žen. Podle She figures 2018⁹⁰ Česká republika vykazuje jeden z nejhorších výsledků v zastoupení žen absolvujících doktorské studium v EU. V některých státech EU ženy představují přes 60 % absolventů doktorského studia, oproti tomu Česká republika vykazuje pouze 42,7 % žen.

I na vysokých školách stále přetrvává oborové rozdělení plynoucí již z předchozích voleb středoškolského vzdělání. Ženy mají tendenci volit „tradičně ženské obory“, kterými jsou například vzdělávání, humanitní vědy, zdravotnictví a společenské vědy. Oproti tomu muži volí „tradičně mužské obory“, za které můžeme jmenovat techniku, výrobu, stavebnictví, informační a komunikační technologie. Toto rozdělení přispívá k finančnímu nepoměru mezi pohlavími.

Graf č. 14: Studující VŠ dle oborů

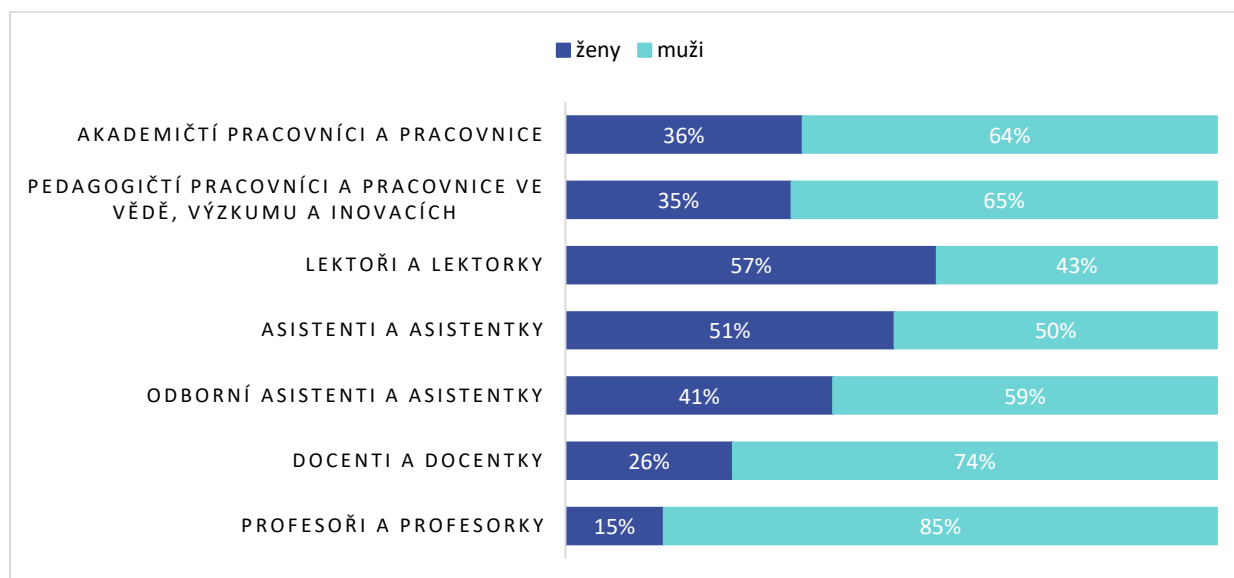

Zdroj dat: ČSÚ.

Vertikální segregace ve vysokém školství nadále představuje značný problém. Na rozdíl od primárního a sekundárního vzdělávání mezi pracovníky a pracovníci terciálního vzdělávání převažují muži. S nárůstem profesního zařazení ztelně klesá zastoupení žen. Ženy mají vyšší zastoupení pouze na pozicích lektorů a lektorek a asistentů a asistentek, oproti tomu na úrovni profesorů a profesorek je jejich podíl marginální.

⁹⁰ Blíže viz <<https://bit.ly/3gMYbSW>>.

Graf č. 15: Profesní zařazení na veřejných školách dle pohlaví

Zdroj dat: ČSÚ.

MŠMT se snaží s touto nerovností pracovat a podporovat rovnost žen a mužů na vysokých školách. V roce 2019 zapracovalo do *Plánu realizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol pro rok 2020*⁹¹ doporučení pro vysoké školy, aby zaváděly opatření na podporu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a aby zohledňovaly rovnost žen a mužů v obsahu výzkumu a inovací. Do Centralizovaného rozvojového programu pro veřejné školy pro rok 2020 byla zahrnuta aktivita týkající se nastavení a zavádění opatření na podporu prostředí vysokých škol s ohledem na vyrovnané zastoupení žen a mužů ve všech úrovních řízení vysoké školy včetně rozhodovacích pozic.

6.4. Rovnost žen a mužů ve vědě

V roce 2019 vyšla monitorovací zpráva o Postavení žen v české vědě za rok 2017.⁹² Z této zprávy vyplývá, že muži převažují ve všech výzkumných oborech, navíc v posledních letech se prosazuje klesající trend zapojení žen. S rostoucím pracovním zařazením ve výzkumných, vysokoškolských a dalších institucích výzkumu a vývoje klesá procentuální zastoupení žen a hlavní řídicí pozice jsou reprezentovány ženami pouze jen z 14,1 %. Mezi hlavními zjištěními zpráva uvádí, že rostoucí počet žen studujících na doktorském stupni nezvyšuje počet žen ve vědě a výzkumu. Největší propad v zastoupení žen je mezi absolventy a absolventkami doktorského studia a výzkumníky a výzkumnicemi samotnými.⁹³

Podle statistik She figures⁹⁴ Česká republika vykazuje třetí nejnižší procentní zastoupení žen v oblasti vědy a výzkumu v EU. Česká republika v posledním šetření vykazovala pouze 26,9 % žen z celkového počtu aktivních osob ve výzkumu. Pro srovnání Lotyšsko s nejlepším výsledkem dosáhlo 51 % žen. V soukromém sektoru v podílu žen na výzkumu Česká republika vykazuje v porovnání s EU ještě horší výsledky a umístila se na předposledním místě.⁹⁵

Jedním z největších problémů žen ve vědě je začátek jejich vědecké činnosti. Národní kontaktní centrum - gender a věda (dále jen „NKC“) se touto problematikou dlouhodobě zabývá a v roce 2019 pokračovalo ve svých aktivitách na podporu profesního rozvoje

⁹¹ Blíže viz <<https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/dlouhodoby-zamer>>.

⁹² Blíže viz <<https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2019/06/Postaveni-zen-v-ceske-vede-2017.pdf>>.

⁹³ Tamtéž, str. 11.

⁹⁴ Blíže viz <https://ec.europa.eu/info/publications/she-figures-2018_en>

⁹⁵ Tamtéž

začínajících vědců a vědkyň. Uspořádalo další ročník mentoringového programu a spolupracovalo na udílení Ceny Milady Paulové pro ocenění přínosu vědkyň a inspirování nových adeptek. V roce 2019 pořádalo NKC workshopy s genderovou problematikou, a to *Genderově senzitivní komunikace a jak na ni*, *Role HR v prosazování Genderové rovnosti v instituci* a *Gender pay gap v akademické sféře*.⁹⁶

NKC se nadále podílí na realizování mezinárodních projektů podporujících genderovou rovnost ve vědě a výzkumu. Byl zahájen tříletý projekt nazvaný Gender Equality Academy jehož cílem je prosazování rovnosti ve výzkumu, v inovacích a na vysokých školách ve státech EU.⁹⁷ Další nově realizovaný projekt nazvaný Gender-SMART se soustřeďuje na genderové rovnosti ve výzkumu v oblasti věd o živé přírodě a zemědělských věd.

Sociologický ústav Akademie věd ČR se věnuje nejen oblasti gender a věda, ale také oblasti gender a sociologie. V této oblasti se nyní zabývá tématy péče a reprodukce, podnikání i migrace. V roce 2019 byly ukončeny projekty Modely péče a strategie sladování práce a rodiny u migrantů v České republice⁹⁸ a Bezdětnost a jednoduché rodiny: příspěvek k vysvětlení nízké plodnosti v České republice.⁹⁹

Technologická agentura ČR v roce 2019 pokračovala v podpoře začínajících vědců a vědkyň vypsáním dalšího ročníku soutěže Zéta. V podmínkách účasti daného ročníku je jedním z šesti stanovených pravidel nastavení podmínek zamezujících diskriminaci osob pobývajících na mateřské nebo rodičovské dovolené, čímž se agentura snaží o přispění osobního a pracovního života.¹⁰⁰ Dále byla vyhlášena 4. veřejná soutěž programu ZÉTA¹⁰¹, v rámci které bylo poprvé zavedeno zohlednění genderové dimenze v obsahu výzkumu, vývoje a inovací jako bonifikačního kritéria. Žadatelé a žadatelky vykazovali, zda a případně jakým způsobem výzkum ovlivní muže a ženy. TA ČR k tomuto poskytla i metodickou pomoc, v rámci vydání *Příručky pro vyhodnocení genderové dimenze v obsahu výzkumu a inovací*.¹⁰²

7. Důstojnost a integrita žen a mužů

Hlavním cílem Vládní strategie pro oblast důstojnosti a integrity žen a mužů je snížení výskytu všech forem genderově podmíněného násilí a zajištění důstojného a rovného požívání všech práv ženami i muži. Jak vyplývá ze statistik uvedených v následující kapitole, administrativní data o počtech případů jednotlivých forem genderově podmíněného násilí nevykazují dlouhodobě klesající či rostoucí tendenci. Počet vykázaní osoby žijící ve společném obydlí a počet dalších zjištěných relevantních trestných činů zůstává v uplynulých letech přibližně stejný.

V této souvislosti je alarmující zjištění výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci publikovaného v uplynulém roce, podle kterého se jen velmi málo obětí deliktů proti osobní integritě rozhodne tento incident nahlásit na policii. Důvodem tohoto rozhodnutí je přitom často nedůvěra ve schopnost policie situaci vyřešit či domněnky, že ohlášení incidentu nestojí za námahu, kterou s sebou trestní oznámení přináší. Dále se ukazuje, že povědomí o speciálním zákoně o obětech je mezi lidmi

⁹⁶ Blíže viz <<https://genderaveda.cz/pracovni-skupina-pro-zmenu/>>.

⁹⁷ Blíže viz <<https://www.soc.cas.cz/projekt/ge-academy-gender-equality-academy-horizon-2020>>.

⁹⁸ Blíže viz <https://www.soc.cas.cz/projekt/modely-pece-strategie-sladovani-prace-rodiny-u-migrantu-v-ceske-republice>

⁹⁹ Blíže viz <https://www.soc.cas.cz/projekt/bezdetnost-jednodetne-rodiny-prispevek-k-vysvetleni-nizke-plodnosti-v-ceske-republice>

¹⁰⁰ <https://www.tacr.cz/program/program-zeta/>

¹⁰¹ Blíže viz <https://www.tacr.cz/program-zeta-vyhlaseni-4-verejne-souteze/>

¹⁰² Blíže viz

https://www.tacr.cz/dokums_raw/gender/Prirucka_pro_vyhodnoceni_genderove_dimenze_v_obsahu_vyzkumu_a_inovaci.pdf

velmi nízké, a to i mezi oběťmi, které v rámci řešení svého případu přišly do styku s policií.¹⁰³

MPSV v závěru roku 2019 předložilo do meziresortního připomínkového řízení návrh novely zákona o sociálních službách zahrnující řešení domácího a genderově podmíněného násilí v rámci odborného sociálního poradenství. MV v první polovině roku 2019 pilotně otestovalo signalizační zařízení k okamžitému přivolání pomoci pro oběti domácího násilí. Hodnocení projektu bylo velmi pozitivní.

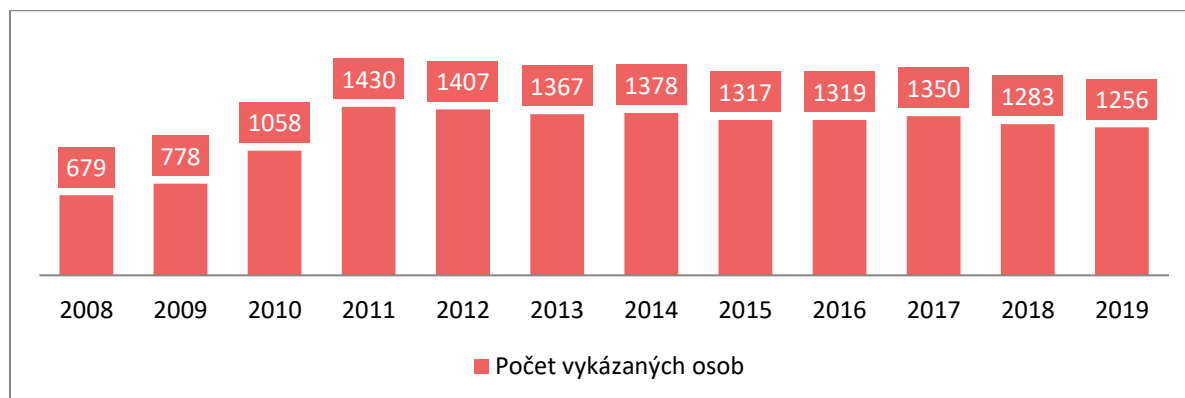
V uplynulém roce pokračovala také příprava ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (dále jako „Istanbulská úmluva“). Ministerstvo spravedlnosti předložilo návrh na její ratifikaci do meziresortního připomínkového řízení v únoru 2020. Ve veřejné diskuzi se nadále objevují dezinformace a mýty ohledně skutečných cílů a požadavků této úmluvy. Opakovaný výzkum veřejného mínění potvrdil, že drtivá většina lidí, která zná obsah této úmluvy, její ratifikaci podporuje. Počet podporovatelů ratifikace meziročně stoupl o 6 p. b., zatímco zastoupení odpůrců ve společnosti zůstává přibližně stejné.

7.1. Statistiky a výzkumy v oblasti domácího násilí a genderově podmíněného násilí

Níže uvádíme některá statistická data, která jsou sledována orgány státní správy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí. Tato data je nezbytné interpretovat v kontextu odborných studií akademických pracovišť a statistických dat shromažďovaných přímo v terénu ze strany NNO a poskytovatelů sociálních služeb.

V roce 2019 činil celkový počet vykázaní 1 256, což představuje pokles o 30 případů vykázaní oproti předchozímu roku. Počet vykázaní tedy zaznamenal prudký nárůst ve čtyřech letech následujících po zavedení tohoto trestného činu a následně se ustálil přibližně mezi 1250 a 1350 vykázaními ročně.

Graf č. 16: Počet vykázaných osob dle údajů Asociace pracovníků intervenčních center ČR v letech 2009 – 2020

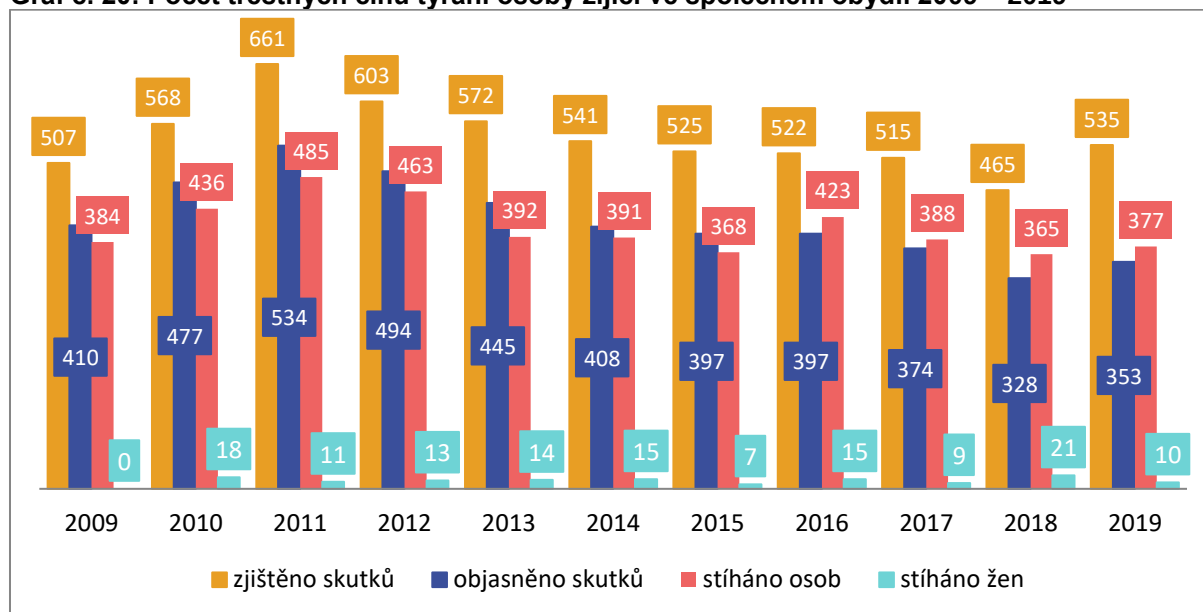
Zdroj dat: Asociace pracovníků intervenčních center ČR.¹⁰⁴

V roce 2019 došlo k nárůstu počtu zjištěných trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí o 70 případů. Po sedmi letech mírného poklesu se tak počet zjištěných skutků tohoto trestného činu vrátil k hodnotám let 2014-2015.

¹⁰³ Tamtéž, str. 145, 147.

¹⁰⁴ Statistické výstupy jsou zpracovávány na základě dat intervenčních center v České republice (§ 60 a), zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Statistická data poskytla Asociace pracovníků intervenčních center ČR, z.s. Blíže viz http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255.

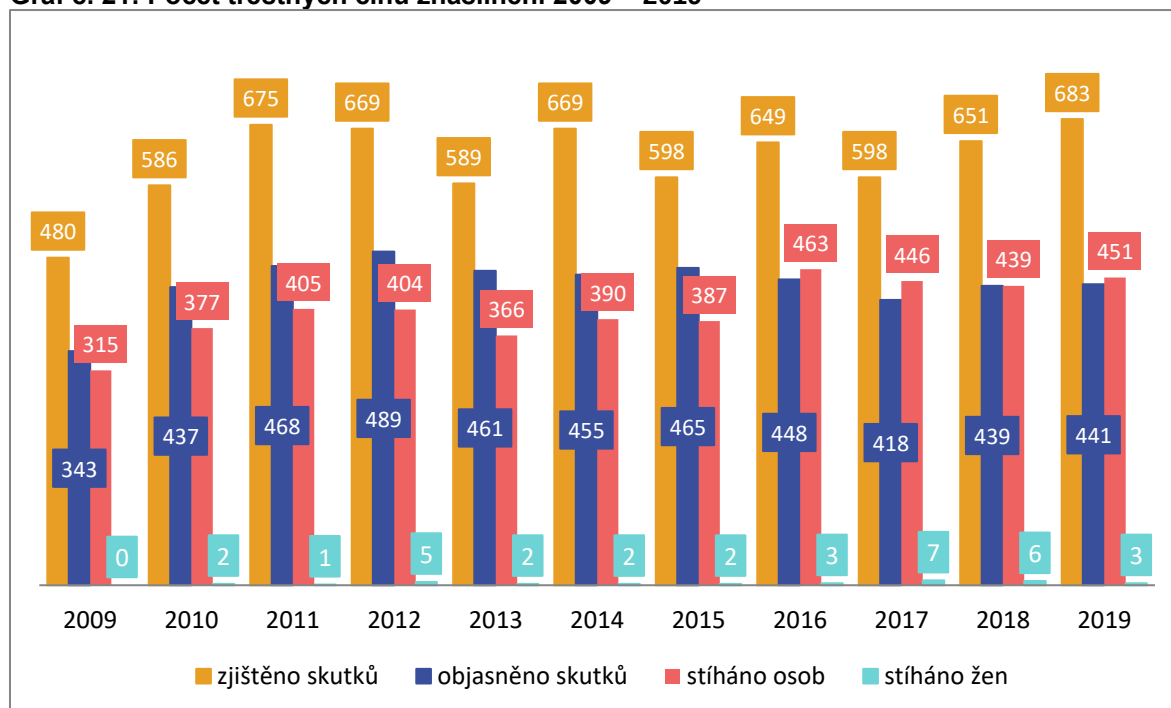
Graf č. 20: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí 2009 – 2019

Zdroj dat: Policie ČR.¹⁰⁵

Počet zjištěných trestných činů znásilnění v loňském roce stoupl na 683, což představuje nárůst o 32 nahlášených případů a současně nejvyšší počet zjištěných případů za posledních jedenáct let. Současně došlo k nárůstu počtu objasněných případů znásilnění ze 439 na 441. Vzhledem k většímu nárůstu celkového počtu zjištěných trestných činů znásilnění, klesla celková objasněnost tohoto trestného činu oproti předchozímu roku o 2,8 %.

Graf č. 21: Počet trestných činů znásilnění 2009 – 2019

Zdroj dat: Policie ČR.

¹⁰⁵ Blíže viz <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>.

7.2. Příprava přístupu ČR k mezinárodním úmluvám v oblasti násilí na ženách

Ke dni 22. května 2020 ze 47 států Rady Evropy ratifikovalo Istanbulskou úmluvu 34 států a dalších 11 států ji zatím jen podepsalo. Jedním z těchto států je i Česká republika, která podepsala tuto úmluvu dne 2. května 2016. Jediné státy Rady Evropy, které Istanbulskou úmluvu zatím nepodepsaly, jsou Rusko a Ázerbájdžán. Evropská unie jako celek přistoupila k podpisu dne 13. června 2017 a nyní směřuje k její ratifikaci.

Evropský parlament dne 28. listopadu 2019 přijal usnesení o přistoupení EU k Istanbulské úmluvě a o opatřeních pro potírání genderově podmíněného násilí, ve kterém vyzval Radu EU, aby bezodkladně dokončila ratifikaci Istanbulské úmluvy Evropskou unií na základě širokého přistoupení bez jakýchkoliv omezení a aby prosazovala její ratifikaci všemi členskými státy. Současně vyzval Radu EU a Evropskou komisi, aby zajistily plné začlenění Istanbulské úmluvy do legislativního a politického rámce EU. Evropský parlament mj. dále vyzval zejména Bulharsko, Česko, Maďarsko, Lotyšsko, Litvu, Slovensko a Spojené království, které úmluvu podepsaly, avšak neratifikovaly, aby tak neprodleně učinily a ostře odsoudil pokusy zvrátit již učiněné kroky k provedení Istanbulské úmluvy a potírání násilí na ženách v některých členských státech.¹⁰⁶

Usnesením vlády ČR ze dne 8. února 2016 č. 114 bylo ministru spravedlnosti uloženo předložit vládě návrh legislativních opatření k zajištění provádění Istanbulské úmluvy do 30. června 2017. Tato opatření byla zahrnuta do novely trestního zákoníku, která byla publikována pod č. 287/2018 Sb. a která nabyla účinnosti dne 1. února 2019. MSp předložilo návrh na ratifikaci Istanbulské úmluvy do meziresortního připomínkového řízení 2. února 2020.

Z pověření Rady vlády pro rovnost žen a mužů Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR zpracoval Rozbor naplňování Istanbulské úmluvy ve vybraných zemích Rady Evropy.¹⁰⁷ V praxi zkoumaných států, ani doporučeních GREVIO či Výboru smluvních stran se nejčastější obavy zaznívající v českém prostředí nenaplnují. Z rozboru naopak vyplývá, že státy po ratifikaci Istanbulské úmluvy přijaly opatření k prevenci násilí na ženách, zintenzivnily osvětové aktivity v této oblasti a často posílily i financování těchto opatření.

Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR uspořádal 7. října 2019 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR konferenci s názvem „Evropské zkušenosti s Istanbulskou úmluvou“ pod záštitou poslankyně a vládní zmocněnkyně pro lidská práva Heleny Válkové a místopředsedkyně Senátu ČR Miluše Horské. Cílem konference bylo reagovat na obavy objevující se v souvislosti s Istanbulskou úmluvou ve veřejné diskusi prostřednictvím dialogu se zástupci a zástupkyněmi zemí Rady Evropy, které již úmluvu ratifikovaly a prošly hodnocením ze strany GREVIO a mají tak již bohaté zkušenosti s jejím naplňováním. Kromě zástupců a zástupkyň Srbska, Portugalska, Německa, Rakouska, Francie a Švédska na konferenci vystoupila také zástupkyně generální tajemnice Rady Evropy Gabriella Battaini-Dracconi a bývalá předsedkyně monitorovacího orgánu GREVIO Ferid Acar. Obě vyzdvihly přijatá opatření v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí u států, které již úmluvu ratifikovaly. Obavy, vyskytující se ve veřejné diskusi v ČR ohledně dopadů ratifikace Istanbulské úmluvy, se v žádné zemi, která úmluvu ratifikovala, nepotvrdily.¹⁰⁸

Dne 24. února 2020 proběhl v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR seminář k Istanbulské úmluvě s názvem „Úmluva Rady Evropy o prevenci boje proti násilí na ženách a domácímu násilí a Manželství pro všechny“ pořádaný poslancem Pavlem Jelínkem (SPD) ve spolupráci s organizací Tradiční rodina. Na semináři vystoupili zejména odpůrci ratifikace úmluvy. Na semináři vystoupili poslanci Jaroslav Foldyna (ČSSD), mj. zazněla řada již vyvrácených mýtů

¹⁰⁶ Blíže viz: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0080_CS.html>.

¹⁰⁷ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Rozbor-dopadu-Istanbulske-umluvy_4.pdf>, shrnutí rozboru viz <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Shrnuti---FINAL-02-08-2019.pdf>>.

¹⁰⁸ Blíže viz <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tiskova-zprava-obavy-z-istanbulske-umluvy-se-v-ostatnich-statech-nenaplnuji-176766/>>.

a nepravd ohledně požadavků a cílů úmluvy, např. že ratifikace úmluvy v ČR povede k nemožnosti se seznamovat, diskriminaci většiny menšinou, diskriminaci heterosexuálních mužů, zrušení Velikonoc, ad.¹⁰⁹

Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (tzv. Benátské komise) vydala v roce 2019 stanovisko k ústavněprávním dopadům ratifikace Istanbulské úmluvy. Tento poradní orgán Rady Evropy pro ústavní a mezinárodní právo publikoval svůj posudek v návaznosti na žádost Arménie o posouzení souladu úmluvy s arménskou ústavou. Benátská komise ve svém posudku došla k závěru, že Istanbulská úmluva nezavádí tzv. genderovou ideologii, nijak nezasahuje do rodinného práva, netýká se práv sexuálních menšin, neupravuje prolomení mlčenlivosti advokátních profesí ani nezavádí automatický azyl pro ženy žádající o azyl. Naopak, dle závěrů Benátské komise Istanbulská úmluva přináší konkrétní opatření pro zlepšení postavení obětí domácího násilí a násilí na ženách, vede k vyšší prevenci tohoto násilí a podporuje mezinárodní spolupráci v této oblasti.¹¹⁰

V uplynulém roce byl také zopakován výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd ČR (dále jako „CVVM“) ohledně podpory ratifikace Istanbulské úmluvy ze strany české veřejnosti. Aktuální výzkum CVVM ukázal, že podpora ratifikace této úmluvy u české veřejnosti vzrostla od prosince předešlého roku o 6 p.b. Nyní je pro ratifikaci 24 % veřejnosti. Přes pokračující šíření dezinformací počet odpůrců ratifikace zůstává stejný (13 %). Pro ratifikaci Istanbulské úmluvy je tak dvakrát více lidí než těch, kteří jsou proti. Stále také platí, že Istanbulskou úmluvu podporuje téměř 90 % těch, kteří znají její obsah.¹¹¹

V červnu 2019 byly na 108. zasedání Mezinárodní konference práce schváleny Úmluva č. 190 o násilí a obtěžování ve světě práce spolu a Doporučení č. 206 k též oblasti. Členské státy po přijetí instrumentů na Mezinárodní konferenci práce mají vždy povinnost je předložit kompetentním orgánům k informaci nebo k posouzení možnosti ratifikace a vnitrostátního provádění. MPSV dokumenty předložilo do mezirezortního připomínkového řízení v první polovině roku 2020. Po schválení vládou budou předloženy pro informaci Parlamentu ČR. Návrh na případnou ratifikaci bude moci být předložen až po sladění české právní úpravy s úmluvou.

7.3. Činnost rezortů v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí

MV v roce 2019 pokračovalo v realizaci projektu „Nebudte slepí k domácímu násilí III“, v rámci kterého bylo v období leden – červen 2019 pilotně otestováno 15 signalizačních nařízení s technologií umožňující ohrožené osobě přivolat okamžitou pomoc stisknutím jediného tlačítka. Projekt byl realizován na území Krajského ředitelství policie Středočeského kraje (územní odbory Kladno a Příbram). Pilotní projekt byl kladně hodnocen jak ze strany spolupracujících subjektů (krajské ředitelství Policie Středočeského kraje, intervenční centra Příbram a Kladno), tak ze strany ohrožených osob, které se díky tomuto zařízení cítily bezpečněji. Z dalších aktivit lze zmínit přípravu navazující strategie ČR pro boj proti obchodování s lidmi, či předložení novely zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich zohledňující postavení dítěte a zranitelných osob v přestupkovém řízení.

MPSV na konci uplynulého roku předložilo do meziřesortního připomínkového řízení návrh novely zákona o sociálních službách začleňující řešení domácího a genderově podmíněného násilí do odborného sociálního poradenství. V rámci připomínkového řízení MPSV

¹⁰⁹ Blíže viz: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/lide-uz-se-nebudou-moci-seznamovat-znelo-ve-snemovne-o-istanbulske-smlouve-40314566?fbclid=IwAR2PHNIUOxJtRJe7WB7OjJcFWokcp_k5XZ_dXerj5_Sx_wAhSy4IqOqjuSA>.

¹¹⁰ Blíže viz stanovisko v angličtině: <<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/-/the-venice-commission-adopts-an-opinion-on-armenia-and-the-istanbul-convention>>, stanovisko v českém jazyce je dostupné z: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Stanovisko-Benatske-komise.pdf>>.

¹¹¹ Blíže viz: <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5037/f9/pm191107.pdf>.

akceptovalo připomínky ÚV ČR k zohlednění této problematiky u azylových domů a základních činností sociálních služeb. V návaznosti na tuto novelu by měla být realizována také novela vyhlášky, jejíž součástí by měly být i standardy kvality všech sociálních služeb, včetně služeb zaměřujících se na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci v roce 2019 publikoval svou studii *Oběti kriminality. Poznatky z viktimizační studie* (blíže viz výše).¹¹²

V oblasti dotační politiky MPSV v roce 2019 nadále realizovalo dotační program „Rodina“ (dříve „Rodina a ochrana práv dětí“). V dotačních oblastech Preventivní aktivity na podporu rodiny a Podpora práce s dětmi a rodinami v agendě sociálně právní ochrany dětí jsou podporována témata prevence násilí proti ženám a dětem včetně domácího a sexuálního násilí. Služby mají posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při harmonizaci práce a rodiny. Cílem je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (tj. širší rodině včetně dětí a prarodičů). Od roku 2018 je v rámci tohoto dotačního programu podporována i práce s původci a původkyněmi násilí v rodině. V roce 2019 činila celková alokace dotačního programu 96,5 mil. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem se výše finanční podpory nezměnila.

Tabulka č. 2: Alokace dotačního programu MPSV Rodina (a ochrana práv dětí)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alokace dotačního programu Rodina a ochrana práv dětí	90,4 mil. Kč	93,8 mil. Kč	100,0 mil. Kč	96,5 mil. Kč	96,5 mil. Kč	96,5 mil. Kč

V roce 2019 pokračovalo MV v realizaci dotačního programu „Prevence sociálně patologických jevů“. Stejně jako v předchozím roce se program zaměřil na prevenci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím práce s násilnými osobami a osobami nevládajícími agresí ve vztazích. Na dotační program byly vyčleněny finanční prostředky ve výši 2,25 mil. Kč, tedy o čtvrt milionu vyšší dotace než v předchozím roce.

Tabulka č. 3: Alokace dotačního programu MV Prevence sociálně patologických jevů

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alokace dotačního programu Prevence sociálně patologických jevů	1,53 mil. Kč	1,61 mil. Kč	1,61 mil. Kč	2,0 mil. Kč	2,0 mil. Kč	2,25 mil. Kč

Usnesením vlády ČR ze dne 6. května 2019 č. 318 byl přijat *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022*, který byl zpracován Odborem ve spolupráci s Výborem pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách v rámci realizace Projektu Implementace. Součástí tohoto projektu je aktivita zaměřená na zajištění přípravy a naplňování Akčních plánů prevence domácího a genderově podmíněného násilí. Za účelem efektivnějšího naplňování opatření Akčního plánu probíhaly v roce 2019 schůzky s jednotlivými resorty.

7.4. Obchodování s lidmi

Dle *Zprávy o obchodu s lidmi v roce 2019* zůstávala ČR zdrojovou, tranzitní a cílovou zemí pro obchod s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování. V ČR jsou oběťmi sexuálního vykořisťování nadále především ženy původem z ČR, východní Evropy, Nigérie, Filipín a Vietnamu.¹¹³

¹¹² Blíže viz: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/449.pdf>>.

¹¹³ Blíže viz <<https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2019/>>.

V roce 2019 pokračovala činnost Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi, která je koordinačním orgánem vlády ČR v oblasti potírání obchodování s lidmi.¹¹⁴ Její činnost se zaměřovala především na implementaci opatření *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na léta 2016 – 2019* a přípravu navazujícího strategického dokumentu. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na léta 2020 – 2023* (dále jako „Strategie boje“) byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 5. května 2020 č. 502.¹¹⁵ Jejím hlavním strategickým cílem je boj proti obchodování s lidmi a posílení pomoci obětem obchodování s lidmi. Za účelem naplnění tohoto cíle se Strategie boje zaměřuje na následující specifické cíle: boj proti obchodování s dětmi; posílení identifikace obětí; prevence a pomoc obětem obchodování s lidmi; spolupráce v boji proti obchodování s lidmi na národní i mezinárodní úrovni.

MV v roce 2019 pokračovalo v realizaci projektu s názvem „Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi“ (dále jako „Program ochrany obětí“). Realizace Programu ochrany obětí patří mezi cíle *Strategie prevence kriminality pro ČR na léta 2016 – 2020* a je obsažena i mezi úkoly jejího akčního plánu. Program je určen obětem trestného činu obchodování s lidmi starších 18 let, které spolupracují v průběhu trestního řízení. Obětem je nabízeno ubytování, psychosociální a zdravotní pomoc, služby tlumočení, právní asistence, služby advokáta, asistence při vyhledávání zaměstnání, možnost legalizace pobytu a důstojný návrat do země původu. Do Programu podpory a ochrany obětí bylo v roce 2019 zařazeno celkem 15 osob, z toho 4 ženy a 11 mužů. V roce předchozím se jednalo o 17 osob, z toho 13 žen a 4 muže. Na služby v rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi včetně preventivních aktivit byla v roce 2019 vynaložena částka 1 539 752 Kč (tedy o 113 918 Kč více než v roce předchozím).

7.5. Péče v souvislosti s porodem

Rok 2019 byl pro českou porodní péči přelomový tím, že v něm došlo k otevření prvního centra porodní asistence (dále jen „CPA“) v České republice.¹¹⁶ Vzniklo na pracovišti Gynekologicko-porodnické kliniky 1. LF UK Nemocnice Na Bulovce a tamního Neonatologického oddělení jako modelové pracoviště podporované Ministerstvem zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví zřízením CPA reagovalo jednak na sílící společenskou poptávku po respektujícím porodnictví, jednak (byť nepřímo a v oslabené podobě) i na *Doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů k samostatným porodním domům* z roku 2018.¹¹⁷

CPA v Nemocnici Na Bulovce vzniklo jako pilotní, modelové centrum, které zdravým ženám nabízí respektující péči a možnost vedení porodu porodní asistentkou. Pilotní provoz CPA v Nemocnici Na Bulovce se také stal základem pro přípravu jednotného metodického pokynu, který vznikl ve spolupráci s MZd a dalšími stakeholdery, a který by měl být závazný pro další vznikající CPA.¹¹⁸

Za důležitý první krok směrem k zajištění diverzity porodní péče v ČR označila vznik CPA v Nemocnici Na Bulovce i Pracovní skupina k porodnictví při Radě vlády pro rovnost žen a mužů. Doplnila však, že stát by v této oblasti neměl rezignovat na další kroky a vznik samostatných porodních domů, identifikaci a odstranění právních a dalších bariér, které

¹¹⁴ Blíže viz <<http://www.mvcr.cz/clanek/mezirezortni-koordinacni-skupina-pro-oblast-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-mks.aspx>>.

¹¹⁵ Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na léta 2020 – 2023 je dostupná z: <<https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-na-obdobi-2020-2023-pdf.aspx>>.

¹¹⁶ Blíže viz <<http://bulovka.cz/prvni-centrum-porodni-asistence-je-v-nemocnici-na-bulovce/>>.

¹¹⁷ K souvislosti *Doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů k samostatným porodním domům*, jeho neprojednání ze strany vlády a následné podpoře vzniku center porodní asistence blíže viz Zpráva za rok 2018 o rovnosti žen a mužů. Viz také <<https://www.denik.cz/zdravi/zridit-porodni-dum-je-nerealne-ministerstvo-preferuje-klasicke-porodnice-20180730.html>>.

¹¹⁸ Do vnitřního připomínkového řízení Ministerstva zdravotnictví bude tento pokyn předložen až v roce 2020.

v současné době brání plné realizaci CPA v České republice včetně naplnění reálné autonomie porodních asistentek.¹¹⁹

Zakládání CPA bylo také předmětem výjimečného tematického setkání Rady vlády pro rovnost žen a mužů, které inicioval premiér. Setkání proběhlo na Gynekologicko-porodnické klinice 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze U Apolináře.¹²⁰

Co se týče právního postavení porodních asistentek, ani v roce 2019 nedošlo k žádným změnám. Samostatnému výkonu profese porodních asistentek nadále brání prováděcí předpisy týkající se personálního zabezpečení a technického a věcného vybavení,¹²¹ omezení úhrady péče definicí seznamu zdravotních výkonů a podmiňování úhrady péče porodních asistentek indikací ze strany lékaře a lékařky. Poslední jmenované se v průběhu roku ukázalo být překážkou i pro rozvoj CPA.

Postavením porodních asistentek se zabýval rovněž Senát, na jehož půdě z iniciativy senátora Lumíra Kantora (KDU-ČSL) pokračovala příprava senátního návrhu zákona o České komoře porodních asistentek. K jeho projednání v Senátu nicméně došlo až v roce 2020.

V dubnu 2019 Ústavní soud odmítl stížnost Zdravotnické záchranné služby Jihomoravského kraje, která v roce 2010 přes nesouhlas rodičů odvezla novorozence po domácím porodu bez komplikací do porodnice. Ústavní soud přiznal matce a dítěti právo na omluvu a odškodnění.¹²²

V září 2019 byla vydána *Zpráva o lidskoprávním přístupu ke špatnému zacházení a násilí na ženách v reprodukčním zdravotnictví se zaměřením na porod a porodnické násilí*.¹²³ Zvláštní zpravodajka OSN proti násilí na ženách Dubravka Šimonović v ní na základě vstupů od na základě informací od 128 subjektů vč. samotných států popsala aktuální problémy v porodnictví včetně projevů porodnického násilí. Česká republika ve zprávě zmíněna v kontextu dvou rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (Hanzelkovi proti České republice a Dubská a Krejzová proti České republice). Součástí zprávy jsou i doporučení pro státy a další relevantní subjekty, jak stávající situaci zlepšit.

V květnu 2019 proběhlo v Senátu PČR veřejné slyšení Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku k tématu podpory kojení.¹²⁴ Veřejné slyšení inicioval a odborně garantoval spolek SpoKojení.¹²⁵ Výbor přijal usnesení, ve kterém Ministerstvu zdravotnictví mj. doporučil, aby zavedlo systematický monitoring a posílilo dosavadní externí hodnocení (Národní laktanční centrum) dodržování „Deseti kroků k úspěšnému kojení“.¹²⁶

¹¹⁹ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Pracovni_skupina_k_porodnictvi/Zapis-z-jednani-PS-k-porodnictvi-21-03-2019-FINAL.pdf>.

¹²⁰ Blíže viz <<https://www.facebook.com/tojеровnost/posts/1014009265461330/>> a <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/219411000370314/video/681689>>.

¹²¹ Vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, Vyhláška č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb.

¹²² Blíže viz <https://www.idnes.cz/brno/zpravy/ustavni-soud-stiznost-zachranka-domaci-porod-porodnice-nesouhlas-matky.A190403_135040_bno-zpravy_krut..>.

¹²³ Blíže viz <https://digitallibrary.un.org/record/3823698?ln=en&fbclid=IwAR3KnLDCbckEvmQSwHM7_bb8IDf0uuJpn3CaYXI_OEmv79vjdYx2Q2km00Ko> a <<https://lfp.cz/blog/zvlastni-zpravodajka-osn-upozornila-na-porodnicke-nasili/>>.

¹²⁴ Blíže viz <https://www.senat.cz/informace/galerie/video/galerie/video.php?id=523&fbclid=IwAR3TzdHz2RwDCTgmAKfT7Ot_GQChXgpVEWRKsOdnDzsXcmgl2bUrPwPyQSfM>.

¹²⁵ Blíže viz <<http://spokojeni.org/2019/05/tiskova-zprava-senatori-podporuji-kojeni/>>.

¹²⁶ Součástí *Deseti kroků k úspěšnému kojení*, které shrnují aktuální doporučení WHO a UNICEF na podporu kojení, je uznání nezbytnosti krmení na požádání. Vytváření nepřátelského prostředí pro kojení ve veřejném prostoru je překážkou úspěšného kojení. Příkladem hostility vůči kojícím ženám ve veřejném prostoru byl případ ženy, která na jaře 2019 na jedné pražské pobočce Raiffeisenbank kojila svou dceru a ochranka ji podle jejích slov sdělila, aby „přestala exhibovat“ a odešla dítě krmit jinam. Na přístup banky si následně na svém FB profilu stěžovala i Laktanční liga. Na podporu vykázané ženy proběhl protestní happening, na kterém se několik žen vydalo cíleně kojít do dvou poboček této banky. Blíže viz <<https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/matka->

Tématem podpory kojení se v roce 2019 intenzivně zabývala i Pracovní skupina k porodnictví, která k němu vypracovala komplexní podnět. Doporučení pracovní skupiny spolu s výše uvedenými doporučením senátní výboru byla předložena Radě vlády pro rovnost žen a mužů. Rada podnět schválila až v únoru 2020.¹²⁷

Významným milníkem v podpoře kojení bylo i ustavení Národní komise pro kojení (dále jen „NKK“), jejímž cílem je komplexní podpora kojení. MZd si nechalo provést reprezentativní šetření názorů, postojů a zkušeností s kojením u více než tisícovky žen. Ze šetření vyplynulo, že 17 % žen hodnotí podporu kojení jako slabou nebo zcela chybějící. Téměř dvě třetiny respondentek uvedly, že by rády využily služeb laktanční poradkyně.¹²⁸

Složení NKK však bylo předmětem kritiky ze strany občanské společnosti, která upozorňovala na nedostatečně reprezentativní složení komise a vazbu některých jejích členů a členek na výrobce, distributory či prodejce náhrad mateřského mléka, dudlíků či lahví, čímž ohrožuje důvěryhodnost tohoto orgánu a jeho schopnost jednat ve prospěch dětí a žen v České republice.¹²⁹

Obdobně jako v předchozích letech proběhla i v roce 2019 v této oblasti řada aktivit ze strany občanské společnosti. V květnu se u příležitosti Světového týdne respektu k porodu uskutečnil 14. ročník Festivalu o těhotenství, porodu a rodičovství pořádaný Hnutím za aktivní mateřství. Ústředním tématem bylo lepší nastavení porodnického systému péče, mimo jiné i v návaznosti na Doporučení WHO pro péči během porodu pro dosažení pozitivní zkušenosti s porodem, jejichž částečný český překlad zveřejnilo MZd na svém webu v dubnu 2019.¹³⁰

Unie porodních asisterek spolu s Českou komorou porodních asisterek při příležitosti Světového týdne respektu k porodu zveřejnily společně vytvořené Principy péče určené primárně porodním asistentkám a za cílem je zkvalitnění poskytované péče.¹³¹ Principy vycházejí především z nejnovějších doporučených postupů péče WHO, ICM a NICE.

Obecně prospěšná společnost Porodní dům U Čápa v roce 2019 započala projekt *PorodNICE 5P vize 2019–2022* zaměřený na možnost svobodné informované volby způsobu porodu a podporu respektující péče. V září a v listopadu proběhly dva semináře – první na půdě Magistrátu Hl. města Prahy, druhý v Poslanecké sněmovně ČR.¹³² Unie porodních asisterek v roce 2019 spustila projekt *Začít znovu* zaměřený na inovaci systému péče o rodiny, které očekávají příchod dítěte se život limitujícím onemocněním a rodičům, kterým zemřelo dítě v období kolem porodu.¹³³

Za zmínku stojí i reportážní seriál *Dělníci života*, který v roce 2019 začala vysílat TV Mall (a který je stále online dostupný). Reportážní cyklus na příbězích konkrétních žen a jejich rodin mapoval, jak to aktuálně chodí v porodnicích, jaké to je podstoupit umělé početí nebo si zvolit alternativní způsob porodu. Každý díl byl doprovázen rozhovorem nejen s příjemkyněmi péče, ale i se zástupci a zástupkyněmi profesí a zdravotnických zařízení,

[zakaz-kojeni-v-bance-kojeni-na-verejnosti-laktacni-liga-raiffeisenbank_1904101130_dbr>](#)

a <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kojeni-na-verejnosti-banka-happening-raiffeisenbank.A190414_223154_domaci_linv>.

¹²⁷ Blíže viz <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-ze-dne-20-unora-2020-180494/>.

¹²⁸ Blíže viz <<https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-ustanovilo-narodni-komisi-pro-kojeni/>>.

¹²⁹ Blíže viz <<http://spokojeni.org/2019/09/strety-zajmu-v-narodni-komisi-pro-kojeni/>>.

¹³⁰ Blíže viz <<https://www.mzcr.cz/dokumenty-svetove-zdravotnicke-organizace-k-sexualnimu-a-reprodukcnimu-zdravi/>>.

¹³¹ Blíže viz <https://www.unipa.cz/principy-pece-v-porodni-asistenci/?fbclid=IwAR0kdHhLOHhXPkzMpRLgWN9pdx-yxIXbaGRvEI_Cje2qaCd6ZZh-Olww91s>.

¹³² Blíže viz <<http://www.pdcap.cz/Texty/PorodNICE.html>>.

¹³³ Blíže viz <<https://www.unipa.cz/zacit-znovu-2019-2021/>>

které o ženu v době přípravy na těhotenství, v těhotenství, při porodu a v období šestinedělí pečují.¹³⁴

8. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích

Zhodnocením současných překážek pro naplňování rovnosti žen a mužů se zabývala pátá periodická zpráva o plnění Pekingské akční platformy, kterou ČR v dubnu 2019 předložila OSN. ČR v rámci periodické zprávy vyhodnotila jako hlavní výzvy nerovné odměňování, stereotypní společenské nahlížení na role žen a mužů a vysokou horizontální a vertikální segregaci na trhu práce.

Rada Evropy vydala v roce 2019 doporučení Výboru ministrů CM/Rec(2019)1 k tématu sexismu. Přílohou tohoto doporučení jsou Pokyny k prevenci a boji proti sexismu: opatření k plnění.

Index rovnosti žen a mužů za rok 2019 poukázal, že Česká republika je v oblasti zajištění rovných příležitostí a podmínek stále pod průměrem EU. V indexu, který vychází každé dva roky, ČR skončila mezi 28 členskými státy EU na 21. místě. Ukazuje se také, že vývoj v ČR postupuje pomaleji než v ostatních členských státech EU.

8.1. Organizace spojených národů

Stejně jako v minulých letech se i v roce 2019 Česká republika aktivně účastnila zasedání Komise OSN pro postavení žen (Commission on the Status of Women, dále jako „CSW“). Prioritním tématem 63. zasedání CSW, které se uskutečnilo ve dnech 11. – 22. března 2019, byly systémy sociální ochrany, přístup k veřejným službám a udržitelná infrastruktura pro rovnost žen a mužů. Účast delegace ČR na zasedání CSW koordinoval Úřad vlády ČR ve spolupráci s MZV. Delegaci ČR vedla ministryně práce a sociálních věcí Jana Maláčová. Kromě zaměstnankyň a zaměstnanců Úřadu vlády, MZV a MPSV byly v delegaci zastoupeny také zástupkyně akademické sféry a nestátních neziskových organizací včetně velvyslankyně Cílů udržitelného rozvoje Taťány Gregor Brzobohaté.

ČR v rámci 63. zasedání CSW uspořádala dva odborné semináře, a to na téma zapojení mladých lidí do prevence a potírání genderově podmíněného násilí (seminář „Working with Youth to Combat Gender-based Violence“) a dopadů neformální péče na ženy (seminář „Family Care: What Are the Costs to Women and What is the Role of the State?“). K 63. zasedání CSW byla Odborem také vydána brožura, jejímž účelem je přiblížit činnost CSW a účast delegace ČR na jejím zasedání.¹³⁵

V dubnu 2019 ČR předložila již v pořadí pátou periodickou zprávu o plnění Pekingské akční platformy.¹³⁶ Pekingská akční platforma, která byla přijata na 4. světové konferenci o ženách konané v roce 1995 v Pekingu, definuje dvanáct kritických oblastí pro postavení žen. Vlády 189 zemí, které se k Pekingské akční platformě připojily, se mj. zavázaly k prosazování rovnosti žen a mužů a k předkládání periodických zpráv, v nichž budou reflektovat opatření přijatá za účelem posílení postavení žen a dosažení rovnosti žen a mužů.

I v roce 2019 také pokračovala spolupráce s Agenturou OSN pro rovnost a práva žen – UN WOMEN. ČR podpořila její činnost finančním příspěvkem ve výši 400 000 Kč. Oproti roku 2018 se jednalo o zvýšení finanční podpory o 100 000 Kč. Agentura UN WOMEN se v roce 2019 zabývala například posílením ekonomického postavení žen, bezpečím a životem bez násilí a implementací agendy ženy, mír a bezpečnost.¹³⁷

¹³⁴ Blíže viz <<https://www.mall.tv/delnici-zivota>>.

¹³⁵ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/CSW63_final_1.pdf>.

¹³⁶ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Beijing-25+-National-Review-english-version_.pdf>.

¹³⁷ Blíže viz <<https://annualreport.unwomen.org/en/2019>>.

Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen sice v roce 2019 nevydal žádné nové všeobecné doporučení k interpretaci *Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen*, ale přidal se ke společnému stanovisku dalších čtyř výborů OSN k tématu lidská práva a klimatická změna.¹³⁸

8.2. Rada Evropy

Agendu rovnosti žen a mužů má v rámci Rady Evropy v gesci Komise pro genderovou rovnost (Gender Equality Commission, dále jako „GEC“). V roce 2019 se uskutečnila dvě setkání GEC, a to ve dnech 22. – 24. května 2019 a 13. – 15. listopadu 2019.¹³⁹ Diskutováno bylo stanovisko Benátské komise k Istanbulské úmluvě,¹⁴⁰ doporučení Výboru ministrů Rady Evropy o prevenci a potírání sexismu či implementace agendy ženy, mír a bezpečnost.

Rada Evropy vydala v roce 2019 doporučení Výboru ministrů CM/Rec(2019)1 k tématu sexismu.¹⁴¹ Přílohou tohoto doporučení jsou Pokyny k prevenci a boji proti sexismu: opatření k plnění. Pokyny obsahují obecná doporučení v oblasti legislativy a politik či osvěty, a specifická doporučení v oblasti komunikace, sociálních médií, reklamy, práce, veřejného sektoru, soudnictví, vzdělávacích institucí, kultury a sportu či soukromého sektoru. Pokyny obsahují i definici sexismu. Doporučení Výboru ministrů nejsou právně závazná, ale členské státy se jimi mohou inspirovat a následovat je.

Monitoring plnění Istanbulské úmluvy probíhal i v roce 2019 – monitorovací orgán GREVIO obdržel národní zprávy Belgie, Španělska, Andorry, Malty a Slovinska. Istanbulskou úmluvu v roce 2019 nově ratifikovalo Irsko.

8.3. Evropská unie

V Indexu rovnosti žen a mužů za rok 2019, zmíněném již v kapitole Vyrovnané zastoupení, skončila ČR mezi 28 členskými státy EU na 21. místě.¹⁴² Nejhuře si v porovnání se zbytkem Evropské unie stojí v oblasti zapojení žen do rozhodování. Trend nízkého zastoupení žen je přitom viditelný i v české zahraniční, bezpečnostní a obranné politice. Podíl žen na složení zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR byl v roce 2019 11 %, ¹⁴³ u výboru pro evropskou integraci a výboru pro evropské záležitosti se jednalo o pouhých 10 %.¹⁴⁴

Index rovnosti žen a mužů navíc ukazuje, že růst ČR byl v porovnání se zbytkem EU v posledních letech pomalý. Zatímco skóre ČR za rok 2019 (55,7) je pouze o 0,1 bodu vyšší než skóre ČR za rok 2013 (55,6), průměr EU vzrostl za stejné období o 3,6 bodu (63,8 v roce 2013, 67,4 v roce 2019) a medián EU dokonce o 7,2 bodu (55,55 v roce 2013, 62,75 v roce 2019).¹⁴⁵

¹³⁸ Blíže viz <<https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24998&LangID=E>>.

¹³⁹ Blíže viz <<http://www.coe.int/en/web/genderequality/meetings>>.

¹⁴⁰ Více o stanovisku Benátské komise v kapitole Důstojnost a integrita žen a mužů.

¹⁴¹ Blíže viz <<https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism/168094d894>>.

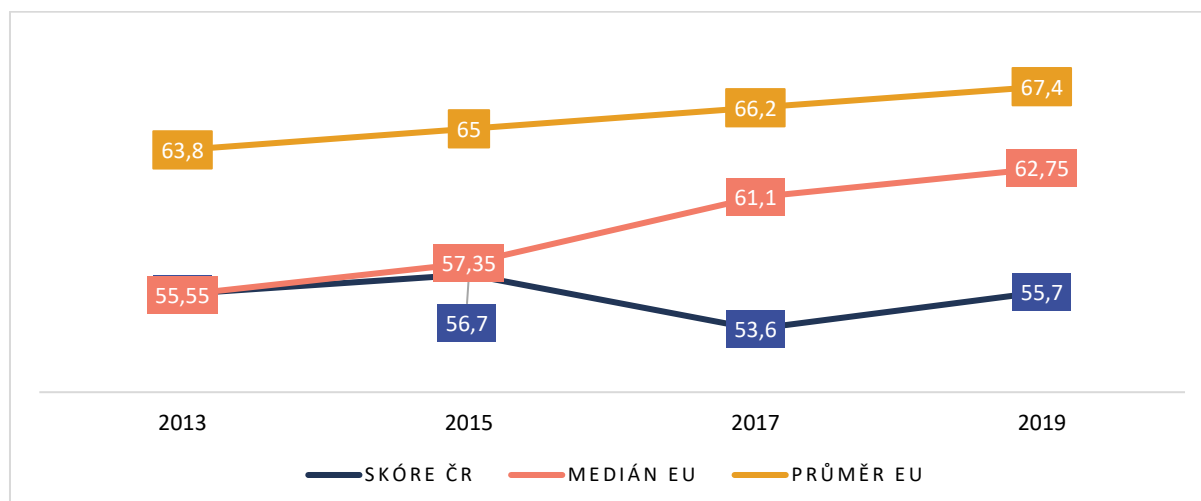
¹⁴² Blíže viz <<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019>>.

¹⁴³ Blíže viz <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2019/03/AMO_%C3%9Feny_ceska_bez.pdf>.

¹⁴⁴ Blíže viz <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2019/03/AMO_z%CC%8Ceny_evropska_mh_fin.pdf>.

¹⁴⁵ Blíže viz <<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019>>.

Graf č. 17: Vývoj indexu rovnosti žen a mužů v letech 2013 až 2019

Zdroj dat: EIGE.

Rumunské předsednictví Rady EU (dále jako „RO PRES“) požádalo EIGE o vypracování zprávy na téma nerovného odměňování a sladování. Výsledkem byla zpráva „Tackling gender pay gap: not without a better work-life balance“,¹⁴⁶ jejímž cílem je poukázat na to, jak příjmové rozdíly ovlivňují rozdíly ve výši penzí a jak je nerovné odměňování propojeno se sladovacími opatřeními. Zpráva mj. konstatuje, že navzdory zvýšené pozornosti, která je věnována uzavření nerovností v odměňování, gender pay gap v EU stále přetrvává a průměrná hodinová mzda ženy je v EU o 16 % nižší než průměrná hodinová mzda muže.

Na závěry zprávy EIGE navázalo RO PRES, které připravilo závěry Rady EU s názvem „Snižování genderových rozdílů v odměňování: klíčové politiky a opatření“. Závěry, ke kterým ČR v rámci projednávání navrhla několik pozměňovacích návrhů, včetně návrhů týkajících se genderových dopadů digitalizace, zapojení mužů do péče nebo závazků vyplývajících z revidované Evropské sociální charty, byly přijaty na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (dále jako „Rada EPSCO“) dne 13. června 2019.

Závěry Rady EU připravené finským předsednictvím Rady EU (dále jako „FI PRES“) se zaměřily na téma ekonomiky a rovnosti, a to konkrétně na ekonomickou nezávislost žen, zastoupení žen v rozhodovacích pozicích nebo vliv digitalizace na rovnost žen a mužů. Součástí závěrů byly také nové indikátory Pekingské akční platformy. Závěry Rady EU byly přijaty na jednání Rady EPSCO dne 10. prosince 2019. FI PRES dále uspořádalo ve dnech 30. září – 1. října 2019 konferenci na vysoké úrovni s názvem „Europe for Gender Equality? Taking Stock – Taking Action“. Cílem konference bylo podpořit diskuzi o budoucnosti rovnosti žen a mužů v EU v kontextu 25. výročí přijetí Pekingské deklarace a akční platformy a o výzvách a prioritách politiky EU v oblasti rovnosti žen a mužů v kontextu formování nové Evropské komise.

Aktivní úlohu v prosazování rovnosti žen a mužů na úrovni EU přijalo v roce 2019 Švédsko, jehož ministryně pro rovnost žen a mužů Asa Lindhagen iniciovala uspořádání neformálního setkání ministrů a ministryň pro rovnost žen a mužů z členských států, jež v nadcházejících letech čeká předsednictví v Radě EU (Finsko, Chorvatsko, Německo, Portugalsko, Slovinsko, Francie, ČR, Švédsko, Španělsko, Belgie). Setkání, jehož se zúčastnila i komisařka pro rovnost pohlaví Helena Dalli a ředitelka EIGE Virginija Langbakk, přispělo

¹⁴⁶ Blíže viz <<https://eige.europa.eu/publications/tackling-gender-pay-gap-not-without-better-work-life-balance>>.

ke koordinaci nadcházejících předsednictví Rady EU a byla na něm přijata společná deklarace.¹⁴⁷

V rámci jednání Pracovní skupiny pro základní práva, občanská práva a volný pohyb osob bylo dne 23. října 2019 projednáváno přistoupení EU k Istanbulské úmluvě. Součástí předmětného bodu byla i část s názvem „Exchange of knowledge, experience and ideas regarding how to overcome challenges relating to ratification and/or implementation of Istanbul Convention“. V rámci ní byli na jednání pozváni zástupci a zástupkyně Chorvatska a ČR ke krátké prezentaci vnitrostátních aktivit vedoucích k podpoře ratifikace Istanbulské úmluvy.

ČR během roku 2019 také vstoupila do dvou veřejných konzultací k rovnosti žen a mužů: veřejné konzultaci k Evaluaci uplatňování Směrnice 2006/54/EC o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání a veřejné konzultaci o rovnosti žen a mužů v EU. V rámci veřejných konzultací ČR zodpověděla otázky týkající se vnitrostátních opatření ČR a deklarovala své aktuální priority.

Nadále také pokračovala činnost Skupiny na vysoké úrovni pro gender mainstreaming (dále jako „HLG GM“). HLG GM je neformální pracovní skupinou Evropské komise pro oblast rovnosti žen a mužů. V roce 2019 se uskutečnila dvě zasedání HLG GM, a to v únoru v Bukurešti a v září v Helsinkách. Na zasedáních HLG GM, kterých se účastnil i zástupce či zástupkyně ČR, se řešila například témata přípravy nového programového období Evropských strukturálních a investičních fondů, ratifikace Istanbulské úmluvy či zhodnocení plnění Pekingské akční platformy v kontextu 25. výročí jejího přijetí.

8.4. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

ČR v lednu 2019 převzala předsednictví Výboru lidské dimenze OBSE – jeho předsedou byl jmenován stálý představitel České republiky při OBSE, velvyslanec Ivo Šrámek. Výbor lidské dimenze je důležitou platformou pro konstruktivní dialog mezi účastnickými státy OBSE o implementaci a posílení závazků OBSE v lidské dimenzi. Pod českým předsednictvím se výbor věnoval především otázkám participace ve veřejném a politickém životě, svobodě projevu a médií, prevenci a boji proti násilí na ženách, prevenci mučení a volbám.

V návaznosti na české předsednictví byla posílena aktivita České republiky v rámci lidské dimenze OBSE. Na únorovém jednání Výboru lidské dimenze vystoupila zástupkyně Odboru s dobrovolnou zprávou České republiky k participaci žen v politickém a veřejném životě; na každoročním Implementačním zasedání lidské dimenze OBSE přednesla za ČR zástupkyně Odboru příspěvek zaměřený na prevenci domácího a genderově podmíněného násilí a zapojení žen do veřejného života. Vyšší aktivita České republiky vedla také k navázání spolupráce s Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (Office for Democratic Institutions and Human Rights, dále jako „ODIHR“), který je hlavní institucí OBSE pro lidská práva. Spolupráce s ODIHR v roce 2019 vyvrcholila uspořádáním semináře pro politické strany k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politických stranách a hnutích, jak již bylo zmíněno výše v kapitole Vyrovnané zastoupení.

8.5. Naplňování Akčního plánu České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020

I v roce 2019 pokračovala činnost pracovní skupiny agendy ženy, mír a bezpečnost, v níž jsou zastoupeni zástupci a zástupkyně MZV, MO, MV, ÚV ČR, Ústavu pro mezinárodní vztahy, akademické sféry a nestátního sektoru. Pracovní skupina se v rámci své činnosti zabývala zhodnocením plnění závazků vyplývajících z *Akčního plánu České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru*

¹⁴⁷ Blíže viz <<https://www.government.se/articles/2019/12/asa-lindhagen-hosted-eu-ministerial-meeting-on-gender-equality-in-stockholm/>>.

a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020 a sloužila také jako prostředek k informování o plánovaných a realizovaných aktivitách v této oblasti. V návaznosti na končící období platnosti uvedeného akčního plánu byla také zahájena příprava navazujícího akčního plánu.

8.6. Rovnost žen a mužů v zahraniční rozvojové spolupráci, humanitární pomoci a transformační spolupráci

Odbor rozvojové spolupráce MZV a Česká rozvojová agentura nadále usilují o zohledňování genderové rovnosti, a to jak na programové, tak i na projektové úrovni. Rovnost žen a mužů je průřezovým tématem v jednotlivých fázích projektového cyklu zahraniční rozvojové spolupráce. Jsou také realizovány dílčí projekty v prioritních zemích zahraniční rozvojové spolupráce, jejichž významnou součástí je zrovnoprávnění postavení žen a mužů.

V roce 2019 byly v gesci České rozvojové agentury realizovány následující dotační tituly: „Podpora trilaterálních projektů českých subjektů v rozvojových zemích“, „Vysílání učitelů do rozvojových zemí“, „Podpora rozvojových aktivit krajů a obcí v prioritních zemích ZRS“, „Posilování kapacit platform nestátních subjektů pro rozvojovou spolupráci (včetně posilování kapacit a partnerství pro NNO)“, „Globální rozvojové vzdělávání a osvěta veřejnosti“ a „Program rozvojového partnerství pro soukromý sektor“. Formou dotace bylo rovněž realizováno celkem 33 zahraničních projektů v prioritních zemích zahraniční rozvojové spolupráce.

V rámci dotačního titulu „Účelová dotace nestátním neziskovým organizacím v rámci poskytnutí humanitární pomoci“ byly vypsány čtyři programy, z nichž dva (Okamžitá pomoc a Sýrie) zahrnovaly humanitární ochranu před násilím, včetně sexuálně motivovaného.

V rámci dotačních projektů humanitární pomoci byly podpořeny například tyto projekty, které se zaměřují na oblast rovnosti žen a mužů:

- Zlepšení životních podmínek nejzranitelnějších syrských domácností a libanonské hostitelské komunity – fáze III (Libanon)
Realizátor: Diakonie ČCE
Genderový aspekt: Zaměření na ženy-samoživitelky a mladistvé matky
- Poskytování lékařské a zdravotní péče pro vysídlenou a navrátilivší populaci se zaměřením na reprodukční zdraví žen, porodnickou a mateřskou péči a péči o novorozence v iráckém Mosulu
Realizátor: Magna ČR
Genderový aspekt: Zaměření na reprodukční zdraví žen a dívek

MZV spravuje i dotační titul „Program transformační spolupráce“. V jeho rámci bylo pro rok 2019 vyhlášeno jedno hlavní dotační výběrové řízení, které bylo doplněno výzvou k podpoře posilování kapacit platform nestátních subjektů pro transformační spolupráci a výzvou ke kofinancování projektů podpořených zahraničními donory. V roce 2019 byly financovány projekty v rámci priority „rovnost a nediskriminace“. Téma rovnosti žen a mužů bylo přítomno i v mnoha projektech spadajících do jiných priorit, například v projektech zaměřených na podporu občanské společnosti, participace či nezávislých médií. V rámci mikrograntů byly podpořeny iniciativy zabývající se domácím násilím, právy žen či zapojování žen do rozhodovacích procesů. Ženy byly rovněž většinově zastoupeny jak mezi realizátory, tak mezi beneficienty projektů.

V rámci Programu transformační spolupráce byly rovněž podpořeny projekty místních nevládních organizací předkládaných zastupitelskými úřady, mezi nimiž bylo téma rovnosti mužů a žen podstatně zastoupeno. Jednalo se např. o projekty „Genderová rovnoprávnost a nediskriminační vzdělávání: trénink trenérů programu pro učitele“, „#SmartGirlsSafety: Posílení kapacit žen studentek efektivně prosazovat práva žen ve studentských radách“, či „Zlepšení kvality volebních kampaní kandidátů z řad mladých lidí a žen v příštích volbách

do okresních a provinčních rad“. Podobně jako v případě projektů českých NNO byly ženy dominantně zastoupeny v dalších projektech zaměřených obecněji na ochranu lidských práv, občanskou participaci či ochranu uprchlíků.

8.7. Aktivita dalších subjektů v oblasti rovnosti žen a mužů a vnějších vztahů

Ústav mezinárodních vztahů vydal v roce 2019 publikaci České zájmy v roce 2019: Analýzy ÚMV, ve které se vyjádřila Zuzana Fellegi k tématu Istanbulské úmluvy.¹⁴⁸ Fellegi uvedla, že ratifikace Istanbulské úmluvy je v českém národním zájmu.¹⁴⁹ Na Ústavu mezinárodních vztahů probíhaly v roce 2019 dva projekty zaměřené na genderovou tematiku. Jedním byl projekt „Rovnost žen a mužů v české zahraniční politice a rozvojové spolupráci“ a druhým projekt „Implementace genderového auditu na Ústavu mezinárodních vztahů“.

Na počátku roku 2020 vyšla publikace Uvnitř diplomacie: Jak na genderovou rovnost v zahraniční službě. Heinrich-Böll-Stiftung Prague v rozhovoru s Kristinou Lunz debatoval, co se skrývá pod pojmem feministická zahraniční politika.¹⁵⁰

9. Všední život a životní styl

Ve veřejném prostoru zaznívalo v uplynulém roce několik témat z oblasti rovnosti žen a mužů. Připomenuli jsme si dvě velmi významná výročí pro Českou republiku. Uplynulo sto let od chvíle, kdy Československo zavedlo volební právo žen, a oslavili jsme třicetileté výročí od sametové revoluce. Obě dějinné události zasáhly do života žen a mužů výraznou měrou a v průběhu roku 2019 se jim proto věnovala pozornost médií i veřejnosti. Různé akce od divadelních přestavení, přes veřejné debaty a muzejní expozice prováděly veřejnost od počátků ženské emancipace až po postavení žen a mužů v dnešní společnosti.

I genderově podmíněné násilí bylo jedním z ústředních témat a rezonovalo v mediálním prostoru hlavně v souvislosti s přípravou ratifikace Istanbulské úmluvy.

Samotný význam prosazování rovnosti žen a mužů čelil zpochybňování ze strany některých politických představitelů a představitelky. A to i navzdory tomu, že rovnost žen a mužů je zakotvena v ústavním pořádku České republiky a představuje jeden z hlavních pilířů demokratické společnosti.

9.1. Společenská diskuse o rovnosti žen a mužů

Rovnost žen a mužů představuje základní lidské právo a zásadní hodnotu demokracie. Ve veřejném i mediálním prostoru v České republice však musela rovnost žen a mužů i v minulém roce obhajovat svůj význam.

Téma rovnosti žen a mužů se stávalo předmětem bagatelizace, zpochybňování a v některých případech bylo označováno za nebezpečnou ideologii. Příkladem může být mediální událost, kterou na počátku roku spustil příspěvek poslance Radima Fialy na sociálních sítích.¹⁵¹ Poslanec použil fotku z akce gymnázia, na které studentky a studenti reflektovali téma nerovnosti a genderové problematiky. Na snímku jsou chlapci oblečení v sukních, dívky v typicky mužských oděvech, což poslanec označil za důsledek domnělé perversní genderové teorie. Příspěvek vyvolal podle slov ředitele gymnázia, Radka Petříka, agresivní a vulgární reakce vůči studentům a studentkám, které v některých případech vyústily do vyhrožování fyzickou likvidací.¹⁵²

¹⁴⁸ Blíže viz <https://www.dokumenty-iir.cz/Knihy/ceske_zajmy_2019_web.pdf>.

¹⁴⁹ Tamtéž, str. 120.

¹⁵⁰ Blíže viz <<https://bit.ly/3qX0SBI>>.

¹⁵¹ Blíže viz: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/radim-fiala-genderova-teorie-skolni-akce-gymnazium-blansko_1901051630_dbr>

¹⁵² Blíže viz <https://www.denik.cz/z_domova/hosi-v-suknich-je-zvracena-teorie-tvrdi-zastupci-spd-20190108.html>

Na časté politické a veřejné útoky vůči genderové rovnosti reagoval Francouzský institut v Praze společně s Francouzským ústavem pro výzkum ve společenských vědách. Uspořádaly seminář na téma „Kdo se bojí gender studies“, kde debatovali profesori, profesorky a mladí výzkumní pracovníci a pracovnice v humanitních a společenských vědách věnující se tématu genderových studií.¹⁵³

K tématu veřejné diskuse o rovnosti žen a mužů se vyjádřila i česká koalice Social Watch ve své monitorovací zprávě za rok 2019.¹⁵⁴ Zprávu nazvala *Nebezpečná genderová ideologie v České republice?* a věnovala se v ní vysvětlení pozadí a okolností vzniku hnutí proti tzv. genderové ideologii.

V kontextu společenské diskuse výrazně rezonovalo i výše zmíněné genderově podmíněné násilí. Hlavně v souvislosti s přípravou ratifikace Istanbulské úmluvy a s tím spojených osvětových aktivit. Jednou z nich byla celosvětová kampaň „Orange the world“,¹⁵⁵ která pravidelně začíná na Mezinárodní den proti násilí na ženách 25. listopadu, trvá šestnáct dní a vrcholí 10. prosince na Mezinárodní den lidských práv. V těchto dnech se i po České republice pořádaly akce upozorňující na porušování základních lidských svobod a práv a závažnost tématu násilí na ženách. Symbolicky se v rámci kampaně zbarvila do oranžova pražská Petřínská rozhledna.¹⁵⁶

Organizace Česká ženská lobby uspořádala v rámci kampaně konferenci „Společně bez násilí“¹⁵⁷ pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí Jany Maláčové a Magistrátem hlavního města Prahy. Na konferenci se řešilo, jak aktuálně vypadá situace žen v Česku z pohledu pomáhajících organizací. S čím se potýkají pomáhající organizace a lidé, kteří v nich pracují, a v čem konkrétně pomůže přijetí Istanbulské úmluvy. Další z akcí, které mezinárodní kampaň doprovázeli, byla iniciativa neziskové organizace proFem.¹⁵⁸ Organizace zveřejnila na podporu ratifikace Istanbulské úmluvy video, ve kterém muži předčítají autentické příběhy žen, které zažívaly domácí násilí.

Na evropské úrovni byla za svoji iniciativu *Konsent* v prevenci sexuálního násilí a obtěžování oceněna Češka Johanna Nejedlová. Vyhrála ocenění Women of Europe Awards 2019 v kategorii mládežnického aktivismu, ve které byla nominována např. i s Gretou Thunberg.¹⁵⁹

V minulém roce bylo jedním z významných milníků třicetileté výročí od sametové revoluce. Vzpomínky na transformační procesy, které vedly k přerodu ze státního socialismu na demokratický systém, se v roce 2019 přetavily do různých připomínkových akcí. Některé z nich reflektovaly, jak má sametová revoluce v české a slovenské kolektivní paměti primárně mužskou podobu. Diskuse v Náprstkovém muzeu s názvem „Aktérky sametové revoluce“ připomněla, které subjekty a prostory revoluce z pamětí vymizely a proč. Na aktérství žen v sametové revoluci upozornila i některá média.¹⁶⁰ Česká televize připravila například speciální díl Queer pořadu, pojednávající o životě žen, jejich právech a postavení ve společnosti 30 let po sametové revoluci.

V průběhu minulého roku se v médiích objevovaly zprávy připomínající i další výročí významné pro rovnost žen a mužů v České republice. Uplynulo 100 let od chvíle, kdy

¹⁵³ Blíže viz http://www.cefres.cz/cs/events/event/je-nutne-se-bat-gender-studies-v-ramci-studia-humanitnich-a-spolecenskych-ved?fbclid=IwAR2VFnQK997OvPssEZdkqkq5D-jwi_OtWKDr2KpCl6xBhWqj82H6YFZL50c

¹⁵⁴ Blíže viz <http://www.socialwatch.cz/wp-content/uploads/social-watch-2019-gender.pdf>.

¹⁵⁵ Blíže viz <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/take-action/16-days-of-activism>

¹⁵⁶ Blíže viz <https://czlobby.cz/cs/zpravy/tz-oranzova-petrinska-rozhledna-na-mezinarodni-den-proti-nasili-na-zenach>

¹⁵⁷ Blíže viz <https://czlobby.cz/cs/pozvanka-akce/spolecne-bez-nasili-konference-na-tema-potirani-nasili-na-zenach-domaciho-nasili>

¹⁵⁸ Blíže viz <https://www.profem.cz/cs/o-nas/novinky/a/skutečne-příběhy-nasili-na-zenach>

¹⁵⁹ Blíže viz <https://www.forbes.cz/cenu-za-obcanský-aktivismus-v-evrope-ziskala-ceska-porazila-i-gretu-thunberg/>

¹⁶⁰ Blíže viz <https://dennikn.sk/1650025/zeny-neboli-len-tie-ktore-varili-kavu-tak-preco-si-akterky-neznej-revolucie-nepamatame/>

Československo zavedlo volební právo žen a ženy v českých zemích mohly poprvé volit na základě všeobecného a rovného volebního práva. V nadcházejícím roce, tedy v roce 1920, bylo aktivní i pasivní volební právo ukotveno poprvé v ústavě. Přesto, že za posledních sto let ušla česká společnost velký kus cesty, dnes pořád platí, že ženy se na veřejném rozhodování nepodílejí v odpovídající míře. Téma zastoupení žen v politice zaznívala ve veřejném a mediálním prostoru v průběhu roku opakovaně.

Účasti žen na rozhodování a osvětě jejich roli v české zahraniční politice se v minulém roce taky intenzivně věnovala Asociace pro mezinárodní otázky, která s podporou zastoupení Friedrich-Ebert-Stiftung v České republice zpracovala sérii infografik.¹⁶¹ Grafiky prezentovaly roli a zastoupení žen v české zahraniční, obranné a evropské politice.

O účasti žen na politickém rozhodování se mluvilo i v návaznosti na mezinárodní konferenci „Proč to tak trvá? aneb účast žen na politickém rozhodování po sto letech“¹⁶², která byla zmíněna již v kapitole 3 této Zprávy.

O zastoupení žen ve veřejném prostoru se mluvilo víc i v souvislosti s rozšířenou kyberšikanou a sexismem. Na jejich nárůst upozorňovala začátkem roku i Rada Evropy, která zveřejnila publikaci a spustila video k boji proti sexismu se sloganem „Sexismus: Rozpoznej ho. Pojmenuj ho. Zastav ho“.¹⁶³ Rada Evropy tak podpořila boj proti sexismu s cílem pomoci široké veřejnosti identifikovat činy sexismu a postavit se proti nim. V českém prostředí neziskové organizace upozorňovali na to, že ženské hlasy v českém veřejném prostoru často chybí.¹⁶⁴

9.2. Kampaně na podporu rovnosti žen a mužů

Na podporu rovnosti žen a mužů se v uplynulém roce realizovala řada iniciativ a kampaní. Většinou zviditelňovaly téma vyrovnaného zastoupení žen ve veřejném a politickém prostoru. Dalším tématem kampaní pak byla prevence a potírání násilí na ženách a domácího násilí. K těmto iniciativám kampaním patří například:

- Soutěž „Úřad na cestě k rovnosti“ byla 13. ročníkem pokračování soutěže „Úřad roku Půl na půl“. Jejím cílem je hodnocení a podpora zavádění politiky rovnosti žen a mužů a principu gender mainstreamingu do práce úřadů veřejné správy. Vloni se vyhlášení výsledků soutěže konalo v rámci konference Bezpečnost ve veřejném prostoru z hlediska rovnosti žen a mužů.¹⁶⁵
- Fundraisingová kampaň Asociace pro mezinárodní otázky, s cílem získat prostředky na vybudování databáze expertek v české a zahraniční politice ke zvýšení podílu žen v odborných debatách.¹⁶⁶
- O tuzemské rozvedení mezinárodní kampaně UN Women HeForShe¹⁶⁷ usiluje organizace Otevřená společnost. Uděluje ceny „Genderman“ roku 2019¹⁶⁸ mužům, kteří ve veřejném prostoru přispěli svými výroky a počiny k rovnosti žen a mužů. Organizace prostřednictvím ocenění šíří myšlenku UN Women, že rovnost žen a mužů představuje jeden ze základních demokratických principů. Gendermanem 2019 se stal politický filosof a komentátor Petr Bittner.
- Neformální skupina Sdružené pořádá v Brně konferenci, na které zvyšuje povědomí o rovnosti žen a mužů. Na této Feministické konferenci udílí také Cenu Františky

¹⁶¹ Blíže viz <http://www.amo.cz/cs/zeny-v-ceske-zahranicni-evropske-a-bezpecnostni-politice/zeny-v-ceske-evropske-politice-infografika/>

¹⁶² Blíže viz https://www.facebook.com/events/638449656582634/?active_tab=about

¹⁶³ Blíže viz <https://czlobby.cz/cs/zpravy/rada-evropy-vydala-video-spot-publikaci-na-tema-sexismu-jeho-potirani-ve-spolecnosti>

¹⁶⁴ Blíže viz <https://www.heroine.cz/svet/503-rekni-kde-ty-zeny-jsou?>

¹⁶⁵ Blíže viz kapitola 1 Zprávy.

¹⁶⁶ Blíže viz <http://www.amo.cz/zeny-jsou>

¹⁶⁷ Blíže viz <https://www.heforshe.org>

¹⁶⁸ Blíže viz <https://www.otevrenaspolecnost.cz/dokumenty/tiskove-zpravy/2019-12-02-tz-ceny-genderman-roku-2019-predany.pdf>

Plamínkové. Cenu na druhém ročníku této Feministické konference dostala Jasmína Houdek (kategorie feministka) a Konsent (kategorie kolektiv).

9.3. Kultura

V návaznosti na významné výročí zavedení volebního práva žen se napříč republiku pořádaly připomínkové akce a různé diskuse. Sérii diskusí v průběhu celého roka připravovalo Náprstkovo muzeum¹⁶⁹ v Praze, symbolicky na místě v domě U Halánků, kde se rodily počátky ženské emancipace v českých zemích. Akce tematicky přiblížily životy žen za dob socialismu,¹⁷⁰ otevřely téma postavení žen v církvi,¹⁷¹ odkryly životy žen - aktérek sametové revoluce¹⁷² a další. Všechny diskuse doprovázely celoroční výstavu „Vlastním hlasem“,¹⁷³ která poukazovala na proces emancipace. Expozice mapovala osudy českých žen v období od poloviny 19. století do současnosti. Městská knihovna v Praze si boj za práva a postavení žen připomněla v rámci cyklu přednášek „Osobnosti první republiky“, kde veřejnost seznamovala například se životem Františky Plamínkové.¹⁷⁴ Podobné akce se konaly i v regionech, například „Debata 100: Žena do politiky (ne)smí“¹⁷⁵ pořádána Východočeským muzeem v Pardubicích nebo výstava „Velké ženy v malých lázních“¹⁷⁶ v Muzeu luhačovického zálesí v Luhačovicích.

Obecně téma žen, jejich emancipace a postavení ve společnosti se stává častěji motivem nebo tématem různých kulturních akcí. V minulém roce bylo postavení žen v západní civilizaci tématem „Inspiračního fóra“, které je diskuzní platformou, pořádanou během Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava.¹⁷⁷ Ženy a jejich emancipace byly hlavním motivem i dramaturgie uměleckého mezinárodního festivalu autorského divadla a současného umění NORMA¹⁷⁸ v Ostravě. Téma žen, rovnosti žen a mužů nachází svoji cílovou skupinu i v čtenářském publiku. Svědčí o tom zvýšený zájem nakladatelů vydávat knihy zaměřené na téma rovnosti žen a mužů. Cílí jak na dětské, tak dospělé čtenáře a čtenářky. Mezi takové knihy patřily v minulém roce například Kapky na kameni: 50 příběhů československých rebelek,¹⁷⁹ Neohrožené ženy,¹⁸⁰ Odvaha nesouhlasit. Feministické myšlení Hany Havelkové a jeho reflexe¹⁸¹ nebo The Gendered Brain.¹⁸²

Ve vztahu k zastoupení žen a mužů ve vedení českých veřejnoprávních médií (tzn. Česká televize, Český rozhlas, Česká tisková kancelář) zůstává situace dlouhodobě neměnná. Žádná z pozic výkonných ředitelů/ředitelky těchto médií není obsazena ženou. Situace v radách těchto médií nastala oproti předchozímu období změna k vyrovnanějšímu zastoupení jen v Radě České tiskové kanceláře, jinak ženy nadále zůstaly podreprezentovány. V čele Rady Českého rozhlasu stála v minulém roce žena, Hana Dohnálková. Byla také jedinou ženou rady z celkem devíti členů a členek.¹⁸³ Podobně

¹⁶⁹ Blíže viz <https://www.nm.cz/historicke-muzeum/vlastnim-hlasem-hlas-zen-ve-verejnem-prostoru>

¹⁷⁰ Blíže viz <https://www.facebook.com/events/2442264479205131/>

¹⁷¹ Blíže viz <https://www.facebook.com/events/459492431590426/>

¹⁷² Blíže viz <https://www.facebook.com/events/425996961424868/>

¹⁷³ Blíže viz <https://www.nm.cz/historicke-muzeum/vlastnim-hlasem>

¹⁷⁴ Blíže viz https://www.praha.eu/jnp/cz/co_delat_v_praze/kultura/mestska_knihovna_v_praze/mestska_knihovna_pripomene_bojovnici_za.html

¹⁷⁵ Blíže viz <https://www.vcm.cz/akce/archiv-akci/archiv-akci-2019/debata-100-zena-do-politiky-nesmi/>

¹⁷⁶ Blíže viz <http://muzeumluhacovice.cz/vystavy-a-programy>

¹⁷⁷ Blíže viz <https://www.ji-hlava.cz/inspiracni-forum/inspiracni-forum-2019>

¹⁷⁸ Blíže viz <https://www.tanecnimagazin.cz/2019/11/05/tema-zen-na-festivalu-norma/>

¹⁷⁹ Blíže viz https://www.denik.cz/ostatni_kultura/nevzdaly-to-dnes-inspiruji-druhe-kapky-na-kameni-pripomenou-zenske-hrdinky-20191016.html

¹⁸⁰ Blíže viz <https://wave.rozhlas.cz/ztracite-se-v-diskuzi-o-emancipaci-zen-komiks-neohrozene-zeny-pripomina-fakta-8038843?fbclid=IwAR24ZKLkqrdP4jzyrh7CiUfbQjvYJ92HLVJDWxtQdCQko3frsezdQ0TGYSk>

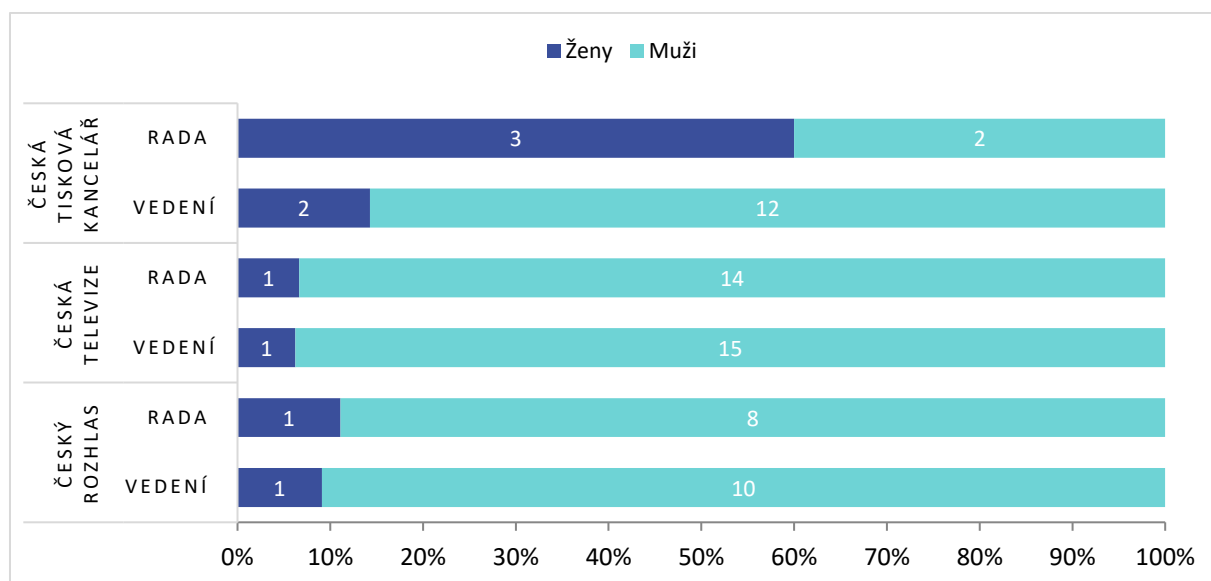
¹⁸¹ Blíže viz <https://fhs.cuni.cz/FHS-2268.html>.

¹⁸² Blíže viz https://wave.rozhlas.cz/neexistuje-zensky-nebo-muzsky-mozek-jen-skatulky-do-kterych-ho-vkladame-rika-7771302?fbclid=IwAR1WVQMKn7MU0xXMddEG37crBr48334DBlj0y0vSPwWtQgQsz1_-uVgoKs

¹⁸³ Blíže viz <https://rada.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/5d9720fb31b35404045917ffc04b5df9.pdf?fbclid=IwAR02qwpmPerc14UEMvJI73zZhhftqWsVn1kDOeYgN1GPDQnAtfvcxRc2Rew>

i v Radě České televize obsadila funkci členky jenom jedna žena, z celkem patnácti členů a členek.¹⁸⁴ Nejvyšší zastoupení žen bylo v sedmičlenné Radě České tiskové kanceláře, kde působily čtyři ženy.

Graf č. 18: Vedení a rady veřejnoprávních médií dle pohlaví v absolutních číslech

Zdroj dat: ÚV ČR.

9.4. Doprava

V roce 2019 se téma dopravy a rovnosti řešilo často v kontextu měst a obcí a jejich snahy vyhovět potřebám svých občanů a občanek. Jednou z výraznějších událostí byla mezinárodní konference a workshop v Brně s názvem „Otevřené město aneb Jak na rovnost žen a mužů“, pořádána organizací Otevřená společnost.¹⁸⁵ Konkrétní praxe, zkušenosti a doporučení prezentovaly vystupující z Rakouska. Zmínit lze i projekt „Česko v pohybu“,¹⁸⁶ historicky první celostátní průzkum dopravního chování české populace. Průzkum probíhal v letech 2017-2019 a realizovalo ho Centrum dopravního výzkumu ve spolupráci s agenturou SC&C za podpory Ministerstva dopravy. Sběr dat skončil na jaře 2019 a koncem roku přinesla studie první výsledky, které se využijí pro rozvoj obcí, regionů i celého státu. Jednou z cílů průzkumu bylo získat data jak lépe chránit životní prostředí a zlepšovat kvalitu života občanů a občanek.

9.5. Životní prostředí

Obecně téma životního prostředí, klimatických změn a otázka jak jim čelit se v minulém roce řešilo výrazněji než doposud. V listopadu vyhlásil Evropský parlament symbolicky stav klimatické nouze v celé Evropské unii.¹⁸⁷ Na začátku prosince nastala změna mandátů v Evropské komisi a nová předsedkyně Ursula von der Leyen uvedla jako jednu z hlavních priorit svého týmu ochranu klimatu. Na konci roku představila Zelenou dohodu pro Evropu,¹⁸⁸ strategii pro přechod na klimaticky neutrální, udržitelnou a oběhovou ekonomiku.

¹⁸⁴ Blíže viz

https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/1618.pdf?v=1&_ga=2.61108460.1552039741.1590489366-367149397.1590489362&fbclid=IwAR1VW_BipGW8HP8wxTEIoVEKyzNOWzZG6wOrWcq8tAT0zREhcSLzP8t9ohU

¹⁸⁵ Blíže viz <https://www.otevrenaspolecnost.cz/konference2019>

¹⁸⁶ Blíže viz <https://www.ceskovpohybu.cz>

¹⁸⁷ Blíže viz <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/news/euoposlanci-vyhlasi-klimatickou-nouzi-cesi-jsou-v-nazoru-na-ni-rozdeleni/>

¹⁸⁸ Blíže viz https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

Hospodářské noviny zařadily klima mezi top události roku 2019¹⁸⁹ a i ve světovém dění a světových médiích to byl rok s přívlastkem globálních protestů za klima.¹⁹⁰ Na klimatickou krizi upozorňovala i každoroční popularizační akce vědy a techniky „Noc vědců“.¹⁹¹ NKC – gender a věda při té příležitosti pořádalo debatu „Klimatická krize na dosah: Ženy, chudoba a migrace“¹⁹² o dopadu klimatických změn na Česko, se zvláštním přihlédnutím ke genderovým aspektům.

Tváří tohoto tématu se celosvětově stala švédská šestnáctiletá studentka Greta Thunberg. Mladá aktivistka byla vyznamenána i takzvanou alternativní Nobelovou cenou, a americký časopis Time ji vyhlásil osobností roku.¹⁹³ Výraznou postavou se stala i v českém mediálním prostoru. Svědčí o tom i fakt, že patřila mezi top deset nejvyhledávanějších zahraničních osobností na české verzi vyhledávače Google.¹⁹⁴

Medializace jejích aktivit se nevyhnula kritice a debata se často odkláněla od toho, o čem se hovoří, k tomu, kdo a jak to říká. Zvlášť Gréta Thunberg se stávala opakovaně terčem výsměchu ze strany odpůrců globálních opatření na ochranu klimatu. Tyto útoky na druhou stranu otevíraly rovinu debat o tom, že je málo slyšet ženy ve veřejném prostoru, nebo o tom, jak ženy veřejně aktivní mohou čelit kyberšikaně, ponižování a sexismu.¹⁹⁵

10. Závěr

V květnu 2019 byla vládou jmenována **nová zmocněnkyně vlády pro lidská práva**. Koordinací lidských práv včetně agendy rovnosti žen a mužů tak byla s účinností od 6. května 2019 pověřena Helena Válková, poslankyně PSP ČR a předsedkyně Petičního výboru. Faktický výkon agendy zajišťoval po celý rok 2019 Odbor rovnosti žen a mužů, který byl organizačně zařazen v Sekci pro lidská práva Úřadu vlády ČR.

Kromě **přípravy nové strategie rovnosti na léta 2021-2030** se Odbor v roce 2019 tematicky nejvíce věnoval **násilí na ženách a vyrovnanému zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích**. Nadále informoval veřejnost o přínosech a skutečném významu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí.

Z pohledu institucionálního a finančního zabezpečení rovnosti žen a mužů byl rok 2019 **charakteristický opakovanou snahou o snížení alokace na dotační program** Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů.

V roce 2019 se konaly **volby do Evropského parlamentu**, ve kterých bylo **zvoleno 33 %** žen. Tato politická úroveň se tak stala jedinou, v rámci které je v současné době zastoupení žen vyšší než 30 %.

Ani v roce 2019 nebylo přijato žádné účinné opatření k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, z čehož vyplývá, že do konce roku 2020 se nepodaří dosáhnout 40% zastoupení žen v rozhodovacích pozicích stanoveného ve Vládní strategii.

Odbor rovnosti žen a mužů se tématu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice věnoval organizací mezinárodní konference ke stoletému **výročí volebního práva žen a semináře ve spolupráci s Organizací pro spolupráci a bezpečnost v Evropě**. Z obou akcí vyplynulo, že bez přijetí závazných opatření se situace příliš nezmění.

¹⁸⁹ Blíže viz <https://infografiky.ihned.cz/udalosti-2019-nenudili-jsme-se/r-0f9316da24d911eab1410cc47ab5f122/>

¹⁹⁰ Blíže viz https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/klima-demonstrace-studenti-cesko-protest-fridays-future_1909200746_dok

¹⁹¹ Blíže viz <http://www.noc-vedcu.cz>

¹⁹² Blíže viz <https://www.soc.cas.cz/akce/noc-vedcu-vedkyn-klimaticka-krize-na-dosah-zeny-chudoba-migrace>

¹⁹³ Blíže viz <https://www.reuters.com/article/us-usa-climate-thunberg-timeline-trfn/greta-thunbergs-rise-from-unknown-activist-to-time-person-of-the-year-idUSKBN1YF299>

¹⁹⁴ Blíže viz <https://trends.google.cz/trends/yis/2019/CZ/>

¹⁹⁵ Blíže viz <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2948033-mluvi-o-klimatu-i-zeny-skoro-vubec-prestoze-je-tyto-zmeny-ohrozuji-vic-rika>, <https://a2larm.cz/2019/09/misogynie-popiracu-klimaticke-zmeny/>

V uplynulém roce pokračoval trend **mírného snižování rozdílů v odměňování žen a mužů**. Rozdíl v průměrné mzdě žen a mužů činil v roce 2019 **18,8 % v neprospěch žen**, rozdíl v mediánu mezd byl 14,7 %.

V rámci projektu **MPSV 22 % K ROVNOSTI** byl publikován výzkum veřejného mínění Rovné odměňování žen a mužů ve zkušenostech a názorech české veřejnosti.

Nerovným odměňováním se zabýval Evropský výbor pro sociální práva. Ten ve svém rozhodnutí konstatoval, že **Česká republika porušuje Evropskou sociální chartu a Dodatkový protokol roku 1988 k Evropské sociální chartě**, neboť nezajišťuje dostatečně transparentní odměňování žen a mužů a přijatá opatření nevedla k dostatečně měřitelnému pokroku při snižování nerovnosti v odměňování žen a mužů. Nedostatečnou transparentci kritizovala také Veřejná ochránkyně práv.

V roce 2019 byla schválena novela zákona o státní sociální podpoře, kterou s účinností od ledna 2020 **došlo k navýšení rodičovského příspěvku z dosavadních 220 000 Kč na 300 000 Kč**.

Nadále byly z OP Zaměstnanost podporovány dětské skupiny a mikrojesele – **celkový počet míst v dětských skupinách dosáhl k datu 13. 8. 2020 14 650**. Byla předložena novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče v dětské skupině a schválena novela zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, která upravuje tzv. **sdílené pracovní místo**. Jedná se o období tzv. doplňkového místa ve státní službě, kdy je možné na jednu pozici zaměstnat více osob na zkrácené úvazky.

V oblasti vzdělávání, výzkumu a rovnosti žen a mužů v roce 2019 došlo k dílčím zlepšením, **zavedení zvláštních opatření a uskutečnění projektů na podporu rovnosti žen a mužů**. I přesto vertikální a horizontální segregace v dané oblasti nadále existuje.

Jedním z nejpodstatnějších problémů v oblasti vzdělávání je **genderově stereotypní výběr oborů studia a následné kariéry**. Na středoškolské úrovni v oboru zdravotnictví představují dívky 80 % z celkového počtu studujících, oproti tomu v oborech elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika reprezentují pouze 3 % studujících. MŠMT tento problém ve svých činnostech reflektuje například vytvářením metodických materiálů.

Přetrvává problém vertikální segregace pracovníků a pracovníc ve školství. Ženy zastávají nižší pozice, a proto mají i nižší průměrný plat. Zároveň ženy vykonávají vyšší podíl práce na základě smluv na dobu určitou.

Ve vztahu k výskytu partnerského a sexuálního násilí výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci potvrdil, že jen **velmi málo obětí se rozhodne tento incident nahlásit na policii**.

MPSV v závěru roku 2019 předložilo do meziresortního připomínkového řízení **návrh novely zákona o sociálních službách zahrnující řešení domácího a genderově podmíněného násilí** v rámci odborného sociálního poradenství. MV v první polovině roku 2019 pilotně otestovalo **signalizační zařízení** k okamžitému přivolání pomoci pro oběti domácího násilí. Hodnocení projektu bylo velmi pozitivní.

V uplynulém roce pokračovala také **příprava ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí** (dále jako „Istanbulská úmluva“). Ministerstvo spravedlnosti předložilo návrh na její ratifikaci do meziresortního připomínkového řízení v únoru 2020. Ve veřejné diskuzi se nadále objevují dezinformace a mýty ohledně skutečných cílů a požadavků této úmluvy. Opakovaný výzkum veřejného mínění potvrdil, že **naprostá většina lidí, která zná obsah této úmluvy, její ratifikaci podporuje**. Počet podporovatelů ratifikace meziročně stoupl o 6 p. b., zatímco zastoupení odpůrců ve společnosti zůstává přibližně stejné.

Na mezinárodní úrovni v loňském roce probíhalo vyhodnocení plnění Pekingské akční platformy. ČR v rámci periodické zprávy vyhodnotila jako hlavní výzvy **nerovné**

odměňování, stereotypní společenské nahlížení na role žen a mužů a vysokou horizontální a vertikální segregaci na trhu práce.

Index rovnosti žen a mužů za rok 2019 poukázal, že Česká republika je v oblasti zajištění rovných příležitostí a podmínek stále **pod průměrem EU**. V indexu, který vychází každé dva roky, ČR skončila mezi 28 členskými státy EU na 21. místě. Ukazuje se také, že vývoj v ČR postupuje pomaleji než v ostatních členských státech EU.

Rovnost žen a mužů byla i v loňském roce tématem diskusí ve veřejném prostoru. Připomenuli jsme si dvě velmi významná výročí pro Českou republiku. **Uplynulo sto let od chvíle, kdy Československo zavedlo volební právo žen**, a oslavili jsme **třicetileté výročí od sametové revoluce**. Obě dějinné události zasáhly do života žen a mužů výraznou měrou a v průběhu roku 2019 se jim proto věnovala pozornost médií i veřejnosti. Různé akce od divadelních přestavení, přes veřejné debaty a muzejní expozice prováděly veřejnost od počátků ženské emancipace až po postavení žen a mužů v dnešní společnosti.

I genderově podmíněné násilí bylo jedním z ústředních témat a rezonovalo v mediálním prostoru hlavně v souvislosti s přípravou ratifikace Istanbulské úmluvy.